

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕಮಟು-ತುಪ್ಪ ಎಣ್ಣೆ ಮುಂತಾದ ಜಿಡ್ಡಿನವು

ಸೀದಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಕೆಟ್ಟ ವಾಸನೆ;

ಕರಟು-ಸೀಕಲಾಗು, ಕರಿಕಾಗು;

ಕ್ಷೀಣಿಸು-ಕುಗ್ಗು, ಕಡಿಮೆಯಾಗು;

ಘಮಲು-ಕಂಪಾದ, ಸುವಾಸನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ;

ಚಿತ್ತ-ಮನಸ್ಸು;

ಜಡಿ-ಸುರಿ;

ತನ್ಮಯತೆ-ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಗ್ನವಾಗುವುದು;

ತಪ-ತಪಸ್ಸು;

ತಾಪ-ಬಿಸಿ, ಉಷ್ಣತೆ;

ಪಕ್ಷ-ಹದವಾದ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದಿರುವ;

ಪಿತ್ತ-ಸಿಟ್ಟು, ಕೋಪ, ಮರುಳುತನ;

ಹದ-ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ;

ಹಸುಕು-ಹಸಿಯಾಗಿರುವುದು, ಅರೆಬೆರೆ

ಬೆಂದಿರುವುದು, ಕೆಟ್ಟವಾಸನೆ.

ಅನಂತತೆ- ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ, ಅಸಂಖ್ಯವಾದ;

ಆಗಸ-ಆಕಾಶ;

ರೋಮಾಂಚನ-ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈಗೂದಲು ನಿಮಿರುವಿಕೆ, ಪುಳಕ, ಭಾವಪರವಶತೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಳಿ-ದುಂಬಿ;

ಉಲಿ-ಮಾತು, ಧ್ವನಿ;

ಒರೆದ-ಹೇಳಿದ;

ಕಳಕಂಠ-ಮಧುರವಾಗಿ ಹಾಡುವ ಹಕ್ಕಿ, ಕೋಗಿಲೆ;

ಕುಕಿಲು-ಕೋಗಿಲೆಯ ಧ್ವನಿ;

ನೇವುರ-ನೂಪುರ, ಕಾಲಂದಿಗೆ, ಕಾಲುಗೆಜ್ಜೆ;

ಮಂಜುಳ-ಸುಮಧುರ;

ಮುರಲಿ-ಕೊಳಲು, ವೇಣು;

ಮೋಹನ-ಆಕರ್ಷಣೆ, ಮನೋಹರತೆ, ಸಂಗೀತದ
ಒಂದು ರಾಗ;

ರವ-ಧ್ವನಿ, ಶಬ್ದ;

ಸರ-ಉಲಿ, ಧ್ವನಿ;

ಸ್ವರ; ಸುಧೆ-ಅಮೃತ.

ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಮಚ್ಚೆ ಹೂಗಳಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಕುಣಿದಾಡಿದವು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆಪತ್ತು-ಅಪಾಯ, ತೊಂದರೆ;

ನಿವಾರಣೆ-ಕಳೆಯುವಿಕೆ, ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಿಕೆ, ನಿಲ್ಲಿಸುವಿಕೆ;

ಮೃಗ-ಪ್ರಾಣಿ;

ಸಂತಸ-ಸಂತೋಷ, ಹರ್ಷ;

ಸಮೂಹ- ಗುಂಪು, ಸಮುದಾಯ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಗಗನಸಖಿ-ವಿಮಾನದ ಪರಿಚಾರಕಿ;
ಟೇಕಾಫ್-ವಿಮಾನವು ನೆಲದಿಂದ
ಮೇಲಕ್ಕೇರುವುದು;
ದೇವಕನ್ಯೆ-ದೇವಲೋಕದ ಅಪ್ಸರೆ;
ನಿದ್ವೆಗೆ ಜಾರು-ನಿದ್ವೆಮಾಡು;
ನಿಷ್ಕಾಮಸೇವೆ-ಯಾವ ಬಯಕೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ
ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರ;
ಬೇರೂರು-ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನೆಲಸು, ತಳವೂರು,
ನೆಲೆನಿಲು;
ಬೊಚ್ಚು ಬಾಯಿ-ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿ;
ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶ-ಭೂಮಿ+ಆಕಾಶ;
ಮೌನಕ್ಕೆ ಶರಣು-ಮಾತಾಡದೆ ಇರುವುದು;
ರೋಚಕ ಮುಗ್ಧ-ಕಪಟವಿಲ್ಲದ, ಸರಳ

ರೋಚಕತೆ-ಹಿತಕರವಾದ, ಸುಖಕರವಾದ;
ಲ್ಯಾಂಡಿಂಗ್-ವಿಮಾನ ನೆಲದ ಮೇಲೆ
ಇಳಿಯುವುದು;
ವರಾತ-ಒತ್ತಾಯ, ಬಲಾತ್ಕಾರ;
ವಯೋಮಾನ-ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ;
ವಿಚಲಿತ-ಕಂಗೆಡು;
ವಿಮಾನಯಾನ-ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ,
ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ;
ಸಲೀಸು-ಸುಲಭ, ಸರಾಗ, ನೇರವಾದ;
ಸಿಬ್ಬಂದಿ-ಕಚೇರಿಯ ನೌಕರವರ್ಗ;
ಸೂಲಗಿತ್ತಿ-ಹೆರಿಗೆ ಮಾಡಿಸಲು ಸಹಾಯ
ಮಾಡುವವಳು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಧ್ವಾನ-ತೊಂದರೆ, ಹದಗೆಟ್ಟ;

ಅದೃಷ್ಟ-ಭಾಗ್ಯ;

ಅನಾಮತ್ತು-ಇಡಿಯಾಗಿ, ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ;

ಆಪದ್ಬಾಂಧವ- ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಬರುವವ.

ಕಬಂಧ-ಮುಂಡ, ತಲೆಯಿಲ್ಲದ ದೇಹ;

ಕುಡುಗೋಲು-ಕೊಯ್ಯುವ ಸಾಧನ;

ತೊತ್ತು-ಸೇವಕ/ಸೇವಕಿ;

ದಿಬ್ಬಣ-ಮದುವೆಯ ಮೆರವಣಿಗೆ;

ನಿರ್ಗತಿಕ- ಗತಿಯಿಲ್ಲದವ;

ಪಾವಟೆಗೆ-ಮೆಟ್ಟಿಲು;

ಬುಲೋಜರ್- ಬೃಹತ್ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು
ಬಳಸುವ ಒಂದು ಸಾಧನ;

ಬೆಕ್ಕಸಬೆರಗಾಗು-ವಿಸ್ಮಯಗೊಳ್ಳು;

ಭೂವಿಜ್ಞಾನ-ಭೂಮಿಯ ರಚನೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಶಾಸ್ತ್ರ;

ಮಡುಗಟ್ಟು-ನಿಂತಲ್ಲೆ ನಿಲ್ಲು;

ವಿಕೃತಿ-ಕುರೂಪ;

ವಿದಾಯ-ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ.

ಪ್ರಯೋಗ ಪರಿಣತಮತಿಗಳ್.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕಿಚ್ಚು-ಬೆಂಕಿ;

ಜಾನ-ಜ್ಞಾನ;

ಚಿಂತಿ-ಚಿಂತೆ;

ತಡ-ನಿಧಾನ;

ಬಯಲಾಗು-ಇಲ್ಲವಾಗು;

ಭಾಳ-ಬಹಳ;

ಮುತ್ತಯ್ಯ-ಹನುಮಂತ;

ಮೂಡಲ-ಪೂರ್ವ;

ಸ್ಥಿರವಿಲ್ಲ-ಶಾಶ್ವತವಿಲ್ಲ;

ಹರಿಸೇವೆ-ದೇವರ ಪೂಜೆ, ಒಂದು ವೈಷ್ಣವ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹರಕೆ;

ಹುಡಿ-ಮಣ್ಣು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅವಮರ್ಯಾದೆ-ಅಪಮಾನ;
ಅಭ್ಯಂತರ-ಆಡ್ಡೆ;
ಆರಭ್ಯ-ಪ್ರಾರಂಭ;
ಊದಾಬಣ್ಣ-ಬೂದುಬಣ್ಣ;
ಎರವಲು-ಸಾಲ;
ಕಣ್ಣು ಬಾಯಿ ಬಿಟ್ಟು ನೋಡು-ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡು;
ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ-ವಿವರವಾಗಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ;
ಖಜಾಂಚಿ-ಹಣಕಾಸಿನ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ;

೭೮

ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗು-ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿಯಾಗು. ದಿಗ್ವಿಮೆಯಾಗು;
ತಲೆತಲಾಂತರ-ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದ; ಹಿರಿಯರಿಂದ.
ತೊಡಕು-ತೊಂದರೆ;
ತೊಡುಗೆ-ತೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ವಸ್ತು;
ದಿಗಿಲು-ಭಯ;
ಧೋತ್ರ-ಪಂಚೆ;
ಪುರುಸೊತ್ತು-ಬಿಡುವು, ವಿರಾಮ;
ಪೋಕರಿತನ-ಪುಂಡತನ;
ಬೆಪ್ಪ-ದಡ್ಡ;

ಮಕ್ಕರಿ-ಬಿದಿರಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬುಟ್ಟಿ;
ಮಾಟ-ಮಾದರಿ, ರೀತಿ;
ವಿಶದ-ಸ್ಪಷ್ಟ;
ಸನ್ನಿಧಾನ-ಸಮೀಪ;
ಸೂಟು-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪುರುಷರ ಉಡುಗೆ;
ಸೂರು-ಛಾವಣಿ;
ಹರವು-ಬಡಾವಣೆ;
ಹ್ಯಾಟು-ಒಂದು ಬಗೆಯ ಟೋಪಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಬಿಗ-ದೋಣಿ ನಡೆಸುವವ;

ಇರುಳು-ರಾತ್ರಿ;

ಉದರ-ಹೊಟ್ಟೆ;

ಊಡು-ತಿನ್ನಿಸು, ನೀಡು, ಕುಡಿಸು, ಊಟಮಾಡಿಸು;

ತಪ-ತಪಸ್ಸು, ಆಲೋಚನೆ;

ನರುಗಂಪು-ಪರಿಮಳ;

ಮುಗಿಲು-ಮೋಡ;

ಮುಗುಳು-ಮೊಗ್ಗು;

ಹೊದರು-ಪೊದರು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನಿರ್ವಚನೀಯ-ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಲ್ಲದ, ವಿವರಿಸಲಾಗದ;

ತಾಸು- ಒಂದು ಗಂಟೆಯ ಅವಧಿ, ಸಮಯ;

ವಾರಸುದಾರ-ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರ;

ಭಾವುಕ-ಭಾವಜೀವಿ, ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವವ;

ಯಥೇಚ್ಛ-ಅಧಿಕ, ಹೆಚ್ಚಾದ;

ಭಂಗುರತೆ-ಕ್ಷಣಿಕವಾದ, ಚಂಚಲವಾದ;

ಸಜ್ಜು-ತಯಾರಿ, ಸಿದ್ಧತೆ;

ಸೋಜಿಗ-ಆಶ್ಚರ್ಯ, ವಿಸ್ಮಯ.

ಒಡಲು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯ ಈ ಐದು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕು.

ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದ ಸಂಚೋದನೆ/ಒಕ್ಕಣೆ

೧) ಗುರುಗಳಿಗೆ	-	ಪೂಜ್ಯಗುರುಗಳೇ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
೨) ತಂದೆಯವರಿಗೆ	-	ಪ್ರೀತಿಯ ತಂದೆಯರಿಗೆ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
೩) ತಾಯಿಗೆ	-	ಪ್ರೀತಿಯ ತಾಯಿಯವರಿಗೆ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
೪) ತಮ್ಮ/ತಂಗಿ	-	ಪ್ರೀತಿಯ ತಮ್ಮ/ತಂಗಿಗೆ, ಶುಭಾಶೀರ್ವಾದಗಳು
೫) ಅಕ್ಕ/ಅಣ್ಣ	-	ಪ್ರೀತಿಯ ಅಣ್ಣ/ಅಕ್ಕನವರಿಗೆ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
೬) ಗೆಳೆಯ/ತಿ	-	ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳೆಯ/ಗೆಳತಿ, ನಮಸ್ಕಾರಗಳು
೭) ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ	-	ಮಾನ್ಯರೆ

ಮುಕ್ತಾಯದ ಗೌರವ ಸಂಚೋದನೆ

೧) ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ	-	ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಗ/ಮಗಳು
೨) ಕಿರಿಯರಿಗೆ	-	ಆಶೀರ್ವಾದಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ.....
೩) ಗೆಳೆಯ/ತಿ	-	ವಂದನೆಗಳು, ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳೆಯ/ಗೆಳತಿ
೪) ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ	-	ವಂದನೆಗಳು, ತಮ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸಿ
೫) ಗುರುಗಳಿಗೆ	-	ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ತಮ್ಮ ವಿಧೇಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ/ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿ

ದೇಶ ಮತ್ತು - ಕೋಶ ಓದು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಸುರ-ರಾಕ್ಷಸ;

ಅಳಿಸು-ನಾಶಪಡಿಸು;

ಉಣ್ಣು-ಊಟ ಮಾಡು;

ಕಂದ-ಮಗು;

ಕಾರಂಜಿ-ಜಿಲುಮೆ;

ಗುಣಿ-ತಗ್ಗು, ಗುಂಡಿ;

ಗೊಡ್ಡು-ನಿಷ್ಫಲ;

ತೊಡು-ಧರಿಸು;

ದಡ-ದಂಡೆ;

ಫಲ-ಲಾಭ, ಬೆಳೆ;

ಮೌಢ್ಯ-ತಿಳಿಗೇಡಿತನ, ದಡ್ಡತನ;

ವಾತ್ಸಲ್ಯ-ಪ್ರೀತಿ;

ವೃಕ್ಷ-ಮರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನುಚರ-ಹಿಂಬಾಲಕ;

ಅಧ್ಯಾರೋಪ-ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವ ಮಾತನ್ನು

ಊಹಿಸಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು;

ಆಪಾದಮಸ್ತಕ-ಕಾಲಿನಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ

ಉದಾತ್ತ-ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ;

ಏಕಾಂತ- ಒಂಟಿಯಾದ, ರಹಸ್ಯ;

ಕಂದಾಚಾರ-ಗೊಡ್ಡು ಸಂಪ್ರದಾಯ;

ಕಗ್ಗ-ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ;

ಕುಪಿತ-ಕೋಪಗೊಂಡ;

ಖಿನ್ನ-ಬಳಲಿದ;

ಗುನುಗು-ಸಣ್ಣ ಧ್ವನಿ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಹಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು

ಛಂದಸ್ಸು-ಪದ್ಯರಚನಾಶಾಸ್ತ್ರ;

ತಿರೋಹಿತ-ಮರೆಯಾಗು;

ತೇಜೋವಧೆ-ಅವಮಾನ;

ಸೃಜನಶೀಲ-ಹೊಸದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ.

ದ್ಯೋತಕ-ಗುರುತು;

ಧೂರ್ತ-ಮೋಸಗಾರ;

ನಿರಾಶೆ-ಆಶಾಭಂಗ;

ಮಲೆತವ- ಉದ್ಧಟತನದಿಂದ ಕೂಡಿದವ;

ವಾಗ್ದೇವಿ- ಸರಸ್ವತಿ;

ಶ್ಲಾಘಿಸು-ಹೊಗಳು;

ಸವ್ಯಸಾಚಿ-ಎರಡು ಕೆಲಸವನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ

ಮಾಡಬಲ್ಲವನು, ನಿಮಣ;

ಸಾಂತ್ವನ- ಸಮಾಧಾನ;

ಸುದೈವ-ಅದೃಷ್ಟ;

ಸುಸಂಧಿ-ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಜ್ಞಾತವಾಸ-ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗದಂತೆ
ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿರುವುದು.

ಅಜ್ಞಾನಿ-ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವ, ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇಲ್ಲದವ, ದಡ್ಡ;

ಅಡವಿ-ಅರಣ್ಯ, ಕಾಡು;

ಅಧಿಕ-ಹೆಚ್ಚು;

ಅರಸ-ರಾಜ;

ಉಂಬು-ಊಟ ಮಾಡು;

ಓಗರ-ಅನ್ನ;

ಓಲಗ-ಸಭೆ;

ಕಡಿದಾಡು-ಜಗಳವಾಡು;

ಗುಡಿ-ದೇವಸ್ಥಾನ;

ತಿರಿದು-ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಿ;

ದಾಸತ್ವ-ಸೇವಕತನ;

ನೆರೆ-ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ;

ಬಿಸಜಾಕ್ಷ-ವಿಷ್ಣು (ಬಿಸಜ-ಕಮಲ, ಅಕ್ಷ-ಕಣ್ಣು,
ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು ಯಾವನೋ

ಅವನೇ);

ಮತ್ಸರ-ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು, ದ್ವೇಷ;

ಮಸೆಯುವುದು-ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸುವುದು;

ಲೇಸು-ಒಳ್ಳೆಯದು;

ವಸುಮತಿ-ಭೂಮಿ;

ಸುಜ್ಞಾನಿ-ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನಿ, ತಿಳಿದವ;

ಹಂಬಲಿಸಿ-ಆಸೆಪಟ್ಟು;

ಹಸನಿಲ್ಲದ-ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ;

ಹಾಳರಟೆ-ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಮಾತುಗಳನ್ನು

ಆಡುತ್ತಾ ಇರುವುದು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ಪಣೆ-ಅನುಮತಿ, ಒಪ್ಪಿಗೆ;

ಅರಣಿ-ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿ ಹುಟ್ಟಿಸಲು
ಬಳಸುವ ಮರದ ತುಂಡು;

ಇಚ್ಛೆ-ಇಷ್ಟ;

ಉನ್ನತ-ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಮೇಲು ಮಟ್ಟದ;

ಎಳ್ಳೆ-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ;

ಜೂಜು-ಪಣವಿಟ್ಟು ಆಡುವ ಆಟ;

ಧನ-ಹಣ;

ಧಿಕ್ಕರಿಸು-ತಿರಸ್ಕರಿಸು;

ಪ್ರಿಯ-ಇಷ್ಟವಾದ;

ಬಳಲು-ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳು;

ಯಕ್ಷರು-ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗ;

ಕವನವನ್ನು ಅವರ 'ದರುಶನ' ಕವನ ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಒಮ್ಮತ-ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ;

ಕತ್ತಲು ಹರಿಯುವುದು- ಬೆಳಕಾಗುವುದು;

ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿ-ರಕ್ತಸಂಬಂಧಿಕರು;

ನಂಟು-ಸಂಬಂಧ;

ನೀಗು-ಹೋಗಲಾಡಿಸು;

ಬಸಿರು-ಗರ್ಭ;

ಬಸಿರು ಬೆಳೆಯುವುದು- ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು;

ಬೆಸೆ-ಕೂಡಿಸು;

ಹಮ್ಮು-ಗರ್ವ, ಅಹಂಕಾರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಜೇಯ-ಗೆಲ್ಲಲಾಗದ;

ಅಗಣಿ-ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಗದಂತೆ

ಮಾಡುವ ಸಾಧನ, ಚಿಲಕ;

ಅಲಗು-ಹರಿತವಾದ ಬಾಯಿಯಿರುವುದು, ಖಿಡ್ಕಿ, ಕತ್ತಿ

ಆಲಿಸು-ಕೇಳು;

ಆಘ್ರಾಣಿಸು-ವಾಸನೆ ನೋಡು;

ಇಂಗಿತ-ಆಶಯ;

ಇಂದ್ರಿಯಗಳು-ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವಿವಿಧ

ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವ

ಅಂಗಗಳ, ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ,

ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ಚರ್ಮ

ಇವುಗಳಿಗೆ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು

ಎಂದು ಕರೆಯುವರು;

ಉಲ್ಲಾಸ-ಸಂತೋಷ;

ಕವಚ-ಹೊದಿಕೆ, ರಕ್ಷಾ

ಕೋಮಲ-ಸೂಕ್ಷ್ಮ;

ಜಿಹ್ವಾಚಾಪಲ್ಯ-ನಾಲಗೆಯ ಚಪಲತೆ;

ತೃಜಿಸು-ಬಿಡು;

ನರಳು-ಸಂಕಟಪಡು;

ನಿರ್ಲೇಪ-ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದು

ಮಾತ್ಸರ್ಯ-ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು;

ಮ್ಲಾನತೆ-ಬೇಸರ;

ಮೆದು-ಮೃದು;

ಲಹರಿ-ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವು, ಉಲ್ಲಾಸ.

ಗುಂಗು

ವರ್ಧಿಸು-ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದು;

ವಾಹಕೆ-ಸಾಗಿಸುವ ಸಾಧನ;

ಸರಹದ್ದು-ಗಡಿ;

ಸಲಗ-ಪ್ರಾಯದ ಗಂಡಾನೆ;

ಸೌಧ-ದೊಡ್ಡಕಟ್ಟಡ;

ಸ್ವಾರ್ಥ-ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ;

ಹುಸಿ-ಸುಳ್ಳು;

ಹೊಳ್ಳೆ-ಮೂಗಿನ ರಂಧ್ರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಗೋಳು-ಕಪ್ಪ ;

ನಂಜು-ವಿಷ ;

ಪಾವನ-ಪವಿತ್ರ;

ಬಗೆ-ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು;

ಬಾಳು-ಜೀವನ;

ಮಂಜು-ಮಸುಕು, ಮಬ್ಬು, ಇಬ್ಬನಿ;

ಮಮತೆ-ಪ್ರೀತಿ;

ಮಿತ್ರ-ಸೂರ್ಯ, ಗೆಲೆಯ;

ರನ್ನ-ರತ್ನ;

ಸೃಷ್ಟಿ-ಪ್ರಕೃತಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನುಭಾವ-ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ ಅನುಭವ;
ಅರಕಳಿ-ಕೊರತೆ;
ಅರಸೊತ್ತಿಗೆ-ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವ;
ಅರಿವುಗೇಡಿ-ತಿಳಿಗೇಡಿ;
ಊಳಿಗದವರು-ಸೇವಕರು;
ಎಬಡ-ದಡ್ಡ;
ಒಜ್ಜೆ-ಜವಾಬ್ದಾರಿ, ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ;
ಓಲಗ-ಆಸ್ಥಾನ, ರಾಜಸಭೆ;
ಕನಲು-ಕೆರಳು;
ಕೊಟ್ಟಣ-ಆಶ್ರಯ, ರಕ್ಷಣೆ;
ದಿಗಂತ-ದಿಕ್ಕಿನಕೊನೆ, ಕ್ಷಿತಿಜ;
ನಶ್ವರ-ನಾಶವಾಗತಕ್ಕದ್ದು, ಅಶಾಶ್ವತ;

ಪರಾಕು-ಹೊಗಳಿಕೆ;
ಪ್ರಚೋದನೆ-ಪ್ರೇರಣೆ, ಉದ್ದೀಪನೆ;
ಬಿಟ್ಟಿ-ಆರಮನೆಗೆ ಮಾಡುವ ಉಚಿತ ಚಾಕರಿ;
ಭಂಡಾರ-ರಾಜನ ಬೊಕ್ಕಸ;
ಮಹಾಮನಿ-ಶರಣರು ಚರ್ಚೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ;
ವರ್ಧಿಸು-ಹೆಚ್ಚಾಗು;
ವೀರಗಲ್ಲು-ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಡಿದ ವೀರರ
ಸಲುವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಮಾರಕ;
ವೃಷಭ-ಬಸವ, ಎತ್ತು;
ಸಂಭಾಳಿಸು-ಸುಧಾರಿಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು;
ಹೊಳ್ಳಿ-ಮರಳಿ, ವಾಪಾಸು;

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಲೆ - ತಿರುಗಾಡು; ಸುತ್ತಾಡು.
 ಅಧೋಗತಿ - ಸರ್ವನಾಶ; ದುರ್ಗತಿ; ಪತನ.
 ಉದಾತ್ತ - ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಉಪಾಸಕ - ಆರಾಧಕ; ಭಕ್ತ.
 ಏಕತಾನತೆ - ಒಂದೇ ರಾಗ; ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳು.
 ಕೂಪಮಂಡೂಕ - ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ಕಪ್ಪೆ.
 ಚಿವಡಾ - ಅವಲಕ್ಕಿಯ ತಿನಿಸು
 ತಪಶ್ಚರ್ಯ - ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು
 ದಂಡಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು.
 ನಾಗಾಲೋಟ - ಅತಿವೇಗದ ಓಟ.
 ಪಾರುಗಾಣಿಸು - ರಕ್ಷಿಸು; ದಾಟಿಸು.
 ಪ್ರಾಪ್ತಿ - ಗಳಿಕೆ; ಲಾಭ; ಸಿಗುವುದು.
 ವ್ಯವಧಾನ - ತಾಳ್ಮೆ; ಸಮಾಧಾನ; ಸಹನೆ.
 ಸಾತ್ವಿಕ - ಒಳ್ಳೆಯವ; ಉತ್ತಮ ಗುಣವುಳ್ಳವನು.

ಆರ್ತ ಸ್ವರ - ನೋವಿನ ಧ್ವನಿ; ಸಂಕಟದ ಧ್ವನಿ.
 ಅಧಃಪತನ - ಸರ್ವನಾಶ; ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದು.
 ಉಪಕ್ರಮಿಸು - ಪ್ರಾರಂಭ; ತೊಡಗುವಿಕೆ.
 ಒರತೆ - ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆ; ನೀರು ಜಿನುಗುವಿಕೆ.
 ಕಿಸೆ - ಜೇಬು
 ಗಂಡಾಂತರ - ವಿಪತ್ತು; ತೊಂದರೆ.
 ಚುರಮರಿ - ಮಂಡಕ್ಕಿಯ ತಿನಿಸು
 ತಾಸು - ಗಂಟೆ; ಸಮಯ
 ದುಗುಡ - ವ್ಯಸನ; ಚಿಂತೆ; ಆತಂಕ.
 ಡೌಲು - ಆಡಂಬರ; ಒಣಹೆಮ್ಮೆ; ಬಡಾಯಿ.
 ಪ್ರಯಾಸ - ಆಯಾಸ; ದಣಿವು; ಶ್ರಮ.
 ಮಣಿ - ಸೋಲು; ಬಾಗು.
 ಷೋಕಿಲಾಲ - ಮೋಜು ಮಾಡುವವ
 ಸ್ಥಿತಿವಂತ - ಸಿರಿವಂತ

ಇ) ಆಡುನುಡಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪ ಇವುಗಳ ನಡುವಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯನ್ನು 'ಆಡುನುಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಭಾಷೆ' ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರೂ ಇದೆ. ಆಡುನುಡಿಯ ಶಬ್ದಗಳು ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಾಗ ಅವು ಹೊಂದುವ ರೂಪವೇ 'ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪ'. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಡುನುಡಿಯ ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆ ಹೆಚ್ಚಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಆಡುನುಡಿಯ ಶಬ್ದಗಳು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ತರುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಉದಾಹರಣೆಗಳು:

ಆಡುನುಡಿ	-	ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪ	ಆಡುನುಡಿ	-	ಗ್ರಾಂಥಿಕ ರೂಪ
ಮ್ಯಾಲೆ	-	ಮೇಲೆ	ತುಂಬೈತಿ	-	ತುಂಬಿದೆ
ನೀರಿಲ್ಲ	-	ನೀರಿಲ್ಲದ	ತಲೇಲಿ	-	ತಲೆಯಲ್ಲಿ
ಕಂದವ್ವ	-	ಕಂದವ್ವನ	ಪಕ್ಕಾಗ	-	ಪಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಕೆಗಳಲ್ಲಿ
ತಾಯಿಲ್ಲ	-	ತಾಯಿಯಿಲ್ಲದ	ಐತಿ (ಐತೆ)	-	ಇದೆ
ತಿಟ್ಟುತಿ	-	ತಿಟ್ಟು ಹತ್ತಿ	ಸನ್ನೇಸಿ	-	ಸನ್ಯಾಸಿ

೯೪

ಚಿಕ್ಕಾಗ	-	ಚಿಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ, ಚಿಕ್ಕಿಗಳಲ್ಲಿ	ಬಿಡುತೀನಿ	-	ಬಿಡುತ್ತೇನೆ
ಗೂಡಿನಾಗ	-	ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ	ಮ್ಯಾಲಿನ	-	ಮೇಲಿನ
ಬ್ಯಾಡ	-	ಬೇಡ	ತಕ್ಕೊಂಡು	-	ತೆಗೆದುಕೊಂಡು
ಏಸೊಂದು	-	ಎಷ್ಟೊಂದು	ಆಯ್ತು	-	ಆಯಿತು
ಬರ್ರಾನೆ	-	ಬರುತ್ತಾನೆ	ಆಡ್ತಾ	-	ಆಡುತ್ತಾ
ಕೂತ್ಕೊ	-	ಕುಳಿತುಕೊ	ಕುಂದು	-	ಕುಳಿತುಕೊ
ನೋಡ್ಕೊಂಡು	-	ನೋಡಿಕೊಂಡು	ಕೂಡು	-	ಕುಳಿತುಕೊ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಗ್ನಿ - ಬೆಂಕಿ

ಒಡಲು - ಶರೀರ; ದೇಹ; ಕಾಯ.

ಕಂಪು - ಸುವಾಸನೆ

ಕರಿ - ಆನೆ

ದರ್ಪ - ಅಹಂಕಾರ; ಹಮ್ಮು.

ಬೆರಗು - ಆಶ್ಚರ್ಯ

ಅರಘಳಿಗೆ - ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು

ಒಲ್ಲೆ - ಬೇಡ

ಕಡೆಗೀಲು - ಕಡಾಣಿ; ಕಠಾಣಿ.

ಗಡಣ - ಸಮೂಹ; ಗುಂಪು.

ನಚ್ಚು - ನಂಬು

ಬೆರಸು - ಒಂದು ಗೂಡಿಸು

ಮಂದಾಗ್ನಿ - ಹೆಚ್ಚು ಉರಿಯಿಲ್ಲದ ಬೆಂಕಿ.

ಮೃಡ - ಶಿವ

ಸೂಳ್ಳುಡಿ - ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು; ತಿರುಳ್ಳುಳ್ಳ ನುಡಿ.

ಮಾಬುದೇ - ಬಿಡುವುದೇ

ಸಿರಿ - ಐಶ್ವರ್ಯ; ಸಂಪತ್ತು.

ಹೊಡೆಗೆಡೆ - ಮಗುಚಿ ಬೀಳು

ವಿಭಕ್ತಿ ಸೂಚಕ	ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯ	ಕಾರಕಾರ್ಥ	ನಾಮಪದ
ಪ್ರಥಮಾ	ಉ	ಕರ್ತೃ	ಮರವು
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಅನ್ನು	ಕರ್ಮ	ಮರವನ್ನು
ತೃತೀಯಾ	ಇಂದ	ಕರಣ (ಸಾಧನ)	ಮರದಿಂದ
ಚತುರ್ಥೀ	ಕೆ, ಗೆ, ಇಕೆ	ಸಂಪ್ರದಾನ (ಕೊಡುವಿಕೆ)	ಮರಕ್ಕೆ
ಪಂಚಮೀ	ದಸೆಯಿಂದ	ಅಪಾದಾನ (ಅಗಲುವಿಕೆ)	ಮರದ ದಸೆಯಿಂದ
ಷಷ್ಠೀ	ಅ	ಸಂಬಂಧ	ಮರದ
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಲ್ಲಿ	ಅಧಿಕರಣ (ಆಧಾರವಾಗಿರುವುದು)	ಮರದಲ್ಲಿ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಮೃತ - ಸುಧೆ; ಹಾಲು.

ಕಡುಚತುರ - ಅತೀ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು.

ನೀಚ - ಕೆಟ್ಟ; ಕೀಳಾದ.

ಸಿರಿವರ - ಸಮೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ; ಸಂಪದ್ಭರಿತ.

ಅಚಾರ - ಆಚರಣೆ; ಸಂಪ್ರದಾಯ; ಕಟ್ಟುಪಾಡು.

ಗತಿ - ಆಧಾರ; ಚಲನಶೀಲ ಸ್ಥಿತಿ.

ಲಜ್ಜೆ - ನಾಚಿಕೆ; ಸಿಗ್ಗು.

ಹುಸಿ - ಸುಳ್ಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಉರುಸು - ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸಾಧುಗಳ ಪುಣ್ಯತಿಥಿ.	ಕವ್ವಾಲಿ - ಮಹ್ಮದೀಯ ಸಾಧುಗಳ ಮೇಲೆ
ಕೂಲಂಕಷ - ಸಮಗ್ರವಾದ	ಹಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶೌರ್ಯಗೀತೆಗಳು.
ಕುಂದಣ - ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಹರಳು ಕೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸ.	ಗ್ಯಾರವಿ - ಇಸ್ಲಾಂ ಮಾಸದ ಹೆಸರು.
ಝಿಯಾರತ್ - ದರ್ಶನ; ಭೇಟಿ.	ತಬರುಕ್ - ಪ್ರಸಾದ
ದರಗಾ - ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂತರ ಗೋರಿ	ಮರಾವೆ - ಸಾಕ್ಷಿ; ರುಜುವಾತು.
ಇರುವ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ.	ಫಾತೆಹಾ - ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂತರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ
ಭಾವೈಕ್ಯತೆ - ಒಂದೇ ಭಾವನೆ	ನಡೆಸುವ ಪೂಜೆ.
ಮಷಾಲ್ - ದೀವಟಿಗೆ; ಪಂಜು.	ಮಹಾಪೂರ - ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹ
ಶಾಮೀಲು - ಒಂದಾಗು	ಸಂದಲ್ - ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮೆರವಣಿಗೆ

ಪ್ರಸ್ತುತ 'ವಸಂತ' ಕವನವನ್ನು ಅವರ 'ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಗೀತಗಳು' ಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇನಿಯರ- ಪ್ರೇಮಿಗಳ;

ಇಂಪು- ಮಧುರ;

ಉಲುಹು- ಕಲರವ; ಧ್ವನಿ;

ಕಂಪು - ಪರಿಮಳ, ಸುಗಂಧ;

ಚಿಗುರು- ಕುಡಿ;

ಪೆಂಪು -ಸೊಗಸು;

ಬನ- ವನ, ಕಾಡು;

ಬಯಕೆ-ಆಸೆ;

ಬೇಟ-ಆಕರ್ಷಣೆ;

ಸೊಂಪು-ಸಮೃದ್ಧಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆದರ - ಪ್ರೀತಿ; ಗೌರವ.

ಉದ್ಧರಣೆ - ತೀರ್ಥದ ಸಣ್ಣ ಚಮಚ

ಕಾಮ - ಕಾಯುವಿಕೆ; ಕಾವಲು; ರಕ್ಷಣೆ.

ಕೃಶ - ಬಡಕಲು; ಅಶಕ್ತ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ - ಸ್ಥಾಪನೆ

ರಿಟೈರ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್) - ನಿವೃತ್ತಿ

ಸತ್ತ - ಭತ್ತ

ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಬೀಳು - ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಉತ್ಕಟ - ಪ್ರಬಲ

ಉದ್ವುಕ್ತ - ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ; ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ಕೃತಕೃತ್ಯ - ಸಾರ್ಥಕ; ಧನ್ಯ; ಇಚ್ಛೆಪೂರ್ತಿಗೊಂಡ.

ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್) - ನಗರ ಪಾಲಿಕೆ

ವಿಘ್ನ - ಅಡಚಣೆ

ವೃದ್ಧ - ವಯಸ್ಸಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಮುದುಕ.

ಸರ್ಕಾರ (ಹಿಂದಿ) - ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಇಂಗೋಗ್ಲಿ - ಕಡಿಮೆಯಾಗಲಿ; ಬತ್ತಿಹೋಗಲಿ.

ಜಪ - ಮಂತ್ರ ಪಠಣ; ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ತೌರ್ದಣ್ಣ - ತವರಿನವರು ನೀಡಿದ ಸೀರೆ.

ಮಾರುದ್ದ - ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಚಾಚಿದ ಅಳತೆ.

ತವರು - ಹುಟ್ಟಿದ ಮನೆ

ತಿಟ್ಟು - ದಿಬ್ಬ

ಪಕ್ಕಿ - ಹಕ್ಕಿ; ಪಕ್ಷಿ.

ಮೊಳ - ಮೊಣಕೈಯಿಂದ ಹಸ್ತದ ತುದಿಯಷ್ಟು
ದೂರ; ಎರಡು ಗೇಣು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಜೀತ - ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ; ಜಾಕರಿ.

ಮುಸುರೆ - ಆಹಾರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬೇಯಿಸಿದ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯದೆ ಉಂಟಾದ ಅಶುಚಿ.

ಯೂನಿಫಾರಂ - ಸಮವಸ್ತ್ರ

ಸೆಲೆ - ತೇವದಿಂದ ಚರ್ಮ ಕೊಳೆತಂತಾಗು; ಒಸರುವಿಕೆ.

ಹಕ್ಕು - ಒಡೆತನ; ಅಧಿಕಾರ; ಸ್ವಾಮ್ಯ.

ಹುಣ್ಣು - ಗಾಯ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಲೆ - ತರಂಗ; ತೆರೆ.

ಜೋಲಿ - ತೊಟ್ಟಿಲು

ತೊಯ್ದು - ಒದ್ದೆಯಾದ; ನೆನೆದ.

ಪಕಳೆ - ಎಸಳು; ಹೂವಿನ ದಳ.

ಸಾವಧಾನ - ನಿಧಾನ; ಸಾವಕಾಶ.

ಹೊಳೆ - ನದಿ; ಪ್ರಕಾಶಿಸು.

ಕರಿಕಂಗಳ - ಕಪ್ಪನೆ ಅಂಗಳ; ರಾತ್ರಿಯ ಆಕಾಶ.

ತಾರೆ - ನಕ್ಷತ್ರ

ನೋರೆ - ನೀರಿನ ಮೇಲಿನ ಬುರುಗು; ಗಾಳಿಗುಳ್ಳೆ.

ಮುಗಿಲು - ಆಕಾಶ; ಗಗನ; ಬಾನು.

ಹಸುಳೆ - ಎಳೆ ಮಗು; ಹಸುಗೂಸು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊ - ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದು.

ದಣಿವು - ಆಯಾಸ

ಪಾತಾಳ - ಭೂಮಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಒಂದು ಲೋಕ.

ಮನುಜ - ಮನುಷ್ಯ

ಕೈಚಾಚು - ಬೇಡು

ನಿಷ್ಕಾರುಣ್ಯ - ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ

ಬರಡು - ನಿಸ್ಸಾರ; ಗೊಡ್ಡು.

ಶಪಿಸು - ಶಾಪಹಾಕು

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅನುರೂಪ - ಯೋಗ್ಯವಾದವನು

ಅರಿಕೆ - ಬಿನ್ನಹ

ಕೊರಗು - ನೋವು; ಸಂಕಟಪಡು.

ದಾಶರಾಜ - ಬೆಸ್ತರವನು; ಸತ್ಯವತಿಯ ತಂದೆ.

ಧರ್ಮಾತ್ಮ - ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನ

ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ - ಹೂವಿನಮಳೆ

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ - ಮದುವೆ ಆಗದಿರುವವನು

ಶ್ಲಾಘ್ಯ - ಹೊಗಳಿಕೆಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ

ಸದೃಶ - ಸಮಾನವಾದ

ಅಪ್ಸರೆ - ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀ

ಕಳವಳ - ಆತಂಕದ ಮನಃಸ್ಥಿತಿ

ಕೋರಿಕೆ - ಮನವಿ

ದೇವವ್ರತ - ಭೀಷ್ಮನ ಹೆಸರು

ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ - ತಪ್ಪಿನ ಅರಿವು

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ - ಶಪಥ; ವಾಗ್ದಾನ.

ಮರ್ತ್ಯರು - ಮಾನವರು

ಸತ್ಯವಂತ - ಸತ್ಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವವ.

ಹಗೆ - ದ್ವೇಷ

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ನುಡಿಗಟ್ಟು - ಪಡೆನುಡಿ

ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದಪುಂಜವನ್ನು 'ಪಡೆನುಡಿ' ಅಥವಾ 'ನುಡಿಗಟ್ಟು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪದಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ, ಭಾವಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಒಳ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಭಾಷೆಯ ಬಂಧ ಮತ್ತು ಸೊಬಗು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ಉದಾಹರಣೆಗಳು :

ನುಡಿಗಟ್ಟು	-	ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷ	ನುಡಿಗಟ್ಟು	-	ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷ
ಕತ್ತಿಮಸೆ	-	ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸು	ಹೊಂಚುಹಾಕು	-	ಸಮಯಸಾಧಿಸು
ಬೆನ್ನುತಟ್ಟು	-	ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸು	ತಲೆದೂಗು	-	ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸು
ನಾಯಿಜನ್ಮ	-	ಹೀನಬಾಳು	ವಿಷಕಾರು	-	ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸು
ಮೈಮರೆ	-	ತಲ್ಲೀನನಾಗು	ಹೊಂಚು ಹಾಕು	-	ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು
ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡು	-	ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದು	ಕಣ್ತರೆ	-	ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳು
ಕೈಕೊಡು	-	ಮೋಸಮಾಡು	ಕಾಡುಪಾಲಾಗು	-	ಅನಾಥನಾಗು
ಶತಾಯಗತಾಯ	-	ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ	ತಲೆಬಾಗು	-	ಶರಣಾಗು, ಒಪ್ಪು
ಹೊಟ್ಟೆ ಉರಿ	-	ಅಸೂಯೆಪಡು	ಬೆನ್ನು ತಟ್ಟು	-	ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸು
ಕಾಲಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳು	-	ಓಡಿ ಹೋಗು	ಮುಖ ಕಪ್ಪಾಗು	-	ಅವಮಾನ ಹೊಂದು
ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟು	-	ಗದ್ದದಿತನಾಗು			

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಉಪೆ - ಮುಂಬೆಳಗು; ಮುಂಜಾವು.

ಚಿಂತನ - ಯೋಗ್ಯ ಯೋಚನೆ

ತಮ - ಕತ್ತಲು

ನಿಶೆ - ರಾತ್ರಿ; ಮಂಪರು.

ಬಾನು - ಆಕಾಶ

ಮರಳಿ - ಮತ್ತೆ; ಹಿಂದಿರುಗಿ.

ಮಿಗಿಲು - ಹೆಚ್ಚು

ರಸ - ಅನುಭವದ ಸವಿ; ಸಾರ.

ಹುಸಿನಿದ್ದೆ - ಅಲಸ್ಯದ ವಿಶ್ರಾಂತಿ; ಸುಳ್ಳುನಿದ್ದೆ.

ಹೊತ್ತು - ಸಮಯ; ಗಳಿಗೆ; ವೇಳೆ.

ಕದ - ಬಾಗಿಲು

ಜಗ - ಜಗತ್ತು; ಪ್ರಪಂಚ; ವಿಶ್ವ; ಲೋಕ.

ನಕ್ಷತ್ರ ಜಾರಿ - ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು

ಪಾನಕೇಳಿ - ಪಾನೀಯ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಎದ್ದೇಳಿ

ಬೆಳಕು ಬೇಟೆಗಾರ - ಸೂರ್ಯ

ಮಾರ - ಮನ್ಮಥ

ಮೂಡಲು - ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು

ಹರೆಯ - ಹದಿವಯಸ್ಸು; ಯೌವನ; ಪ್ರಾಯ.

ಹೊಗರು - ಕಾಂತಿ

ಹೋದವರು - ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರು

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಟ್ಟಿ - ಮಹಡಿ; ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಳ.

ಜಾಳು - ಟೊಳ್ಳು

ಹಾದು - ದಾಟಿ; ಮೀರಿ.

ಮರಿ - ಮಗು

ಮಂದಿ - ಜನ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಉಮ್ಮಳಿಸು - ದುಃಖ ಹೆಚ್ಚಾಗು; ಚಿಮ್ಮು.
ಗಡಸು - ಒರಟು
ಕೊಂಚ - ಸ್ವಲ್ಪ; ತುಸು; ಅಲ್ಪ.
ತಾಯ್ತನ - ತಾಯಿಯ ಪ್ರೀತಿ; ಮಾತೃತ್ವ.
ತುರುಬು - ತಲೆ ಕೂದಲಿನ ಗಂಟು; ಮುಡಿ.
ಪುತ್ರ - ಮಗ; ಸುತ; ತನಯ; ಕುಮಾರ.
ಮರುಗಿಸು - ಕನಿಕರಪಡು; ಮನಸ್ಸು ಕರಗು.
ವ್ರಣ - ಹುಣ್ಣು; ಗಾಯ.
ಸೆಳಕು - ಎಳೆ; ಜಗ್ಗು.
ಹಂಡೆ - ನೀರು ತುಂಬುವ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆ.
ಹಾಡಿಗೆ - ಹಳ್ಳಿಗೆ; ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ.

ಒಡಲು - ದೇಹ; ಶರೀರ.
ಕಕ್ಕ - ಆನೆಯ ಲದ್ದಿ; ಕಕ್ಕಸು; ಪಾಯಖಾನೆ.
ಫೀಳಿಡು - ಆನೆಯ ಕೂಗು
ತೀರಿಹೋಗು - ಸಾಯುವುದು; ಮರಣ ಹೊಂದು.
ಪಟ್ಟಿದಾನೆ - ರಾಜನ ಸಿಂಹಾಸನ ಹೊರುವ ಆನೆ.
ಪ್ಲಾಂಟರ್ - ತೋಟದ ಒಡೆಯ
ಮಾವುತ - ಆನೆ ನಡೆಸುವವ; ಆನೆ ಪಳಗಿಸುವವ.
ಸುಪರ್ದಿ - ಜವಾಬ್ದಾರಿ
ಸೋಂಕು - ಅಂಟು ರೋಗ
ಹರಕೆ - ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ; ಮುಡುಪು; ಸಂಕಲ್ಪ.
ಹುಡಿ - ಮಣ್ಣು

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಲೆ - ತಿರುಗಾಡು; ಸುತ್ತಾಡು.
 ಅಧೋಗತಿ - ಸರ್ವನಾಶ; ದುರ್ಗತಿ; ಪತನ.
 ಉದಾತ್ತ - ಶ್ರೇಷ್ಠ
 ಉಪಾಸಕ - ಆರಾಧಕ; ಭಕ್ತ.
 ಏಕತಾನತೆ - ಒಂದೇ ರಾಗ; ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳು.
 ಕೂಪಮಂಡೂಕ - ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ಕಪ್ಪೆ.
 ಚಿವಡಾ - ಅವಲಕ್ಕಿಯ ತಿನಿಸು
 ತಪಶ್ಚರ್ಯ - ವ್ರತ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು
 ದಂಡಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವುದು.
 ನಾಗಾಲೋಟ - ಅತಿವೇಗದ ಓಟ.
 ಪಾರುಗಾಣಿಸು - ರಕ್ಷಿಸು; ದಾಟಿಸು.
 ಪ್ರಾಪ್ತಿ - ಗಳಿಕೆ; ಲಾಭ; ಸಿಗುವುದು.
 ವ್ಯವಧಾನ - ತಾಳ್ಮೆ; ಸಮಾಧಾನ; ಸಹನೆ.
 ಸಾತ್ವಿಕ - ಒಳ್ಳೆಯವ; ಉತ್ತಮ ಗುಣವುಳ್ಳವನು.

ಆರ್ತ ಸ್ವರ - ನೋವಿನ ಧ್ವನಿ; ಸಂಕಟದ ಧ್ವನಿ.
 ಅಧಃಪತನ - ಸರ್ವನಾಶ; ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದು.
 ಉಪಕ್ರಮಿಸು - ಪ್ರಾರಂಭ; ತೊಡಗುವಿಕೆ.
 ಒರತೆ - ನೀರಿನ ಬುಗ್ಗೆ; ನೀರು ಜಿನುಗುವಿಕೆ.
 ಕಿಸೆ - ಜೇಬು
 ಗಂಡಾಂತರ - ವಿಪತ್ತು; ತೊಂದರೆ.
 ಚುರಮರಿ - ಮಂಡಕ್ಕಿಯ ತಿನಿಸು
 ತಾಸು - ಗಂಟೆ; ಸಮಯ
 ದುಗುಡ - ವ್ಯಸನ; ಚಿಂತೆ; ಆತಂಕ.
 ಡೌಲು - ಆಡಂಬರ; ಒಣಹೆಮ್ಮೆ; ಬಡಾಯಿ.
 ಪ್ರಯಾಸ - ಆಯಾಸ; ದಣಿವು; ಶ್ರಮ.
 ಮಣಿ - ಸೋಲು; ಬಾಗು.
 ಷೋಕಿಲಾಲ - ಮೋಜು ಮಾಡುವವ
 ಸ್ಥಿತಿವಂತ - ಸಿರಿವಂತ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಉರುಸು - ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸಾಧುಗಳ ಪುಣ್ಯತಿಥಿ.	ಕವ್ವಾಲಿ - ಮಹ್ಮದೀಯ ಸಾಧುಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಡುವ ಭಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶೌರ್ಯಗೀತೆಗಳು.
ಕೂಲಂಕಷ - ಸಮಗ್ರವಾದ	ಗ್ಯಾರವಿ - ಇಸ್ಲಾಂ ಮಾಸದ ಹೆಸರು.
ಕುಂದಣ - ಚಿನ್ನದಲ್ಲಿ ಹರಳು ಕೂಡಿಸುವ ಕೆಲಸ.	ತಬ್ರುಕ್ - ಪ್ರಸಾದ
ಝಿಯಾರತ್ - ದರ್ಶನ; ಭೇಟಿ.	ಪುರಾವೆ - ಸಾಕ್ಷಿ; ರುಜುವಾತು.
ದರಗಾ - ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂತರ ಗೋರಿ ಇರುವ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳ.	ಫಾತೆಹಾ - ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸಂತರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ನಡೆಸುವ ಪೂಜೆ.
ಭಾವೈಕ್ಯತೆ - ಒಂದೇ ಭಾವನೆ	ಮಹಾಪೂರ - ದೊಡ್ಡ ಪ್ರವಾಹ
ಮಷಾಲ್ - ದೀವಟಿಗೆ; ಪಂಜು.	ಸಂದಲ್ - ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮೆರವಣಿಗೆ
ಶಾಮೀಲು - ಒಂದಾಗು	

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ - ಜೋಡುನುಡಿ - ಅವ್ಯಯ :

ನಾವು ಮಾತನಾಡುವ, ಬರೆಯುವ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಅವು ನಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭಾಷೆಯ ಸೊಬಗನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ, ಜೋಡುನುಡಿ ಹಾಗೂ ಅವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ :

ಹೌದುಹೌದು, ಮನೆಮನೆ, ನಿಲ್ಲುನಿಲ್ಲು, ಬನ್ನಿಬನ್ನಿ, ಬೇಡಬೇಡ, ಓಡುಓಡು - ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಪದ ಎರಡು ಸಾರಿ ಬಳಕೆಯಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ದ್ವಿರುಕ್ತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

'ದ್ವಿ' ಎಂದರೆ 'ಎರಡು', 'ಉಕ್ತಿ' ಎಂದರೆ 'ಹೇಳು', 'ದ್ವಿರುಕ್ತಿ' ಎಂದರೆ 'ಎರಡುಬಾರಿ ಹೇಳು' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ತಾಹ, ಅವಸರ, ದುಃಖ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಪದಗಳು ಕೂಡಿದಾಗ ಮೊದಲ ಪದ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದುಂಟು.

ಉದಾ : ಕಡೆ + ಕಡೆ = ಕಟ್ಟಕಡೆ.	ಮೊದಲು + ಮೊದಲು = ಮೊತ್ತಮೊದಲು.
ಕೆಳಗೆ + ಕೆಳಗೆ = ಕೆಳಕೆಳಗೆ.	ಹೊಸದು + ಹೊಸದು = ಹೊಚ್ಚಹೊಸದು.
ತುದಿ + ತುದಿ = ತುತ್ತತುದಿ, ತುಟ್ಟತುದಿ.	ಒಂದು + ಒಂದು = ಒಂದೊಂದು.
ಬಯಲು + ಬಯಲು = ಬಟ್ಟಬಯಲು	ಮೆಲ್ಲನೆ + ಮೆಲ್ಲನೆ = ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ
ಹಸಿರು + ಹಸಿರು = ಹಚ್ಚಹಸಿರು	ಬಡಿ + ಬಡಿ = ಬಗ್ಗುಬಡಿ
ನಡುವೆ + ನಡುವೆ = ನಟ್ಟನಡುವೆ	ನುರಿ + ನುರಿ = ನುಗ್ಗುನುರಿ.

ಜೋಡುನುಡಿ :

ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಂತೆಯೇ ಬೇರೊಂದು ಬಗೆಯ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಜೋಡುನುಡಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಥವಿರುವ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥ, ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಅರ್ಥರಹಿತ ಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನೇ 'ಜೋಡುನುಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಷೆಯ ಸೊಗಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇವನ್ನು

ಬಳಸಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ಅರ್ಥದ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ, ಪೂರಕಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ, ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ ಮತ್ತು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಜೋಡು ನುಡಿಗಳೆಂದು ವಿಭಜಿಸಬಹುದು.

ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ	ಪೂರಕಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ	ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ	ಅಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ
ಅವಳಿಜವಳಿ	ಅಕ್ಕಪಕ್ಕ	ಕಾಡುನಾಡು	ಅರೆಬರೆ
ಅಂದಚಂದ	ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚು	ಆದಿ ಅಂತ್ಯ	ಅಡ್ಡಾ ಬಡ್ಡಾ
ಎಡರು ತೊಡರು	ಆಚಾರವಿಚಾರ	ಕನಸುನನಸು	ಅಡ್ಡಾ ದಿಡ್ಡಿ
ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆ	ಆಸ್ತಿ ಅಂತಸ್ತು	ನೋವುನಲಿವು	ಕೂಲಿನಾಲಿ
ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ	ಓದುಬರೆಹ	ಬೇವುಬೆಲ್ಲ	ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆ
ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು	ಕನಸುಮನಸು	ಪಂಡಿತ ಪಾಮರ	ತಲೆಗಿಲೆ
ತಳಬುಡ	ಕಾಡುಮೇಡು	ಬೆಳಗುಬೈಗು	ಮುಸರೆಗಿಸರೆ

ಅವ್ಯಯದ ವಿಧಗಳು :

ಕ್ರ.ಸಂ.	ಅವ್ಯಯದ ವಿಧಗಳು	ಉದಾಹರಣೆಗಳು
೧.	ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವ್ಯಯ	ಚೆನ್ನಾಗಿ, ನೆಟ್ಟಗೆ, ತಟ್ಟನೆ, ಬಿಮ್ಮನೆ, ಸುಮ್ಮನೆ, ಬೇಗನೆ, ಹಾಗೆ.
೨.	ಅನುಕರಣ ಅವ್ಯಯಗಳು	ಜುಳುಜುಳು, ಪಟಪಟ, ಧಗಧಗ, ಸುಯ್ಯನೆ, ದಡದಡ, ಢಣಢಣ.
೩.	ಭಾವ ಸೂಚಕ ಅವ್ಯಯಗಳು	ಎಲಾ! ಅಯ್ಯೋ! ಅಕಟಕಟಾ! ಆಹಾ! ಭಲಾ! ಥೂ! ಅಬ್ಬಾ!
೪.	ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯಗಳು	ಉಂಟು, ಬೇಕು, ಬೇಡ, ಅಹುದು, ಸಾಕು, ಇಲ್ಲ, ಅಲ್ಲ, ಹೌದು.
೫.	ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯಗಳು	ಮತ್ತು, ಅಥವಾ, ಆದ್ದರಿಂದ, ಆದುದರಿಂದ, ಅಲ್ಲದೆ, ಹಾಗಾದರೆ.
೬.	ಕೃದಂತ ಅವ್ಯಯ	ಇರಲು, ಇರಲಾಗಿ. (ಬರುತ್ತಿರಲು, ಬರುತ್ತಿರಲಾಗಿ)
೭.	ತದ್ವಿತಾಂತ ಅವ್ಯಯ	ಅಂತೆ, ತನಕ, ವರೆಗೆ, ಮಟ್ಟಿಗೆ. (ರಾಮನಂತೆ, ಮನೆತನಕ....)
೮.	ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ ಅವ್ಯಯ	ಅದೇ, ಇದೇ, ನಾನೇ - ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಎ' ಕಾರ.

ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯ:

ನಾವು ಕೇಳಿದ ಯಾವುದೇ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಅನುಕರಿಸಿ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು.

ಉದಾಹರಣೆ : ಬೆಂಕಿಯು ಧಗಧಗ ಉರಿಯಿತು.

ಕಲ್ಲು ರೊಯ್ಯನೆ ಹಾರಿ ಬಂತು.

ನಾಯಿ ಬೌಬೌ ಎಂದು ಬೊಗಳಿತು.

ಧಗಧಗ, ರೊಯ್ಯನೆ, ಬೌಬೌ - ಇಂತಹ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಧ್ವನಿ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದೇರೀತಿ ಪಟಪಟ, ಚಟಪಟ, ಕರಕರ, ಗುಡುಗುಡು, ತಟತಟ, ಜುಳುಜುಳು, ಸುಯ್ಯನೆ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳಾಗಿವೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

V. ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು :

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆದರ - ಪ್ರೀತಿ; ಗೌರವ.

ಉದ್ಧರಣೆ - ತೀರ್ಥದ ಸಣ್ಣ ಚಮಚ

ಕಾಷು - ಕಾಯುವಿಕೆ; ಕಾವಲು; ರಕ್ಷಣೆ.

ಕೃಶ - ಬಡಕಲು; ಅಶಕ್ತ.

ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ - ಸ್ಥಾಪನೆ

ರಿಟೈರ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್) - ನಿವೃತ್ತಿ

ಸತ್ರ - ಛತ್ರ

ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಬೀಳು - ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.

ಉತ್ಕಟ - ಪ್ರಬಲ

ಉದ್ಭೂತ - ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ; ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ.

ಕೃತಕೃತ್ಯ - ಸಾರ್ಥಕ; ಧನ್ಯ; ಇಚ್ಛೆಪೂರ್ತಿಗೊಂಡ.

ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ (ಇಂಗ್ಲಿಷ್) - ನಗರ ಪಾಲಿಕೆ

ವಿಘ್ನ - ಅಡಚಣೆ

ವೃದ್ಧ - ವಯಸ್ಸಾದ ವ್ಯಕ್ತಿ; ಮುದುಕ.

ಸರ್ಕಾರ (ಹಿಂದಿ) - ಆಡಳಿತ ನಡೆಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ.

೧. ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು : ರಕ್ಷಿಸು, ಕಟ್ಟು, ಓದು, ಮಾಡು, ಉಣ್ಣು, ಕತ್ತರಿಸು, ತೆರೆ, ಸೇರು, ಬಿಡು - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ 'ಎನನ್ನು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಉತ್ತರ (ಕರ್ಮಪದ) ಸಿಗುತ್ತದೆ.

೨. ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು : ಮಲಗು, ಓಡು, ಹುಟ್ಟು, ಹೋಗು, ಏಳು, ಸೋರು, ನಾಚು - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳ ಮುಂದೆ 'ಎನನ್ನು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡರೆ ಕರ್ಮಪದ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ರೂಪಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಈಗ ತಿಳಿಯೋಣ.

೪೧

೧. ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ (ವಿಧಿ + ಅರ್ಥ) ಕ್ರಿಯಾಪದ :

ಆಶೀರ್ವಾದ, ಅಪ್ಪಣೆ, ಆಜ್ಞೆ, ಹಾರೈಕೆ ಇವುಗಳನ್ನು ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಆಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ದೇವರು ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು ಮಾಡಲಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪಾಠವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಲಿ.

ಅವರಿಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ಅವನು ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಗಲಿ.

(ದಪ್ಪಕರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆದಿರುವ ಪದಗಳು ವಿಧ್ಯರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು.)

೨. ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :

ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಅವನು ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನನು.

ಅವರು ಊರಿಂದ ಇಂದು ಬಾರರು.

ಅವಳು ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳಳು.

(ದಪ್ಪಕರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆದಿರುವ ಪದಗಳು ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು.)

೩. ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :

ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಂಶಯ' ಅಥವಾ 'ಊಹೆ' ತೋರುವಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆನಿಸುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಅವನು ನಾಳೆ ಬಂದಾನು.

ಚಿನ್ನದ ಬೆಲೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏರೀತು

ಅನ್ನವನ್ನು ಆತ ತಿಂದಾನು.

ಅವನು ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಸು ಆದಾನು.

(ದಪ್ಪಕರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಗೆರೆದಿರುವ ಪದಗಳು ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು.)

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅನುಸಂಧಾನ - ಪರಿಶೀಲನೆ

ಉಜ್ವಲ - ಪ್ರಕಾಶಮಾನ; ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ.

ಕಮ್ಮಟ - ಟಂಕಸಾಲೆ; ನಾಣ್ಯ ಮುದ್ರಿಸುವ ಕೇಂದ್ರ

ಕೂರ್ಮ - ಆಮೆ

ಜ್ಞಾನೋಪಾಸಕ - ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವನು

ತನ್ಮಯತೆ - ಮಗ್ನತೆ; ಮೈಮರೆ; ತಲ್ಲಿನತೆ.

ದೌಲತ್ತು - ಅಹಂಕಾರ; ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪ.

ಪರಿವಾರ - ಬಳಗ

ಲೀಲೆ - ಆಟ

ಸಂಶೋಧನೆ - ಅನ್ವೇಷಣೆ; ಹುಡುಕಾಟ.

ಶುಷ್ಕ - ಒಣಗಿದ; ತೇವ ರಹಿತ.

ಹರವು - ವೈಶಾಲ್ಯ; ವಿಸ್ತಾರ.

ಹಳಿ - ನಿಂದಿಸು; ತೆಗಳು.

ಅಶಕ್ಯ - ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ಉಪಾಯನ - ಕಾಣಿಕೆ; ಉಡುಗೊರೆ.

ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ - ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ತೋರುವುದು.

ಜಂಗಮ - ಚಲಿಸುವ; ಚಲನೆಯುಳ್ಳ.

ತತ್ತರಿಸು - ನಡುಗು; ಕಂಪಿಸು.

ತಾಪತ್ರಯ - ತೊಂದರೆ

ನಿರ್ವಿಕಾರ - ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದ

ಮನದಣಿ - ತೃಪ್ತಿಯಾಗು

ಸಂಘರ್ಷಣೆ - ಹೋರಾಟ; ತಿಕ್ಕಾಟ.

ಸತ್ತ್ವ - ತಿರುಳು; ಸಾರ.

ಶಿಲ್ಪಿ - ರೂವಾರಿ; ತೇವರಹಿತ.

ಹವ್ಯಾಸ - ಚಟ; ಗೀಳು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಪರಿಪೂರ್ಣ - ಪೂರ್ಣವಲ್ಲದ

ಕಟ್ಟಾ - ಪಕ್ಕಾ

ನಿಲುವು - ಅಭಿಪ್ರಾಯ

ಪರಿಕಲ್ಪನೆ - ಒಂದು ವಿಷಯದ ಖಚಿತ ಚಿಂತನೆ.

ವರ್ತನೆ - ನಡತೆ; ರೂಢಿ.

ಸಂಯೋಜನೆ - ಕೂಡಿಸುವಿಕೆ

ಉದ್ಧರಿಸು - ಉದಾಹರಿಸು; ಇತರರು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹೇಳುವುದು.

ತುಚ್ಛ - ನೀಚ; ನಿಂದನೀಯ.

ನಿರ್ವಚನ - ವಿವರಣೆ; ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

ಮೌಲ್ಯ - ಬೆಲೆ; ಅಮೂಲ್ಯ ಗುಣ.

ವಾಗ್ವಾದ - ಚರ್ಚೆ

ಸಮನ್ವಯ - ಹೊಂದಾಣಿಕೆ

ಹಳಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು

ವಿಭಕ್ತಿ	ಕಾರಕಾರ್ಥಗಳು	ಪ್ರತ್ಯಯ ಹಳಗನ್ನಡ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮಾ	ಕರ್ತೃರ್ಥ	~ಮ್	ಅರಸಂ	ಅರಸರ್
ದ್ವಿತೀಯಾ	ಕರ್ಮಾರ್ಥ	~ಅಮ್	ಅರಸನಂ	ಅರಸರಂ
ತೃತೀಯಾ	ಕರಣಾರ್ಥ	~ಇಮ್, ~ಇಂದಂ, ~ಇಂದೆ	ಅರಸನಿಂ ಅರಸನಿಂದಂ ಅರಸನಿಂದೆ	ಅರಸರಿಂ ಅರಸರಿಂದಂ ಅರಸರಿಂದೆ
ಚತುರ್ಥೀ	ಸಂಪ್ರದಾನ	~ಗೆ, ~ಕೆ, ~ಕ್ಕೆ	ಅರಸಂಗೆ	ಅರಸರ್ಗೆ
ಪಂಚಮೀ	ಅಪಾದಾನ	~ಅತ್ತಣಿಂ ~ಅತ್ತಣಿಂದಂ	ಅರಸನತ್ತಣಿಂ ಅರಸನತ್ತಣಿಂದಂ	ಅರಸರತ್ತಣಿಂ ಅರಸರತ್ತಣಿಂದಂ
ಷಷ್ಠೀ	ಸಂಬಂಧ	~ಅ	ಅರಸನ	ಅರಸರ
ಸಪ್ತಮೀ	ಅಧಿಕರಣ	~ಒಳ್	ಅರಸನೊಳ್	ಅರಸರೊಳ್

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ದೀಕ್ಷಾಭೂಮಿ - ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ;

ಪಥ- ದಾರಿ, ಮಾರ್ಗ, ಹಾದಿ;

ಬುದ್ಧ - ತಿಳಿದವನು, ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿ;

ಬೋಧಿಸತ್ವ - ಬುದ್ಧನಾಗುವ ಸತ್ತ್ವವುಳ್ಳವನು, ಬುದ್ಧನ ಒಂದು ಹೆಸರು;

ಮಹಾಮನೆ - ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮನೆ;

ವೈಶಾಖಿ (ತ್ಸ) - ಬೇಸಗೆ (ಧ್ವ);

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ - ಬೌದ್ಧಮತ ಪ್ರವರ್ತಕ;

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಂಗಲಾಚು - ಬೇಡು

ಕಿರುಚು - ಜೋರಾಗಿ ಕೂಗು

ಛೀಮಾರಿ ಹಾಕು - ತಿರಸ್ಕಾರ; ಧಿಕ್ಕರಿಸು; ಅಪಮಾನಿಸು.

ಧೋತ್ರ - ಪಂಚೆ

ಮೂರ್ಖತನ - ದಡ್ಡತನ

ಸಾಮೂಹಿಕ - ಒಟ್ಟು

ಹೆಳವ - ಕುಂಟ

ಅಪ್ರತಿಭ - ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ

ಚಾಡಿ - ಇಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಹೇಳು

ಜೋರುಮಾಡು - ದಬಾಯಿಸು

ಬಗಲು - ಪಕ್ಕೆ; ಕಂಕುಳು.

ಶಿರಸಾವಹಿಸು - ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡು

ಸೋಮಾರಿ - ಮೈಗಳ್ಳ; ಆಲಸಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಳವೇ - ಸಾಧ್ಯವೇ

ಆದಿ - ಮೊದಲು

ಆಂಡ್ - ಆಯಿತು

ಐದಿ - ಬಂದು

ಓಲಗ - ರಾಜಸಭೆ, ದರ್ಬಾರು.

ಚಕ್ರಿ - ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ಭವಿ - ಕಾಂತಿ

ದಿವಿಜೇಂದ್ರ - ದೇವೇಂದ್ರ

ನೀಲಾಂಬುಜ - ನೈದಿಲೆ

ಪೊರ್ಲು - ಚಂದ

ಭೂತಳ - ಭೂಮಿ

ಮಂಚಿದಿ - ಚಂದವಾದದ್ದು

ಶಶಿ - ಚಂದ್ರ

ಸಿರಿ - ಸಂಪತ್ತು

ಅಂಬುಜ - ತಾವರೆ

ಆಜ್ಞೆ - ಆಪ್ತಣೆ

ಎಸೆ - ಶೋಭಿಸು

ಒಮ್ಮ, ಶೋಭಿಸು

ಕಾಂಬ - ಕಾಣುವ

ಚೆನ್ನು - ಒಳ್ಳೆಯದು, ಅಂದವಾದುದು

ಢಾಳಿಸು - ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸು, ಹೊಳಪು ಮಾಡು.

ನವರತ್ನ - ಒಂಬತ್ತು ರತ್ನ

ನೃಪ - ರಾಜ

ಬಿನ್ನಹ - ಅರಿಕೆ

ಮಂಚಿದಿ - ಒಳ್ಳೆಯದು (ತೆಲುಗು)

ಮೂಲೋಕ - ಮೂರುಲೋಕ;

ರವಿ - ಸೂರ್ಯ

ಶ್ರೀವಿಲಾಸ - ವೈಭವ, ಬೆಡಗು

ಹಂಬಲ - ಚಿಂತೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಡಗು - ಮಾಂಸ

ಅಭೀತೆಯಾಗು - ಹೆದರದಿರು

ಅಲವೋದ - ಹೂ ಬಿಟ್ಟು

ಉಯ್ - ಒಯ್ಯುಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು.

ಚರಿಗೆ - ಭಿಕ್ಷಾಟನೆ

ತಳಾಟ - ಕಾವಲುಗಾರ

ನಿಯತಿ - ವಿಧಿ ನಿಯಮ

ಬಳರಿ - ಮಾರಿಯ ಹೆಸರು

ಅಡಿಮಂಚಿಕೆಯೊಳ್ - ಕೆಳಮಂಚ

ಅಜಿಕೆ - ತಿಳಿವಳಿಕೆ

ಅವಧಾರಿಪುದು - ಗಮನಕೊಡುವುದು

ಕುಸುರಿದಜಿದ - ಚಿಕ್ಕ ತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದ

ತರಕ್ಷು - ಹುಲಿ

ದೊರೆವೆತ್ತು - ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ, ಒದಗಿ

ನೀರಜ - ತಾವರೆ;

ಮಲಯಾನಿಳಂ - ಮಲಯ ಪರ್ವತದ ಗಾಳಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಡಸಿ - ಮುತ್ತಿ, ಆವರಿಸಿ, ಬಯಸಿ

ಅನಿಮಿತ್ತ - ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ;

ಅವನಿ - ಭೂಮಿ;

ಆಸಕ್ - ಬಳಲಿಕೆ, ದಣಿವು;

ಎಕ್ಕಲ - ಹಂದಿ;

ಕಡವರ - ಚಿನ್ನ, ನಿಧಿ

ಪರಿಭವ - ತಿರಸ್ಕಾರ, ಸೋಲು

ಮರು - ಕೊಂಡಾಟದ ಒಂದು ಮಾತು;

ರುಜೆ - ರೋಗ, ಖಾಯಿಲೆ;

ಸಾಲಭಂಜಕೆಗಳ್ - ಗೊಂಬೆಗಳು, ಪುತ್ಥಳಿಗಳು, ವಿಗ್ರಹಗಳು.

ಅದಟ - ಶೂರ

ಅಬುಧಿ - ಸಮುದ್ರ;

ಆಜ್ಯ - ತುಪ್ಪ, ಫೃತ;

ಉದ್ಯೋಗಿಸಿದರು - ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು;

ಒಸೆದು - ಮೆಚ್ಚಿ,

ಧುರ - ಕಾಳಗ

ಪಸಾಯ - ಉಡುಗೊರೆ, ಬಹುಮಾನ;

ಮೂಜಗ - ಮೂರು ಲೋಕ;

ಸತ್ತಿಗೆ - ಛತ್ತಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರಿದು - ತಿಳಿದು;

ಚದುರ(ದ್ವ)-ಚತುರ(ತ್ವ) ಜಾಣ;

ಪರಿಣಿತ - ತಜ್ಞ;

ಘೃತ- ತುಪ್ಪ;

ಬೆರೆಸು - ಕೂಡಿಸು;

ಅಗ್ಗಳ- ಶ್ರೇಷ್ಠ;

ಕಡಲು - ಸಮುದ್ರ;

ಮುಗಿಲು - ಆಕಾಶ;

ಹರ - ಶಿವ;

ಉಷ್ಣ - ಶಾಖ;

ಲಲಿತ- ಸುಂದರ, ಸರಳ;

ಆರಯ - ಪಾಲನೆ;

ಪದ- ಕ್ರಮ, ರೀತಿ;

ಮತಿಗಳು - ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು;

ತೈಲ - ಎಣ್ಣೆ;

ಸಕ್ಕದ(ದ್ವ) - ಸಂಸ್ಕೃತ(ತ್ವ);

ಕಟ್ಟುಗೆ - ಸೇತುವೆ;

ನರ - ಅರ್ಜುನ;

ವಾಮನ(ಕುಬ್ಜ) - ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರಗಳೊಂದು;

ಮೋಕ್ಷ - ಮುಕ್ತಿ;

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ಕ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಮ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಕ' ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರ 'ಜ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಙ್ಮಯ, ಷಣ್ಮುಖ, ಸನ್ಮಾನ.

ಸಮಾಸ (ಮುಂದುವರಿದುದು)

ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ

ಮನೆಯನ್ನು	+	ಕಟ್ಟಿದನು	>	ಮನೆಕಟ್ಟಿದನು
ಮೈಯನ್ನು	+	ಮರೆತು	>	ಮೈಮರೆತು
ಕೈಯಂ	+	ಪಿಡಿದು	>	ಕೈವಿಡಿದು

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಪರಪದವು ಕ್ರಿಯಾಪದವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ವಪದವು ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದುಂಟು. **ಸೂತ್ರ:** ಪೂರ್ವಪದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ಪರಪದವು ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಮಾಸವೇ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಅರಿಸಮಾಸ ದೋಷವಲ್ಲ.

ಉದಾ.: ಮೈದಡವಿ, ಕಣ್ಣೆರೆ, ಬಟ್ಟೆದೋರು (ಬಟ್ಟೆ ಎಂದರೆ ದಾರಿ ಎಂದರ್ಥ).

ಗಮಕಸಮಾಸ

ಅದು	+	ಮನೆ	>	ಆ ಮನೆ
ಇವನು	+	ಮನುಷ್ಯ	>	ಈ ಮನುಷ್ಯ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಗಳಾದ ಅದು ಮತ್ತು ಇವನು ಸರ್ವನಾಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪರಪದಗಳಾದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ನಾಮಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಸೂತ್ರ : ಪೂರ್ವಪದ ಸರ್ವನಾಮ ಅಥವಾ ಕೃದಂತವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು

ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ ಗಮಕಸಮಾಸ.

ಕಿಸುರು - ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ

ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ - ಅಗಲವಾದ ಬಾಯಿಯುಳ್ಳ ಲೋಹದ ಪಾತ್ರೆ

ಗಾವುಂಡ - ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

ಚೈತ್ರಯಾತ್ರೆ - ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ

ದೈವದವರು - ಊರಿನ ಹಿರಿಯರು, ಕುಲದ ಹಿರಿಯರು.

ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ - ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿ, ವಂಶದ ಪೂರ್ವಿಕರು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತು.

ಪೂರ್ವಿಕರು - ವಂಶದ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪೂರ್ವಜರು.

ಪ್ರವರ್ಧಮಾನ - ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು

ಮುಂಡಾಸು - ರುಮಾಲು ತಲೆಯೊಡುಗೆ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಮುಸುಕು - ಆವರಿಸು, ಸುತ್ತುವರಿ.

ವ್ಯಾಮೋಹ - ಅತಿಯಾದ ಪ್ರೀತಿ.

ಹೊದರು - ಪೊದೆ, ಪೊಟರೆ.

ವಾತ್ಸಲ್ಯ - ಅಕ್ಕರೆ, ಮಮತೆ.

ಸಿದ್ಧಿ - ಫಲಕಾರಿ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಜಲಿಬದ್ಧ - ಕೈಮುಗಿದವ
ಉಕ್ಕಂದ - ಉತ್ಸಾಹ, ಹುರುಪು
ಉತ್ಪಾಟನ - ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು
ಕೋಪಾರುಣ ನೇತ್ರ - ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣು
ಧೀರೋನ್ನತ - ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ
ನಿತ್ಯಾಸ್ತಮಿತಲೋಚನ - ಕುರುಡ
ಪ್ರದೀಪ್ತ - ಬೆಳಗುವವನು
ರಿಪುಬಲ - ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ
ಲಾಳಮುಂಡಿಗೆ - ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ

ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಸಾಧನ

ಇರುಳುಗಾಳಗ - ರಾತ್ರಿಯುದ್ಧ
ಉತ್ಕಂಠತೆ - ಉತ್ಸುಕತೆ
ಊರು - ತೊಡೆ

ದೇದೀಪ್ಯ - ಪ್ರಕಾಶ
ಪಾರ್ಥಿವರು - ರಾಜರು, ಪಾಂಡವರು
ಭಂಗಾರ - ಬಂಗಾರ
ಸಂಧ್ಯಾವಗಾಢ - ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ
ಸಂರಂಭ - ಹುರುಪು, ಉತ್ಸಾಹ, ಸಡಗರ.

ನಮೂದಿತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.
- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು.
- ಅವನು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವನು.

ಮೂರೂ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೋಗು ಎಂಬ ಪದ ಧಾತುವಾಗಿದ್ದು ಇದರ ಜತೆಗೆ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ಉತ್ತ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ದ ಹಾಗೂ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ -ವ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯ ಇರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ -ಉತ್ತ ಎಂಬುದು ವರ್ತಮಾನಕಾಲವನ್ನೂ -ದ ಎಂಬುದು ಭೂತಕಾಲವನ್ನೂ -ವ ಎಂಬುದು ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯ ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲೂ ಎರಡನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲೂ ಮೂರನೆಯ ವಾಕ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರುವುದರ ಜತೆಗೆ -ಆನೆ -ಅನು -ಉದು -ಎನು ಇತ್ಯಾದಿ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಈ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ, ಲಿಂಗ ಮತ್ತು ವಚನಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ತಿನ್ನು

ಎಂಬ ಧಾತುವಿನ ಆಧಾರದಿಂದ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೭೨

೧. ವರ್ತಮಾನಕಾಲ

ಪುರುಷವಾಚಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯ	ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯ ಏಕ/ಬಹು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತ	-ಏನೆ/ಏವೆ	ತಿನ್ನುತ್ತೇನೆ	ತಿನ್ನುತ್ತೇವೆ
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತ	-ಇ/ಈರಿ	ತಿನ್ನುತ್ತಿ	ತಿನ್ನುತ್ತೀರಿ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತ	-ಆನೆ/ಆರೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತ	-ಆಳೆ/ಆರೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾಳೆ	ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ಉತ್ತ	-ಅದೆ/ಅವೆ	ತಿನ್ನುತ್ತದೆ	ತಿನ್ನುತ್ತವೆ

೨. ಭೂತಕಾಲ

ಪುರುಷವಾಚಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯ	ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯ ಏಕ/ಬಹು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಏನು/ಏವು	ತಿಂದೆನು	ತಿಂದೆವು
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಎ/ಇರಿ	ತಿಂದೆ	ತಿಂದಿರಿ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಅನು/ಅರು	ತಿಂದನು	ತಿಂದರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಅಳು/ಅರು	ತಿಂದಳು	ತಿಂದರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ದ	-ಉದು/ಅವು/ ಇತು	ತಿಂದುದು/ ತಿಂದಿತು	ತಿಂದವು

೩. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲ

ಪುರುಷವಾಚಕ	ಲಿಂಗ	ಧಾತು	ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯ	ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯ ಏಕ/ಬಹು	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಏನು/ಏವು	ತಿನ್ನುವೆನು	ತಿನ್ನುವೆವು
ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ	ಪು/ಸ್ತ್ರೀ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಎ/ಇರಿ	ತಿನ್ನುವೆ	ತಿನ್ನುವಿರಿ
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಪುಲ್ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಅನು/ಅರು	ತಿನ್ನುವನು	ತಿನ್ನುವರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಅಳು/ಅರು	ತಿನ್ನುವಳು	ತಿನ್ನುವರು
ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ	ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ತಿನ್ನು	-ವ	-ಉದು/ಉವು	ತಿನ್ನುವುದು	ತಿನ್ನುವುವು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕಲಕಂಠ - ಇಂಪಾದ ಧ್ವನಿ

ತೀವ್ರ - ಹರಿತ, ರಭಸ

ಪದತಳ - ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ

ಮಸಗು - ಹರಡು

ಲೋಕಾಂತ - ಲೋಕಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ

ತೆರೆ - ತರಂಗ, ಅಲೆ

ನಭ - ಆಕಾಶ

ಬೆನ್ನಟ್ಟು - ಓಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗು

ಮಾರ್ದನಿ - ಪ್ರತಿದ್ವನಿ

ಹಿಮಾದ್ರಿ - ಹಿಮಪರ್ವತ

ಕ್ರಿಯಾಪದ - ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥೂಲ ವಿವರ

- ತಾಯಿಯು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.
- ತಂದೆಯು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
- ಅವನು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವನು.
- ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪದ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಪದ ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಇಂತಹ ಮೂಲರೂಪ ಪದಗಳೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು.

ಸೂತ್ರ : ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪವೇ ಧಾತು.

ಸಕರ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ

- ರಾಮನು ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟನು.
- ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.
- ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠವನ್ನು ಓದಿದರು.

೬೦

ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೆಟ್ಟನು, ಕಟ್ಟಿದರು, ಓದಿದರು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಿಡವನ್ನು, ಗುಡಿಯನ್ನು, ಪಾಠವನ್ನು ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದು ಇಂತಹ ಪದಗಳೇ ಕರ್ಮಪದಗಳು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆಡು, ಕಟ್ಟು, ಓದು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಪದ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು.

ಸೂತ್ರ: ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ಧಾತುಗಳೇ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ - ಕೂಸು ಮಲಗಿತು.

- ಅವನು ಬದುಕಿದನು.
- ಆಕಾಶ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿತು, ಬದುಕಿದನು, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು. ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಲಗು, ಬದುಕು, ಹೊಳೆಯು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳು ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ : ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸದೇ ಇರುವ ಧಾತುಗಳೇ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಜಲಿಬದ್ಧ - ಕೈಮುಗಿದವ
ಉಕ್ಕಂದ - ಉತ್ಸಾಹ, ಹುರುಪು
ಉತ್ಪಾಟನ - ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು
ಕೋಪಾರುಣ ನೇತ್ರ - ಕೋಪದಿಂದ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣು
ಧೀರೋನ್ನತ - ಹೆಚ್ಚು ಧೈರ್ಯಶಾಲಿ
ನಿತ್ಯಾಸ್ತಮಿತಲೋಚನ - ಕುರುಡ
ಪ್ರದೀಪ್ತ - ಬೆಳಗುವವನು
ರಿಪುಬಲ - ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ
ಲಾಳಮುಂಡಿಗೆ - ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ

ಭದ್ರಪಡಿಸುವ ಸಾಧನ

ಇರುಳುಗಾಳಗ - ರಾತ್ರಿಯುದ್ಧ
ಉತ್ಕಂಠತೆ - ಉತ್ಸುಕತೆ
ಊರು - ತೊಡೆ
ದೇದೀಪ್ಯ - ಪ್ರಕಾಶ
ಪಾರ್ಥಿವರು - ರಾಜರು, ಪಾಂಡವರು
ಭಂಗಾರ - ಬಂಗಾರ
ಸಂಧ್ಯಾವಗಾಢ - ಸಂಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ
ಸಂರಂಭ - ಹುರುಪು, ಉತ್ಸಾಹ, ಸಡಗರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರಸು - ಹುಡುಕು	ಅವಂದಿರ್ - ಅವರು
ಅದುಹು - ಸಂಶಯ ಪಡು	ಆವು - ನಾವು
ಆಪಾದ ಮಸ್ತಕ ಪರ್ಯಂತರ - ಪಾದದಿಂದ ತಲೆಯವರೆಗೆ	
ಅನುವಾಗು - ಸಿದ್ಧನಾಗು	
ಅಪರಿಮಿತ - ಪರಿಮಿತವಲ್ಲದ, ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ.	ಇರೆ - ಇರಲು
ಈಯದೆ - ಬಿಡದೆ	ಉದ್ಘೃಳಿಸು - ಲೇಪಿಸು
ಎಯ್ದುಂದು - ಬಂದು	ಎಳಸಿರ್ಪ - ಸುತ್ತುವರಿದಿರುವ
ಐಸಕ್ಕೆ - ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ, ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ.	ಒರ್ವನೆ - ಒಬ್ಬನೆ
ಕಮಲಜ - ಬ್ರಹ್ಮ	ಕಾರಣಿಕ - ಅಸಾಧಾರಣ ಪುರುಷ
ಖಟ್ಟಾಂಗ - ತುದಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಬುರುಡೆಯುಳ್ಳ ಶಿವನ ಗದೆ	
ಗಜ - ಆನೆ	
ಗೊಹೆಗೊಹೆಗುಟ್ಟು - ಗೊರ್ಗೊರ್ ಎಂದು ಶಬ್ದಮಾಡು	
ಗೌತಮನ ಗೋವು - ಬಡಕಲಾದ ಗೋವು	
ಘಳಿಗೆವಟ್ಟಲು - ಘಳಿಗೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಬಟ್ಟಲು	
ಚರಿತ್ರಂ - ಕೆಲಸ	ತತ್ತರ - ಆಸಕ್ತ
ಜೋಲ್ವ - ಸಡಿಲವಾಗಿರುವ	ತರೆ - ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಾದ ಸುಕ್ಕುಗಟ್ಟಿದ ಚರ್ಮ
ತಂಡುಲ - ಅಕ್ಕಿ	ತೊತ್ತುಗೊಂಡು - ಸೇವಕನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು
ತೊವಲ್ - ಚರ್ಮ	ನಿಕರ - ಸಮೂಹ
ನರೆ - ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಬರುವ ಬಿಳಿಕೂದಲು	ನೆಗಪಿ - ಎತ್ತಿ
ನೆರವಿ - ಸೇರಿದ ಜನ	ಪರಿವಾರ - ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲ ಜನ
ನೇಲ್ವ - ನೇತಾಡುವ	ಪೊಗಿಸು - ಹೊಕ್ಕಿಸು
ಪುರ್ವು - ಹುಬ್ಬು	ಬನ(ಧ್ವ) - ವನ(ತ್ಸ)
ಪೊಗುತಪ್ಪಾಗಳ್ - ಹೊಕ್ಕಿದಾಗ	ಬಿನ್ನೈಸು - ನಿವೇದಿಸು, ವಿಜ್ಞಾಪಿಸು.
ಬಿನ್ನಪ(ಧ್ವ) - ವಿಜ್ಞಾಪನೆ(ತ್ಸ)	ಬೆಂಬಳಿಗೊಂಡು - ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ
ಬೆಳು - ಬಿಳಿ	ಮರ್ತ್ಸಮಂಡಲ - ಭೂಲೋಕ;
ಬ್ರಹ್ಮೇತಿಕಾರ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕೊಂದವ	ಮಲ್ಲಳಿಗೊಂಡು - ಗುಂಪುಗೂಡಿ
ಮರ್ತ್ಯ - ಭೂಮಿ	ವಸುಧೆ - ಭೂಮಿ
ಯಷ್ಟಿ - ಊರುಗೋಲು	ಶತವೃದ್ಧ - ನೂರುವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಮುದುಕ
ವೇಷ್ಟಿ - ಪಂಚೆ	ಶುಕ - ಗಿಳಿ
ಶಿವದಿಡು - ಶಿವಾ ಎಂದು ಕೂಗು	ಹಮ್ಮೈಸು - ಮೈಮರೆ, ಮೂರ್ಛೆಹೋಗು.
ಶಿಥಿಲಾಕ್ಷರ - ತೊದಲು ಮಾತು	

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಏಕತಾನತೆ - ಒಂದೇ ರೀತಿಯ

ಕಾಳಗ - ಯುದ್ಧ

ಗಿರಕಿ - ತಿರುಗು

ಗೊಂಡೇವ - ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ದಾರದ ಗೊಂಚಲು

ಚಕ್ರಮಂಡಿ - ಯಕ್ಷಗಾನ ನೃತ್ಯದ ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ

ಚಂಡೆ - ಚರ್ಮವಾದ್ಯ

ದೀವಟಿಗೆ - ಪಂಜು

ಬಟ್ಟು - ವೃತ್ತಾಕಾರದ

ರಾಳ - ಬೆಂಕಿಯ ಜ್ವಾಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಬಳಸುವ ಪುಡಿ;

ವಾಡಿಕೆ - ರೂಢಿ

ವೈಖರಿ - ರೀತಿ

ಕಥನಕವನ - ಹಾಡಿನ ಮೂಲಕ ಹೇಳುವ ಕತೆ;

ಕುಬ್ಜೆ - ಗೂನು ಬೆನ್ನಿನವಳು (ಮಂಥರೆ);

ಗುಣಿ - ಡೊಳ್ಳು ಬಾರಿಸುವ ಮರದ ತುಂಡು;

ಛಾಪು - ವರ್ಚಸ್ಸು;

ನೇಪಥ್ಯ - ತೆರೆಯ ಹಿಂಭಾಗ

ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ - ಪರವಶ;

ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು - ಆವರಿಸು

ಹೊನ್ನಾವಿಗೆ - ಚೆನ್ನದ ಪಾದುಕೆ

ಕ್ರಿಯಾಪದ - ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥೂಲ ವಿವರ

- ತಾಯಿಯು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.
- ತಂದೆಯು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
- ಅವನು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವನು.
- ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪದ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಪದ ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಇಂತಹ ಮೂಲರೂಪ ಪದಗಳೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು.

ಸೂತ್ರ : ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪವೇ ಧಾತು.

ಸಕರ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ
- ರಾಮನು ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟನು.
 - ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠವನ್ನು ಓದಿದರು.

ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೆಟ್ಟನು, ಕಟ್ಟಿದರು, ಓದಿದರು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಿಡವನ್ನು, ಗುಡಿಯನ್ನು, ಪಾಠವನ್ನು ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದು ಇಂತಹ ಪದಗಳೇ ಕರ್ಮಪದಗಳು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆಡು, ಕಟ್ಟು, ಓದು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಪದ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು.

ಸೂತ್ರ: ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ಧಾತುಗಳೇ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ - ಕೂಸು ಮಲಗಿತು.
- ಅವನು ಬದುಕಿದನು.
 - ಆಕಾಶ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿತು, ಬದುಕಿದನು, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು. ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಲಗು, ಬದುಕು, ಹೊಳೆಯು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳು ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ - ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

ಅಮರ - ಶಾಶ್ವತ

ಅನುಪಮ - ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ

ಬುನಾದಿ - ತಳಹದಿ, ಅಡಿಪಾಯ

ಬೇಗೆ - ಸಂಕಟ

ಬೆರಗು - ಆಶ್ಚರ್ಯ

ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ - ಮೌನ, ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತ

ಭಾವೋದ್ರೇಕ - ಭಾವನಾ ಪರವಶತೆ

ವ್ಯಾಪಕ - ವಿಸ್ತಾರವಾದ

ಮೊಳಗು - ಧ್ವನಿಮಾಡು

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಕಾಲೇಜು : ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮದ್ರಾಸು(ಚೆನ್ನೈ), ಬೊಂಬಾಯಿ(ಮುಂಬೈ), ಕೊಲ್ಕತ್ತಾ (ಕಲ್ಕತ್ತಾ) ಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲೇಜು.

ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ : ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಹಳೆಯ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ.

ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ : ರೈಲುಬೋಗಿ.

ಸಾರೋಟ್ : ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಓಡಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಚಕ್ರದ ರಥ/ಗಾಡಿ.

ಮಿಷನರಿ ಶಾಲೆ : ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಾದ್ರಿಗಳು ನಡೆಸುವ ಶಾಲೆ.

ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ : ಪಶ್ಚಿಮ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ (ಯೂರೋಪ್ ಅಮೆರಿಕಾ ಇತ್ಯಾದಿ).

ಭಾರತರತ್ನ : ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡುವ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ.

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಂಜನ ಸಂಧಿಗಳು :

ಜಶ್ವಸಂಧಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನದ ವರ್ಗ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳಾದ ಗ್ ಜ್ ಡ್ ದ್ ಬ್ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು 'ಜಶ್' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಜಶ್ವ ಸಂಧಿ.

- ಷಣ್ಮುಖನಿಗೆ ಷಡಾನನ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಇದೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಷಡಾನನ ಪದರಚನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ

ಷಟ್ + ಆನನ > ಷಡಾನನ

ಟ್ + ಆ > ಡ್ + ಆ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಟ' ಕಾರಕ್ಕೆ (ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ) ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಆ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಡ್' ಕಾರ (ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರ ಅಂದರೆ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು) ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಕ್ ಜ್ ಟ್ ತ್ ಪ್ ಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಗಳು ಅಂದರೆ ಗ್ ಜ್ ಡ್ ದ್ ಬ್ ಗಳು ಅಂದರೆ ಜಶ್ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಜಶ್ವ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಗ್ಧೇವಿ, ಅಜಂತ, ಷಡಂಗ, ಚಿದಾನಂದ, ಅಬ್ಬಿ.

೩೬

ಶ್ಚುತ್ವಸಂಧಿ

ಶ್ ಚ್ ಛ್ ಜ್ ಝ್ ಞ್ - ಈ ಆರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು 'ಶ್ಚು' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. 'ಶ್ಚು' ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬರುವ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ.

- ಮಾನವನಿಗೆ ಮನಶ್ಚುದ್ಧಿ ಇರಬೇಕು

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಮನಶ್ಚುದ್ಧಿ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ

ಮನಸ್ + ಶುದ್ಧಿ > ಮನಶ್ಚುದ್ಧಿ

ಸ್ + ಶ್ + ಉ > ಶ್ + ಶ್ + ಉ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಸ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಶ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದ 'ಸ' ಕಾರಕ್ಕೆ 'ಶ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿರುವುದು.

ಸೂತ್ರ: ಸ ಕಾರ ತ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಶ ಕಾರ ಚ ವರ್ಗಗಳು ಅಂದರೆ ಶ್ಚು ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅಂತಹ ಸಂಧಿಗಳೇ ಶ್ಚುತ್ವ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ಪಯಶ್ಮಯನ, ಶರಚ್ಚಂದ್ರ, ಜಗಜ್ಜೋತಿ.

(ಸಮಾಸ ಮುಂದುವರಿದುದು)

ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸ

- ಮೂರು ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು = ಮುಕ್ಕಣ್ಣು = ಶಿವ

- ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವನು = ಹಣೆಗಣ್ಣು = ಶಿವ

ಈ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೀ ಪರಪದದ ಅರ್ಥವಾಗಲೀ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೊಂದು ಪದವಾದ ಶಿವ ಪದದ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿದೆ.

downloaded from: www.kpscvaani.com

ಸೂತ್ರ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಬೇರೊಂದು (ಅನ್ಯಪದ) ಪದದ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕಿಸುರು - ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ

ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ - ಅಗಲವಾದ ಬಾಯಿಯುಳ್ಳ ಲೋಹದ ಪಾತ್ರೆ

ಗಾವುಂಡ - ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ

ಚೈತ್ರಯಾತ್ರೆ - ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ

ದೈವದವರು - ಊರಿನ ಹಿರಿಯರು, ಕುಲದ ಹಿರಿಯರು.

ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ - ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿ, ವಂಶದ ಪೂರ್ವಿಕರು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಸಂಪತ್ತು.

ಪೂರ್ವಿಕರು - ವಂಶದ ಹಿಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪೂರ್ವಜರು.

ಪ್ರವರ್ಧಮಾನ - ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವುದು

ಮುಂಡಾಸು - ರುಮಾಲು, ತಲೆಯುಡುಗೆ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ಕ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಮ' ಕಾರ ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಕ' ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರ 'ಙ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅಂದರೆ ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಗಳಿಗೆ ಅದೇ ವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ ಅಕ್ಷರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ವಾಙ್ಮಯ, ಷಣ್ಮುಖ, ಸನ್ಮಾನ.

ಸಮಾಸ (ಮುಂದುವರಿದುದು)

ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ

ಮನೆಯನ್ನು	+	ಕಟ್ಟಿದನು	>	ಮನೆಕಟ್ಟಿದನು
ಮೈಯನ್ನು	+	ಮರೆತು	>	ಮೈಮರೆತು
ಕೈಯಂ	+	ಪಿಡಿದು	>	ಕೈವಿಡಿದು

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಪರಪದವು ಕ್ರಿಯಾಪದವಾಗಿದೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಪೂರ್ವಪದವು ಬೇರೆ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವುದುಂಟು.

ಸೂತ್ರ: ಪೂರ್ವಪದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ಪರಪದವು ಕ್ರಿಯಾರೂಪದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಸಮಾಸವೇ ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಅರಿಸಮಾಸ ದೋಷವಲ್ಲ.

ಉದಾ.: ಮೈದಡವಿ, ಕಣ್ಣೆರೆ, ಬಟ್ಟೆದೋರು (ಬಟ್ಟೆ ಎಂದರೆ ದಾರಿ ಎಂದರ್ಥ).

ಗಮಕಸಮಾಸ

ಅದು	+	ಮನೆ	>	ಆ ಮನೆ
ಇವನು	+	ಮನುಷ್ಯ	>	ಈ ಮನುಷ್ಯ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಗಳಾದ ಅದು ಮತ್ತು ಇವನು ಸರ್ವನಾಮಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪರಪದಗಳಾದ ಮನೆ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯ ನಾಮಪದಗಳಾಗಿವೆ.

ಸೂತ್ರ : ಪೂರ್ವಪದ ಸರ್ವನಾಮ ಅಥವಾ ಕೃದಂತವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರಪದ ನಾಮಪದವಾಗಿದ್ದು ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ ಗಮಕಸಮಾಸ.

ಸಮಾಸ

ಅಂಶಿಸಮಾಸ

ದೈನಂದಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಂಗೈ, ಮುಂದಲೆ, ಕೊನೆಹುಬ್ಬು ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತೇವೆ. ಈ ಪದಗಳ ರಚನೆ ಇಂತಿವೆ:

ಉದಾ.: ಕೈಯ + ಅಡಿ > ಅಂಗೈ
ತಲೆಯ + ಮುಂದು > ಮುಂದಲೆ
ಹುಬ್ಬಿನ + ಕೊನೆ > ಕೊನೆಹುಬ್ಬು

ನಮೂದಿತ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪೂರ್ವಪದವು ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅಂಶಿಯೂ ಪರಪದವು ಅಂಶಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುವುದು.

ಸೂತ್ರ : ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಅಂಶಾಂಶಿ ಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸೇರಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗುಳ್ಳ ಸಮಾಸವೇ ಅಂಶಿಸಮಾಸ. ಈ ಸಮಾಸವನ್ನು ಅವ್ಯಯೀಭಾವ ಸಮಾಸವೆಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು.

ಉದಾ.: ಅಂಗಾಲು, ಮುಂಗಾಲು, ಹಿಂದಲೆ, ಮುಂಬಾಗಿಲು.

ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ

ಕೆರೆಯೂ ಕಟ್ಟೆಯೂ ಬಾವಿಯೂ - ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಬಾವಿಗಳು
ಆನೆಯೂ ಕುದುರೆಯೂ ಒಂಟೆಯೂ - ಆನೆಕುದುರೆಒಂಟೆಗಳು
ಗಿಡವೂ ಮರವೂ ಬಳ್ಳಿಯೂ - ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಗಳು

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬೇರೆ ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ವಪದ ಮತ್ತು ಪರಪದ ಎಂಬ ವಿಭಾಗಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಥ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಲ್ಲೂ ಒಂದೇ ಪದಕ್ಕೆ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ವಪದ ಅಥವಾ ಪರಪದಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು ಸಹಯೋಗ ತೋರುವಂತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲಾ ಪದಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಇರುವ ಸಮಾಸವೇ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ.

ಉದಾ.: ಗುಡುಗುಸಿಡಿಲುಮಿಂಚುಗಳು, ಗಿರಿವನದುರ್ಗಗಳು, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಕರಿತುರಗರಥಗಳು.

ಅನುಮತ - ಸಮ್ಮತಿ

ಈಶ್ವರ - ಒಡೆಯ

ಉಪಾರ್ಜಿಸು - ಸಂಪಾದಿಸು

ಕಟ್ಟಳೆ - ನಿಯಮ

ಕೀಲಕ ಸಂವತ್ಸರ - ಪ್ರಭವಾದಿ ೬೦ ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಶು|| - ಶುದ್ಧ, ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ.

ಚಂದ್ರಾರ್ಕಸ್ಥಾಯಿ - ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರು ಇರುವ ತನಕ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು

ಚರಣ - ಪಾದ; ಅಂಬುಜ - ತಾವರೆ.

ಜಾಂಬವಕುಲ - ಕರಡಿಗುರುತಿನ ಧ್ವಜವುಳ್ಳ ದೊರೆಯ ಕುಲದವರು, ಆಜಾನುಬಾಹುಗಳು.

ತಿರಿಕುಲ - ಅಲೆಮಾರಿಗಳು

ತಿರುಪಣಿತಿರುವಿಡಿ ತಣ್ಣೀರವರು - ರಾಟೆ ತಿರುಗಿಸಿ ನೀರು ಹರಿಸುವವರು.

ಬಡವಾ - ಹೆಣ್ಣುಕುದುರೆ.

ಪಾಷಂಡ - ಸಂಪ್ರದಾಯ ವಿರೋಧಿಸುವವ, ನಾಸ್ತಿಕ.

ಬಡವಾಮುಖಾಗ್ನಿ - ಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಕುದುರೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಬೆಂಕಿ.

ಬಸ್ತಿ - ಬಸದಿ.

ಬಹೆವು - ಬರುತ್ತೇವೆ

ಬಿನ್ನಹ(ಧ್ವ) - ವಿಜ್ಞಾಪನೆ(ತ್ಸ).

ಬೃ|| - ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರ; ನಾಡು - ರಾಜ್ಯದ ಒಂದು ಭಾಗ.

ಬೋವಕ್ಕಳು - ಮಲೆನಾಡು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಜನರು.

ಭವ್ಯ ಜನಂಗಳ್ - ಜೈನಧರ್ಮಿಯರು.

ಮೋಷ್ವಿಕ - ಅಕ್ಕಸಾಲಿ.

ಯತಿ - ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿದವನು, ಯೋಗಿ.

ವಿಜಯತೆ - ಗೆಲುವಾಗಲಿ

ಸಕಳ - ಎಲ್ಲ

ಸಮಯಿ - ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವವನು.

ಸೊದೆ(ಧ್ವ) - ಸುಧೆ(ತ್ಸ) - ಅಮೃತ\ಬಿಳಿಯ ಬಣ್ಣದ್ದು

ಸೊದೆಯನಿಕ್ಕುವುದು - ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುವುದು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಏಕೈಕ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ಏಕ + ಏಕ > ಏಕೈಕ

ಕ್ + ಅ + ಏ > ಕ್ + ಏ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಏ' ಕಾರವು ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಏ' ಕಾರವು ಏಕಾದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ವನ + ಓಷಧಿ > ವನೌಷಧಿ

ನ್ + ಅ + ಓ > ನ್ + ಔ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಓ' ಕಾರವು ಪರವಾಗಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಔ' ಕಾರವು ಏಕಾದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಅ ಆ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಏ ಐ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ಏ' ಕಾರವೂ ಓ ಔ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದಾಗ 'ಔ' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ (ಐ, ಔ ಕಾರಗಳು ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಾಗ) ಅದೇ ವೃದ್ಧಿಸಂಧಿ.

ಉದಾ : ಲೋಕೈಕ, ಜನೈಕ, ಜಲೌಘ.

ಯಣ್ ಸಂಧಿ

ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಸಂಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಯಣ್' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಯೂ ಒಂದು. ಯ್ ರ್ ಲ್ ವ್ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಂಜನಗಳನ್ನು ಯಣ್ ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಧಿಯಾಗುವಾಗ ಯಣ್ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಅಕ್ಷರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದೇ ಯಣ್ ಸಂಧಿ.

- ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿ.

- ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಸ್ತಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.

- ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹಕ್ಕು ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಅಣ್ಣಸ್ತ ಮತ್ತು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

೨೬

ಅತಿ + ಅಂತ > ಅತ್ಯಂತ

ತ್ + ಇ + ಅಂ > ತ್ + ಯ್ + ಅಂ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಇ ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಇ ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ ಯ್ ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಅಣು + ಅಸ್ತ್ರ > ಅಣ್ಣಸ್ತ್ರ

ಣ್ + ಉ + ಅ > ಣ್ + ಉ + ಅ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಉ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಉ' ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ 'ವ್' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಪಿತ್ಯ + ಆರ್ಜಿತ > ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ

ತ್ + ಋ + ಆ > ತ್ + ರ್ + ಆ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಋ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅ ಕಾರ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ 'ಋ' ಕಾರದ ಬದಲಿಗೆ 'ರ್' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಇ ಈ ಕಾರಗಳಿಗೆ 'ಯ್' ಕಾರವೂ ಉ ಊ ಕಾರಗಳಿಗೆ 'ವ್' ಕಾರವೂ 'ಋ' ಕಾರಕ್ಕೆ 'ರ್' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಯಣ್ ಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ಅಶ್ಯವಸರ, ಜಾತ್ಯತೀತ, ಕೋಟ್ಯಧೀಶ, ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ, ಮನ್ವಾದಿ, ಮನ್ವಂತರ.

ಹೊಸಗನ್ನಡದ ವಿಭಕ್ತಿ ಪತ್ರ್ಯಗಳು

ಗುಣಸಂಧಿ

- ದೇವೇಂದ್ರನ ಸಭೆ.
- ಸೂರೋದಯವಾಯಿತು.
- ಮಹರ್ಷಿಯು ತಪವನ್ನು ಮಾಡುವನು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರ, ಸೂರೋದಯ ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ದೇವ + ಇಂದ್ರ > ದೇವೇಂದ್ರ

ವ್ + ಅ + ಇಂ > ವ್ + ಏಂ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಅ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಇ' ಕಾರ ಸೇರಿ 'ಏ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿದೆ.

ಸೂರ್ಯ + ಉದಯ > ಸೂರೋದಯ

ರ್ + ಯ್ + ಅ + ಉ > ರ್ + ಯ್ + ಓ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಅ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಉ' ಕಾರ ಸೇರಿ 'ಓ' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಮಹಾ + ಋಷಿ > ಮಹರ್ಷಿ

ಹ್ + ಆ + ಋ > ಹ್ + ಅರ್

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಆ' ಕಾರಕ್ಕೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ 'ಋ' ಕಾರ ಸೇರಿ 'ಅರ್' ಕಾರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ.

ಸೂತ್ರ : ಅ ಆ ಕಾರಗಳಿಗೆ ಇ ಈ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ಏ' ಕಾರವೂ ಉ ಊ ಕಾರಗಳು ಪರವಾದರೆ 'ಓ' ಕಾರವೂ 'ಋ' ಕಾರ ಪರವಾದರೆ 'ಅರ್' ಕಾರವೂ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದು ಗುಣಸಂಧಿ.

ಉದಾ: ಸುರೇಂದ್ರ, ಮಹೇಶ್ವರ, ಚಂದ್ರೋದಯ, ದೇವರ್ಷಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಧಿಗಳು :

ನಮೂದಿತ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ:

- ರಾಮಾಯಣ ಮಹೋನ್ನತ ಗ್ರಂಥ.
- ಸೂರ್ಯೋದಯ ದೃಶ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ.

ನಮೂದಿತ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹೋನ್ನತ, ಗ್ರಂಥ, ಸೂರ್ಯೋದಯ, ದೃಶ್ಯ, ಅತ್ಯಂತ, ಮನೋಹರ -ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು. ಆದರೆ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳೇ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕೃತಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎರಡು ಸ್ವರಗಳ ನಡುವೆ ಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅದು ಸ್ವರಸಂಧಿ. ಸ್ವರಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಅಥವಾ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ವ್ಯಂಜನ ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದರೆ ಅದು ವ್ಯಂಜನಸಂಧಿ.

೧೫

ಸಂಸ್ಕೃತ ಸ್ವರಸಂಧಿಗಳು

ಸರ್ವಣದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ

- ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡು.
- ರವೀಂದ್ರನು ಹಾಡಿದನು.
- ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆ.

ಈ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ರವೀಂದ್ರ, ಗುರೂಪದೇಶ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.

ವಿದ್ಯಾ + ಅಭ್ಯಾಸ > ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ

ದ್ + ಯ್ + ಆ + ಅ > ದ್ + ಯ್ + ಆ

ಇಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ -ಆ ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಪರಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ 'ಅ'- ಸ್ವರ ಇರುವುದು. ಇವೆರಡೂ ಸ್ವರಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಇವು ಸರ್ವಣಗಳು. ಈ ಸರ್ವಣ ಸ್ವರಗಳು ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ದೀರ್ಘಸ್ವರವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಸರ್ವಣ ದೀರ್ಘ ಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. (ಅ, ಆ; ಇ, ಈ; ಉ, ಊ; ಇವು ಸರ್ವಣಸ್ವರಗಳು)

ಉದಾ :

ರವಿ + ಇಂದ್ರ > ರವೀಂದ್ರ

ವ್ + ಇ + ಇ > ವ್ + ಈ

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು 'ಇ' ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ 'ಈ' ಕಾರವಾಗಿದೆ.

ಗುರು + ಉಪದೇಶ > ಗುರೂಪದೇಶ

ರ್ + ಉ + ಉ > ರ್ + ಊ

ಇಲ್ಲಿ ಎರಡು 'ಉ' ಕಾರಗಳು ಸೇರಿ 'ಊ' ಕಾರ ಆಗಿದೆ.

ಹಾಗಾಗಿ ಇವು ಕೂಡಾ ಸರ್ವಣದೀರ್ಘ ಸಂಧಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳು.

ಸೂತ್ರ : ಸರ್ವಣಸ್ವರಗಳು ಒಂದರ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಸೇರಿ ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಅವೆರಡರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಜಾತಿಯ ದೀರ್ಘಸ್ವರ ಆದೇಶವಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅದನ್ನು ಸರ್ವಣ ದೀರ್ಘಸಂಧಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಉದಾ: ಸಭಾಂಗಣ, ದೇವಾಲಯ, ರವೀಶ, ವಧೂಪೇತ.

೧೬

* * * *

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಉಸುಬು - ಮರಳು, ಉಸುಕು.

ದೇಶೀಯ - ದೇಶದೊಳಗಿನ.

ಮುಂಡಾಸು - ಪೇಟ, ತಲೆಯುಡುಗೆ.

ಮೇಲುದೆ - ಹೆಂಗಸರು ಮೈಮೇಲೆ ಹೊದೆಯುವವಸ್ತ್ರ. ಕಡುಪಿನ ಬಣ್ಣ - ದಟ್ಟವಾದ ಬಣ್ಣ, ರಂಗಾದ ಬಣ್ಣ.
ನವರಂಗ - ದೇವಾಲಯದ ಸಭಾಮಂಟಪ.
ವಾಸ್ತು - ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣ ಶಾಸ್ತ್ರ.
ಹಾಲುಗಲ್ಲು - ಅಮೃತಶಿಲೆ

೩. ಆದೇಶಸಂಧಿ : ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ,ತ,ಪ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗ,ದ,ಬ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಆದೇಶವಾಗುವುವು. ಇದನ್ನು ಆದೇಶಸಂಧಿ ಎನ್ನುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯ ಪ್, ಬ್, ಮ್ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ 'ವ' ಕಾರವು ಆದೇಶವಾಗುವುದು.

ಉದಾ:	ತುದಿ	+	ಕಾಲಲ್ಲಿ	(ಕ್>ಗ್)	=	ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ
	ಹುಲಿ	+	ತೊಗಲು	(ತ್>ದ್)	=	ಹುಲಿದೊಗಲು
	ಕಣ್	+	ಪನಿ	(ಪ್>ಬ್)	=	ಕಂಬನಿ
	ನೀರ್	+	ಪನಿ	(ಪ್>ವ್)	=	ನೀರ್ದನಿ
	ಕಡು	+	ಬೆಳ್ಳು	(ಬ್>ವ್)	=	ಕಡುವೆಳ್ಳು
	ಮೆಲ್	+	ಮಾತು	(ಮ್>ವ್)	=	ಮೆಲ್ವಾತು

ಸಮಾಸಗಳು (ಪುನರಾವರ್ತನೆ)

ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಅರ್ಥಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸೇರಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಲೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪದವಾಗುವುದೇ ಸಮಾಸ.

ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವನ್ನು ಪೂರ್ವಪದವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯ ಪದವನ್ನು ಉತ್ತರಪದವೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ವೆನ್ನುವರು.

ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ

ಎರಡು ನಾಮಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಉತ್ತರಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗುಳ್ಳ ಸಮಾಸವೇ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ.

ಉದಾ:	ಕಣ್ಣಿನಿಂದ	+	ಕುರುಡ	=	ಕಣ್ಣುರುಡ
	ಬೆಟ್ಟದ	+	ತಾವರೆ	=	ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ
	ತಲೆಯಲ್ಲಿ	+	ನೋವು	=	ತಲೆನೋವು

ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ

ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು, ವಿಶೇಷಣ - ವಿಶೇಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿ ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ.

ಉದಾ:	ಹಿರಿದು	+	ಜೇನು	=	ಹೆಜ್ಜೇನು
	ಹೊಸದು	+	ಕನ್ನಡ	=	ಹೊಸಗನ್ನಡ
	ದಿವ್ಯವಾದ	+	ಪ್ರಸಿದ್ಧ	=	ದಿವ್ಯಪ್ರಸಿದ್ಧ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನಿರ್ವಚನೀಯ - ಮಾತಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ;

ಉದಾತ್ತ - ಉನ್ನತ; ಮೌಲ್ವಿ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಗುರು; ರಸಹೀನ - ಸತ್ವಹೀನ;

ಕನ್ನಡ ಸಂಧಿಗಳು :

೧. ಲೋಪಸಂಧಿ : ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವು ಬಂದು ಸಂಧಿಯಾಗುವಾಗ ಪೂರ್ವಪದದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರವು ಅರ್ಥವು ಕೆಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಲೋಪವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಲೋಪಸಂಧಿ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಉದಾ:	ತುಪ್ಪಳದ	+	ಅಂತೆ	=	ತುಪ್ಪಳದಂತೆ	- ಅ ಕಾರ ಲೋಪ
	ಅಲ್ಲಿ	+	ಇದ್ದೇನೆ	=	ಅಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ	- ಇ ಕಾರ ಲೋಪ
	ಇವನು	+	ಒಬ್ಬ	=	ಇವನೊಬ್ಬ	- ಉ ಕಾರ ಲೋಪ
	ಬೆಳ್ಳಗೆ	+	ಆಗಿ	=	ಬೆಳ್ಳಗಾಗಿ	- ಎ ಕಾರ ಲೋಪ

೨. ಆಗಮಸಂಧಿ : ಸ್ವರದ ಮುಂದೆ ಸ್ವರವು ಬಂದು ಸಂಧಿಯಾದಾಗ ಪೂರ್ವಪದದ ಕೊನೆಯ ಸ್ವರ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರ ಪದದ ಮೊದಲ ಸ್ವರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಯ' ಕಾರವನ್ನು ಅಥವಾ 'ವ' ಕಾರವನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಆಗಮಸಂಧಿ.

ಉದಾ:	ಹಳ್ಳಿ	+	ಅಲ್ಲಿ	=	ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ
	ಭಾವನೆ	+	ಉಂಟಾಯಿತು	=	ಭಾವನೆಯುಂಟಾಯಿತು
	ಗುರು	+	ಅನ್ನು	=	ಗುರುವನ್ನು
	ಸ್ವಾರಸ್ಯ	+	ಇಲ್ಲ	=	ಸ್ವಾರಸ್ಯವಿಲ್ಲ

೩. ಆದೇಶಸಂಧಿ : ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕ,ತ,ಪ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಗ,ದ,ಬ ವ್ಯಂಜನಗಳು ಆದೇಶವಾಗುವುವು. ಇದನ್ನು ಆದೇಶಸಂಧಿ ಎನ್ನುವರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಉತ್ತರ ಪದದ ಆದಿಯ ಪ್, ಬ್, ಮ್ ವ್ಯಂಜನಗಳಿಗೆ 'ವ' ಕಾರವು ಆದೇಶವಾಗುವುದು.

ಉದಾ:	ತುದಿ	+	ಕಾಲಲ್ಲಿ	(ಕ್>ಗ್)	=	ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ
	ಹುಲಿ	+	ತೊಗಲು	(ತ್>ದ್)	=	ಹುಲಿದೊಗಲು
	ಕಣ್	+	ಪನಿ	(ಪ್>ಬ್)	=	ಕಂಬನಿ
	ನೀರ್	+	ಪನಿ	(ಪ್>ವ್)	=	ನೀರ್ದನಿ
	ಕಡು	+	ಬೆಳ್ಳು	(ಬ್>ವ್)	=	ಕಡುವೆಳ್ಳು
	ಮೆಲ್	+	ಮಾತು	(ಮ್>ವ್)	=	ಮೆಲ್ಮಾತು

ಸಮಾಸಗಳು (ಪುನರಾವರ್ತನೆ)

ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಪದಗಳು ಅರ್ಥಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸೇರಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಲೋಪ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪದವಾಗುವುದೇ ಸಮಾಸ.

ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಮೊದಲನೆಯ ಪದವನ್ನು ಪೂರ್ವಪದವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯ ಪದವನ್ನು ಉತ್ತರಪದವೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಪದವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ವೆನ್ನುವರು.

ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ

ಎರಡು ನಾಮಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಉತ್ತರಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗುಳ್ಳ ಸಮಾಸವೇ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ.

ಉದಾ:	ಕಣ್ಣಿನಿಂದ	+	ಕುರುಡ	=	ಕಣ್ಣುಕುರುಡ
	ಬೆಟ್ಟದ	+	ತಾವರೆ	=	ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ಪರು - ರಕ್ಷಿಸುವವರು;

ಕುಚ್ಚಲಮೀನು - ಮೀನಿನ ಒಂದು ತಳಿ;

ಜಗ್ಗಿಸಿ - ಜಾಸ್ತಿ, ಹೆಚ್ಚು;

ಜೋತಾಡು - ನೇತಾಡುವುದು;

ಬೋರಾಡು - ಮಳೆ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ ಆಗುವ

ಶಬ್ದ;

ಮೂಡ - ಪೂರ್ವ, ಮೂಡಣ;

ಸಪ್ಪೆ - ಸೊರಗು;

ಸಾತೆ - ಸ್ವಾತಿ (ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ಮಳೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು);

ಸೊಪ್ಪಾದೊ - ಬಾಡಿಹೋದವು ಸೊರಗಿದವು;

ಸೋನೆ - ಜಿನುಗು, ತುಂತುರುಮಳೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಜ-ಅಡು;

ಅಜಗಜಾಂತರ-ಅಡಿಗೂ ಆನೆಗೂ ಇರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ;

ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆ-ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಕತೆಯನ್ನು ತಾವೇ
ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಬರೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು;

ಕಪಾಟು-ಬೀರು;

ಗಜ-ಆನೆ;

ಗೊಡ್ಡು-ಫಲ ನೀಡದ, ನಿಷ್ಫಲತೆ;

ದೀಕ್ಷೆ-ಶಪಥ;

ದುಂಬಾಲು ಬೀಳು - ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಒತ್ತಾಯ
ಮಾಡು;

ನವುಕರಿ-ನೌಕರಿ, ವೇತನ ಪಡೆದು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ;

ಪರತು-ಹಿಂದಿರುಗಿಸು, ವಾಪಸ್ಸುಕೊಡು;

ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ-ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು;

ಪಾರಾಯಣ-ಗ್ರಂಥಾದಿಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ
ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಓದುವುದು;

ಭಂಡಾರ-ಖಜಾನೆ;

ಮಂತ್ರಮುಗ್ಧ-ಮಂತ್ರದ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ

ಮರುಳಾದವನು, ವಶೀಕರಣಕ್ಕೆ

ಒಳಗಾದವನು;

ಮನೋಜ್ಞ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಹದು;

ಮೋಹ-ಮೈಮರೆಸುವ ಪ್ರೀತಿ, ಭ್ರಾಂತಿ;

ಲೌಕಿಕ-ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ, ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು;

ಸರ್ವಾರ್ಪಣ-ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು,

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸುವುದು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರಿವೆ-ಬಟ್ಟೆ;

ಉದರ-ಹೊಟ್ಟೆ;

ಕರ-ಕೈ;

ಡಂಬ-ಮೋಸ, ವಂಚನೆ;

ನೆರೆಹಿ-ಜೋಡಿಸಿ;

ಪ್ರತಿಮೆ-ವಿಗ್ರಹ;

ಬೂಟಕತನ-ನಟನೆ;

ಮಿಂದು-ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಜಳಕಮಾಡಿ;

ಮೋರೆ-ಮುಖ;

ಲೇಶ-ಸ್ವಲ್ಪ;

ವೈರಾಗ್ಯ-ವಿರಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ

ಅನಾಸಕ್ತಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಈಟಿ - ಶೂಲ;

ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ - ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ;

ಕರಾ(ಲ)ಳ - ಭಯಂಕರವಾದ;

ಕಹಳೆ - ಉದ್ಭವಾಗಿ ಬಾಗಿರುವ ತುತ್ತೂರಿ;

ಗದ್ಗದಿತ - ದುಃಖಭರಿತ ನಡುಕದ ಧ್ವನಿ;

ಜಾನುವಾರು - ಪ್ರಾಣಿಗಳು;

ತಲ್ಲಣ - ತಳಮಳ;

ತೋಪು - ಮರಗಳ ಸಮೂಹ;

ದಾಸ್ಯ - ಊಳಿಗ, ಅಧೀನತೆ;

ಪತಾಕೆ - ಧ್ವಜ, ಬಾವುಟ;

ಪಲಾಯನ (ನಾ) - ಓಟ, ಪರಾರಿ,

ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ;

ಪ್ರಾಣಭೀತಿ - ಜೀವಭಯ;

ಪ್ರಮಾಣ - ಅಳತೆ, ಪರಿಮಿತಿ, ನಿಯಮ;

ಲಂಗರು (ನಾ) - ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಹಡಗನ್ನು

ನಿಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಡಗಿನ

ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದಾಳಕ್ಕೆ

ಇಳಿಬಿಡುವ ಭಾರವಾದ

ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಕರಣೆ;

ವಿಜಯೋತ್ಸವ - ಗೆಲುವು ದೊರೆತಾಗ

ಆಚರಿಸುವ ಸಮಾರಂಭ;

ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ - ಏಳು ಸಮುದ್ರಗಳು;

ಸಾರ್ಥಕ - ಪ್ರಯೋಜನವುಳ್ಳ, ಸಫಲವಾದ;

ಹೃದಯಂಗಮ - ಮನಮುಟ್ಟುವಂತಹದು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂತರಂಗ-ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಗೆ;

ಅನಾಚಾರ-ಕೆಟ್ಟ ನಡವಳಿಕೆ;

ಆಚಾರ-ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕೆ;

ಪರಿ-ರೀತಿ;

ಪ್ರಮಾಣ-ಅಳತೆ, ಆಧಾರ, ಮಾನದಂಡ,

ಸಾಕ್ಷಿ;

ಬಹಿರಂಗ-ಮನಸ್ಸಿನ ಹೊರಗೆ;

ಬಣ್ಣಿಸು-ವರ್ಣಿಸು;

ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ-ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕ, ಇಹ
ಲೋಕ;

ಮಿಥ್ಯ-ಸುಳ್ಳು;

ಮುನಿ-ಕೋಪಗೊಳ್ಳು;

ಹಳಿ-ದೂಷಿಸು, ನಿಂದಿಸು;

ಹುಸಿ-ಸುಳ್ಳು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಉದ್ಧಟ-ಒರಟ;

ಉಪದ್ವ್ಯಾಪ-ಕಿರುಕುಳ;

ಕಿಮ್ಮತ್ತು-ಬೆಲೆ, ಗೌರವ;

ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚು-ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿ;

ಘೋಷಣೆ-ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ;

ಸಾರುವಿಕೆ, ಜಾರಿಗೆ ತರುವಿಕೆ;

ಚ್ಯುತಿ-ಹಾನಿ;

ಡಂಗುರ-ತಮಟೆಯಂತಹ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು

ಬಾರಿಸಿ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಾರುವುದು;

ದಾಸ್ಯ-ಅಧೀನತೆ;

ದ್ಯೋತಕ-ಗುರುತು;

ಧುಮುಕು-ಸೇರು, ಭಾಗವಾಗು;

ಪಣತೊಡು-ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು;

ಪರಾಕ್ರಮ-ಶೌರ್ಯ;

ಪೀಳಿಗೆ-ಸಂತತಿ;

ಫೌಜುದಾರರು-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ

ಮೊಲೀಸ್ ಪಡೆಯ ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿ;

ಮಾಂತ್ರಿಕರು-ಮಂತ್ರವಾದಿಗಳು;

ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ-ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದುದ್ದು;

ಸೈತಾನ-ಭೂತ, ಪಿಶಾಚಿ, ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿ.

ಪ್ರಸ್ತುತ 'ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ' ಕವನವನ್ನು ಸಿ.ಪಿ.ಕೆ ಅವರ 'ಅನಂತ ಪೃಥ್ವಿ' ಎಂಬ ಕವನಸಂಕಲದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ತತ್ತರಿಸು-ನಡುಗು, ಕಂಪಿಸು;

ತವಕ-ಬಯಕೆ, ಆತುರ;

ತಾಣ-ನೆಲೆ, ಬೀಡು, ಸ್ಥಳ;

ದಿಟ್ಟೆ-ದೃಷ್ಟಿ, ನೋಟ;

ನೆರೆ-ಸೇರು, ಜೊತೆಗೂಡು, ಒಟ್ಟುಗೂಡು,

ಗುಂಪು ಸೇರು;

ಪಂಕ್ತಿ-ಸಾಲು;

ಪಳೆಯುಳಿಕೆ-ಅವಶೇಷ;

ಪುಸ್ತಕಾಲಯ-ಗ್ರಂಥಾಲಯ;

ಬೆದರು-ಭಯ, ಅಂಜಿಕೆ;

ಬೆರಗು-ಆಶ್ಚರ್ಯ, ವಿಸ್ಮಯ;

ಮೇಳ-ಕೂಡುವಿಕೆ, ಸಭೆ, ಗುಂಪು ಸೇರುವಿಕೆ;

ವಿಸ್ಮಿತ-ಸೋಜಿಗಗೊಳ್ಳು.

ವ್ಯಾಕರಣ

ಭಾಗ - ಅ

ವಾಕ್ಯಗಳು:

ಪೂರ್ಣಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ವಾಕ್ಯವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ: ೧) ತಮ್ಮಯ್ಯ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದನು.

೨) ಮಾಧುರ್ಯ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಓದುತ್ತಾಳೆ.

ವಾಕ್ಯಗಳ ವಿಧಗಳು:

ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳು:

೧) ಸಾಮಾನ್ಯ (ಸರಳ) ವಾಕ್ಯ

೨) ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ

೩) ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ

೧) ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ : ಒಂದೇ ಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಮತ್ತು ಖಚಿತ ಅರ್ಥ ಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯಗಳೇ 'ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯ'ಗಳು.

ಉದಾ: ೧) ಹಕ್ಕಿ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ. ೨) ಮೀನು ನೀರಲ್ಲಿ ಈಜುತ್ತದೆ.

೨) ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ: ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಕ್ಯಗಳು ಅರ್ಥಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ ಸಂಬಂಧಾವ್ಯಯದ ಮೂಲಕ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ರಚಿತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳೇ 'ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ'ಗಳು.

ಉದಾ: ೧) ಮಕ್ಕಳು ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಹಣ್ಣನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೨) ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಶಿಕ್ಷಕರಿಲ್ಲ.

೩) ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ : ಒಂದು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ರಚಿತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳೇ 'ಮಿಶ್ರ ವಾಕ್ಯ'ಗಳು.

ಉದಾ: ೧) ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಸ್ಸು ಬರುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ಸಂತಸಪಟ್ಟರು.

೨) ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮೈಮರೆತರು.

ವಾಕ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಾ ಕ್ರಮ

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಯಾವುದೇ ಬಗೆಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ವಾಕ್ಯವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಕ್ರಮವನ್ನು 'ವಾಕ್ಯ ಪರಿವರ್ತನಾ ಕ್ರಮ' ಎನ್ನುವರು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನಾವರಣ-ಮರೆಯನ್ನು ಸರಿಸುವುದು,
ಮುಚ್ಚಿದ್ದನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದು;
ಅಪರಿಮಿತ-ಮಿತಿಯಿಲ್ಲದ;
ಅವಾಕ್ಕಾಗು-ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡು, ಮಾತಿಲ್ಲವಾಗು;
ಆಹ್ಲಾದ-ಸಂತೋಷ, ಆನಂದ;
ದ್ಯೋತಕ-ಸಂಕೇತ;
ನಿರಂತರ-ಎಡೆಬಿಡದ, ಸತತವಾದ;

ಪರಿಚ್ಛಾನ-ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಜ್ಞಾನ;
ಮೊಕ್ಕಾಂ-ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ನೆಲೆನಿಲ್ಲು;
ಸಂಕೋಲೆ-ಬೇಡಿ, ಕೋಳ, ಬಂಧ;
ಸಂವೇದನಾ-ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ಮತ್ತು
ಚಿಂತನೆಯುಳ್ಳ;
ಶ್ರೇಣಿ-ಸಾಲು, ಪಂಕ್ತಿ, ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ.

- (ಇ) ಅನ್ವರ್ಥಕನಾಮ : ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅನ್ವರ್ಥಕನಾಮಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:-ಕುಂಟ, ಹೆಳವ, ಕಿವುಡ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ, ಶಿಕ್ಷಕ, ರೋಗಿ, ವೈದ್ಯ, ಯೋಗಿ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.
- (೧) ಗುಣವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಶೇಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣವಾಚಕ ಎನಿಸುವುವು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:-ದೊಡ್ಡ, ಕಿರಿದು, ಹಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟದು, ಬಿಳಿದು, ಹಿರಿದು -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೨) ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಎರಡು, ಹತ್ತು, ನೂರು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ, ಕೋಟಿ ಮೂವರು -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೩) ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಮೂರನೆಯ, ಇಮ್ಮಡಿ, ಪಂಚಾಮೃತ -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೪) ಭಾವನಾಮ : ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಭಾವನಾಮಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಆಟ, ನೋಟ, ಕರ್ಪು, ಕೆಂಪು, ಪೆಂಪು -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೫) ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ : ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಳತೆ, ಪರಿಮಾಣ, ಗಾತ್ರ -ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳು ಪರಿಮಾಣವಾಚಕಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:-ಹಲವು, ಕೆಲವು, ಅನಿತು, ಇನಿತು, ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು, ಎನಿತು, ಪಲವು -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೬) ಪ್ರಕಾರವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರವಾಚಕಗಳು.
ಇವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಗುಣವಾಚಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಎಂತಹ, ಎಂಥ, ಇಂಥ, ಇಂಥದು, ಅಂಥ, ಅಂತಹದು, ಇಂತಹದು, ಅಂಥವನು, ಅಂಥವಳು, ಅಂಥದು, ಅಂತಹವನು, ಇಂತಹವನು -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೭) ದಿಗ್ವಾಚಕ : ದಿಕ್ಕುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆಗೆ:- ಆಚೆ, ಈಚೆ ಉತ್ತರ, ಬಡಗಲು, ಬಡಗಣ, ದಕ್ಷಿಣ, ತೆಂಕಲು, ತೆಂಕಣ, ಪೂರ್ವ, ಮೂಡಲು, ಮೂಡಣ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಪಡುವಲು, ಪಡುವಣ, ಈಶಾನ್ಯ, ವಾಯವ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ, ನೈಋತ್ಯ -ಇತ್ಯಾದಿ.
- (೮) ಸರ್ವನಾಮ : ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳಾದ ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ (ಬೋಧಿಸುವ) ಶಬ್ದಗಳೇ ಸರ್ವನಾಮಗಳು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕುಂಡ-ವಿವಿಧ ಬಣ್ಣದ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುವ

ಪಟಾಕಿ;

ಕುಡಿ-ವಂಶ, ಚಿಗುರು;

ಕ್ರಿಮಿ-ಹುಳು;

ಚಹರೆ-ಲಕ್ಷಣ;

ತೆಂಕಣ-ದಕ್ಷಿಣ;

ತ್ರಿಪದಿ-ಮೂರು ಸಾಲಿನ ಪದ್ಯ;

ನೆತ್ತರು-ರಕ್ತ;

ಪಡು-ಪಡುವಣ, ಪಶ್ಚಿಮ;

ಪಣ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ;

ಬಸಿರು-ಹೊಟ್ಟೆ;

ವಂಗ-ಬಂಗಾಳ;

ವಚನ-ಮಾತು;

ಸತ್ವ-ಸಾರ, ತಿರುಳು;

ಹಣತೆ-ದೀಪ;

ಅಭ್ಯಾಸ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಓರಣ-ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಾಗಿರುವುದು;
ಖ್ಯಾತಿವೆತ್ತ-ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ,
ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದ;
ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ-ಅಶ್ರುತರ್ಪಣ, ಕಣ್ಣೀರು;
ಲಹರಿ-ರಭಸ, ಚುರುಕು, ಕೌಶಲ, ಚಾಕಚಕ್ಯತೆ,
ಅಲೆ, ತೆರೆ;

ಶ್ರವಣ-ಕೇಳುವಿಕೆ, ಆಲಿಸುವಿಕೆ;
ಸಾತ್ವಿಕ-ಸತ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ,
ಒಳ್ಳೆಯತನ, ಋಜುವಾದುದು;
ಸೌರಭ-ಪರಿಮಳ, ಸುವಾಸನೆ;
ಸ್ಫೂರ್ತಿ-ಪ್ರೇರಣೆ, ಪ್ರಚೋದನೆ;
ಹೆಗ್ಗುರಿ-ಹರಿದಾದ ಗುರಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಸಂತ ಖಾದರಾ ವಲಿ - ಈತ ಒಬ್ಬ ಸೂಫಿಸಂತ, ಈ ಸಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಶರೀಫರು ಬಹಳ ಆದರ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.
- ಕೂಲಿಮಠ - ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಕಟ್ಟಡಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಜಗಲಿ, ಮಠದ ಪಡಸಾಲೆ, ಊರಿನ ಚಾವಡಿ ಅಥವಾ ಮಂಟಪಗಳಲ್ಲಿ ತರಗತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಕೂಲಿಮಠ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.
- ಮುಲ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷೆ - ಲೋಯರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಅಥವಾ ಐದು ರೂಪಾಯಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಏಳನೆಯ ತರಗತಿ. ಮುಲ್ಕಿ ಪರೀಕ್ಷೆ ತೇರ್ಗಡೆಯಾದರೆ ಮೇಷ್ಟ್ರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅರ್ಹತೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
- ಮೋಡಿ - ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ಮೈಮರೆಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಎರಡು ಗುಂಪಿನ ನಡುವಿನ ಗಾರುಡಿ ಆಟ (ಮ್ಯಾಜಿಕ್, ಜಾದೂ, ಇಂದ್ರಜಾಲ, ಯಕ್ಷಿಣಿ, ಕೈಚಳಕ)
- ಅಲಾವಿ - ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೋಹದ ಹಸ್ತವಾದ 'ಬಾಬಯ್ಯ'ನನ್ನು ಕೂಡಿಸುವ 'ಬಾಬಯ್ಯನ ಗುಡಿ'ಯ ಮುಂದೆ ಗುಂಡಿ ತೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬೆಂಕಿ ಉರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಗುಂಡಿಗೆ 'ಅಲಾವಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ಕರ್ಬಲಾ - ಇರಾಕ್ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥಳ. ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯ ದಿನ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನರನ್ನು ಸಾಂಕೇತಿಸುವ ಲೋಹದ ಹಸ್ತಗಳನ್ನು ಮೆರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ತಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಳಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಒಡೆದ ಮನಸು-ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಸಂಬಂಧ
ಕಳೆದುಹೋದ ಜನ;

ಕಟ್ಟು-ನಿರ್ಮಿಸು;

ಕುಂಡ-ಬೆಂಕಿಯ ಕುಣಿ, ಹೋಮಕ್ಕಾಗಿ
ನೆಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಗುಣಿ;

ಕುಲ-ಗುಂಪು, ಜಾತಿ;

ಕ್ರಾಂತಿ-ಆಂದೋಲನ;

ಗುಂಡು-ಬಂದೂಕಿನ ಗೋಲಿ;

ಗೋಳು-ಕಷ್ಟ, ಸಂಕಟ;

ಬಾಳು-ಬದುಕು, ಜೀವನ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಉಣ್ಣೆ-ಕುರಿಯ ತುಪ್ಪಳ;

ಕ್ರಿಮಿನಾಶಕ-ಕ್ರಿಮಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಔಷಧಿ;

ಕೊರಡಾಗು-ಮರಗಟ್ಟು;

ಚಾವಡಿ-ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಸಭೆ ಸೇರುವ

ಸ್ಥಳ, ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಜಗಲಿ;

ಛತ್ರ-ಉಚಿತವಾಗಿ ಊಟ, ವಸತಿಗಳನ್ನು

ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳ;

ಟ್ರಾಫಿಕ್-ಸಂಚಾರ;

ಡಾಲರ್-ಅಮೆರಿಕಾದಲ್ಲಿ ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವ

ನಾಣ್ಯ;

ತೋಪು-ಮರಗಳ ಗುಂಪು;

ಮೈಲಿ-ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಒಂದು ಮಾನ;

ರಿಟರ್ನ್ ಟಿಕೆಟ್-ವಾಪಸಾಗಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ

ಮುಂಗಡ ಟಿಕೆಟ್.

ಲಾಕಪ್-ಪೊಲೀಸ್ ಠಾಣೆಯಲ್ಲಿ

ಖೈದಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಡುವ ಸ್ಥಳ.

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಪದ್ಯ - ೧.

ಕಡೆ - ಕೊನೆ. ಹಾಯವು - ದಾಟಿದು; ತಾಗಿದು. ಬಲಗಡಲು - ಬಲ + ಕಡಲು (ಆದೇಶ ಸಂಧಿ). ಬಲವೆಂಬಕಡಲು (ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ). ಬಲ - ಸೈನ್ಯ. ಕಡಲು - ಸಮುದ್ರ. ಮನವೀಸಾಡಲಾರದು - (ಮನವು + ಈಸಾಡಲು + ಆರದು) ಮನವು ಈಜಲಾರದು. ಒಡಲುವಿಡಿದಿರಲೇನ - ಒಡಲು + ವಿಡಿ - ಒಡಲುವಿಡಿ (ಆದೇಶ ಸಂಧಿ). ಒಡಲು + ವಿಡಿದು + ಇರಲು + ಏನು - ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಇರುವಾಗ ಏನನ್ನು. ಪೊಡವಿ (ದ್ವ) - ಪೃಥ್ವಿ (ತ್ವ); ಭೂಮಿ. ಈದುದೋ - ಹತ್ತಿದೆಯೋ; ಮರಿಹಾಕಿದೆಯೋ. ಮೋಹರ - ಸೈನ್ಯ. ಮೃಡ - ಶಿವ. ಕಾದಿಗಲಿದವು - ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಗೆದ್ದಂತೆಯೇ.

ಪದ್ಯ - ೨.

ಸಂವರಿಸಿ - ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿ. ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ. ಮುಂಜೆರಗು - ಸೆರಗ + ಮುಂದು (ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ) ಮುಂ + ಸೆರಗು - ಮುಂಜೆರಗು (ಆದೇಶ ಸಂಧಿ). ನಿಟ್ಟೋಟ - ನಿಡಿದು ಓಟ (ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ). ಬಿಟ್ಟಮಂಡೆ - ಕೂದಲು ಕೆದರಿದ ತಲೆ.

ಪದ್ಯ - ೩.

ಮನದಲೋಡಲೋಡೆವಂತೆ - ಮನದಲಿ + ಒಡಲು + ಒಡೆವಂತೆ, ಒಡಲು - ದೇಹ, ಶರೀರ. ಗಜರು - ಗದರಿಸು. ವನಜ - ಜಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದು; ತಾವರೆ. ವನಜಮುಖಿ - ತಾವರೆಯಂತೆ ಮುಖ ಉಳ್ಳವಳು. ಸೊರಹು - ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹೇಳು. ಅನುವರದೊಳೇನಾಯ್ತು - ಅನುವರದೊಳು + ಏನು + ಆಯ್ತು. ಅನುವರ - ಯುದ್ಧ. ರಿಪು - ಶತ್ರು. ವಾಹಿನಿ - ಸೈನ್ಯ. ಹಲುಗಿರಿಯೆ - ಹಲು + ಕಿರಿಯೆ (ಆದೇಶ ಸಂಧಿ). ನಾಡ ನರಿ - ಊರಿನ ನರಿ ; ಅಂಜುಬುರುಕ ನರಿ.

ಪದ್ಯ - ೪.

ಧುರದಲೋಡಿದ - ಧುರದಲಿ + ಓಡಿದ. ಧುರ - ಯುದ್ಧ. ಪಾತಕ - ಪಾಪ. ಧರಣಿ - ಭೂಮಿ. ಭೂಸುರರು - ಭೂಮಿಯ ಸುರರು (ಷಷ್ಠಿ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ); ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಸುರರ ಸತಿ - ದೇವಸ್ತ್ರೀ; ಅಪ್ಸರೆ. ಸತಿಯರನೊಲ್ಲೆವೆಮಗೆಮ್ಮರಮನೆಯ - ಸತಿಯರನು + ಒಲ್ಲೆವು + ಎಮಗೆ + ಎಮ್ಮ + ಅರಮನೆಯ. ಸಾಕೆಮ್ಮರಸುತನವೆಮಗಿಂದ್ರ - ಸಾಕು + ಎಮ್ಮ + ಅರಸು ತನವು + ಎಮಗೆ + ಇಂದ್ರ. ಇಂದ್ರಪದವಿ - ಇಂದ್ರನ ಪದವಿ (ಷಷ್ಠಿ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ).

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಗಲು - ಉಟದ ತಟ್ಟೆ

ಬಾನ - ಅನ್ನ

ಅನ್ನಕ್ಕ - ತನಕ

ಹಯನು - ಹಾಲು; ಹಾಲಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆದಿ - ಮೊದಲು

ಕೊರಡು - ಒಣ ಮರದ ತುಂಡು.

ಖಗ - (ಖ-ಆಕಾಶ, ಗ-ಗಮಿಸುವುದು) ಹಕ್ಕಿ

ಚೈತನ್ಯ - ಚಟುವಟಿಕೆ

ದಗದ - ಕೆಲಸ

ಮತ್ತು - ಮಾದಕತೆ

ಮುಗುಳು - ಮೊಗ್ಗು

ವಾಲಗ - ಓಲಗ; ವಾದ್ಯ

ಕಲರವ - ಮೋಹಕ ಧ್ವನಿ

ಕೊನರು - ಚಿಗುರು

ಚಿಗಿತ - ಚಿಗುರಿದ

ತಾರಕ - ಎತ್ತರದ ಸ್ವರ (ಪಾರು ಮಾಡುವವನು)

ನೆಲದವ್ವ - (ನೆಲದ ಅವ್ವ) ಭೂಮಿತಾಯಿ

ಮುಕ್ತ - ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ

ವಧು - ಮದುವೆಗಳು

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಇಬ್ಬನಿ - ಮಂಜಿನ ಹನಿ
ಒಲು (ಅವ್ಯಯ) - ಅಂತೆ
ತೊರೆ (ಕ್ರಿ) - ಬಿಡು; ತ್ಯಜಿಸು(ನಾ); ಹೊಳೆ; ನದಿ.
ಬಿರುದು - ಪ್ರಶಸ್ತಿ
ಮಿಡುಕು - ನಡುಗು
ರೇವು - ಬಂದರು; ಹಡಗು ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಳ.

ಅಲೆ (ಅವ್ಯಯ) - ಅಲ್ಲವೆ
ತಿಮಿರ - ಕತ್ತಲೆ; ಅಜ್ಞಾನ.
ಧ್ವನಿ(ತ್ಸ) - ದನಿ(ಧ್ವ).
ಮದ್ದು - ಸಿಡಿಯುವ ವಸ್ತು; ಸಿಡಿಮದ್ದು.
ರವಿಕರ - ಸೂರ್ಯಕಿರಣ
ಸೋಂಕು - ಸೋಕು; ತಾಗು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಂಬುಜ - ತಾವರೆ (ಅಂಬು - ನೀರು, ಜ - ಜನಿಸಿದ್ದು).
ಆಳ್ವೆಸ - ಆಳಿನ ಕೆಲಸ (ಆಳ್+ಬೆಸ=ಆಳ್ವೆಸ. ಆದೇಶಸಂಧಿ)
ಒಳ್ಳಾರಿ - ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿ
ತಿರೆ (ದ್ವ) - ಭೂಮಿ; ಸ್ಥಿರಾ (ತ್ವ).
ಪೆರತು - ಬೇರೆ
ಬಾಂದಳ - ಆಕಾಶ
ಮಿಸುಪ - ಹೊಳೆಯುವ
ಸುರಪುರ - ದೇವಲೋಕ

ಅಳಿಯಾಸೆ - ಕೀಳಾಸೆ; ಈಡೇರದ ಆಸೆ.
ಬೆಸನ (ದ್ವ) - ವ್ಯಸನ (ತ್ವ); ಕೆಲಸ.
ಗೈಮೆ - ದುಡಿಮೆ
ನನೆ ಕೊನೆ - ಅರಳಲಿರುವ ಮೊಗ್ಗು.
ಬಸ (ದ್ವ) - ವಶ (ತ್ವ)
ಮಸಗು - ವಿಜೃಂಭಿಸು
ಲಾಂಛನ - ಗುರುತು; ಚಿಹ್ನೆ
ಹೊನಲು - ಪ್ರವಾಹ; ಹರಿವ ಹೊಳೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಮೂಡಲು - ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕು

ಊರುಗೋಲು - ಹುಟ್ಟು (ದೋಣಿ ನಡೆಸುವ ಸಾಧನ)

ಕಬ್ಬಕ್ಕಿ - ಜಲಚರಗಳನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಪಕ್ಷಿ

ಬಾಳೆಮೀನು - ಒಂದು ಜಾತಿ ಮೀನು.

ಸಾರಂಗ - ಜಿಂಕೆ

ಐಭೋಗ - ವೈಭವ, ಸುಖ

ಚಂದಿರಾಮ - ಚಂದಿರ

ಅಂತಂತ್ರಿಸಿ - ನೀಳವಾಗಿ ನೋಡುವುದು.

II. ಪಠ್ಯಗಳು :

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಡವಿ - ಕಾಡು; ಅರಣ್ಯ; ಕಾನನ.

ಕೋಡಿ - ಕೆರೆತುಂಬಿ ಹರಿಯುವುದು.

ಗೂಢಾರ್ಥ - ಒಳ ಅರ್ಥ; ರಹಸ್ಯವಾದುದು.

ಪರಿ - ರೀತಿ; ಸ್ಥಿತಿ.

ಬೋಧಿವೃಕ್ಷ - ಅರಳಿಮರ; ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷ.

ಮಡದಿ - ಪತ್ನಿ; ಹೆಂಡತಿ.

ಹಿಂಡು - ಗುಂಪು; ಸಮೂಹ.

ಏಕಾಂಗಿ - ಒಬ್ಬಂಟಿ

ಗುಟುಕು - ಒಂದು ಸಲ ಕುಡಿಯುವಷ್ಟು ನೀರು.

ತೊರೆದು - ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು

ಬೆಳ್ಳಿಚುಕ್ಕಿ - ಬೆಳಗ್ಗೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಶುಕ್ರಗ್ರಹ.

ಮಕರಂದ - ಹೂವಿನ ರಸ

ಮೋಹ - ಆಸೆ

ಹುತ್ತ - ಹಾವಿನ ಗೂಡು; ಗೆದ್ದಲು ಮಣ್ಣಿನ ಗೂಡು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆಸರೆ - ಆಶ್ರಯ

ಕರಗು - ಸ್ವಂದಿಸು

ತ್ರಿಶಂಕು - ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿದವ

ಪಾಡು - ಅವಸ್ಥೆ; ಸ್ಥಿತಿ.

ಶಿಖಂಡಿ - ನಮಂಸಕ

ಏಣೆ - ಮೇಲೇರಲು ಬಳಸುವ ಸಾಧನ; ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ.

ಕಾಳಜಿ - ಜಾಗರೂಕತೆ; ಆಸಕ್ತಿ; ತುಡಿತ.

ನಮ್ರತೆ - ವಿನಯ; ವಿಧೇಯ; ಬಾಗಿದ.

ಬುನಾದಿ - ತಳಪಾಯ; ಅಡಿಪಾಯ.

ಹಮ್ಮು - ಸೊಕ್ಕು; ಮದ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಇಂಪು - ಮಧುರ

ಕರಡಿಗೆ - ಭರಣಿ; ಪೆಟ್ಟಿಗೆ.

ಚರಕ - ರಾಟೆ; ನೂಲು ತೆಗೆಯುವ ಸಾಧನ.

ತೊಳಗು - ಪ್ರಕಾಶಿಸು

ನೋಟ - ನಾಟಕದ ದೃಶ್ಯ

ಬವಣೆ - ಕಷ್ಟ; ತೊಂದರೆ.

ಬಿತ್ತರ(ದ್ಭ) - ವಿಸ್ತಾರ(ತ್ಸ)

ಮಳೆಬಿಲ್ಲು - ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು

ಯೋಗಿ - ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ; ಯತಿ.

ಓಲೆ - ತಾಳೆಮರದ ಗರಿಯ ಹಾಳೆ; ಕಾಗದ.

ಕಾದರೆ - ಹಾದಿನೋಡು; ನಿರೀಕ್ಷಿಸು.

ತಿಲಕ - ಹಣೆಯ ಬೊಟ್ಟು

ನೂತು - ನೂಲು ತೆಗೆದು

ಪವಡಿಸು - ಮಲಗು; ನಿದ್ರಿಸು.

ಬಳಲು-ಆಯಾಸ; ಶ್ರಮ.

ಬೈಗು - ಸಂಜೆ

ಮಿರುಗು - ಪ್ರಕಾಶಿಸು

ಸಿಲುಕೇ - ಸಿಗಲಾರೆನು.

ಆ) ಜೋಡುನುಡಿ : ಅರ್ಥವಿರುವ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥ, ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಅರ್ಥರಹಿತ ಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನೇ 'ಜೋಡುನುಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :

ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ - ಉಡಿಗೆತೊಡಿಗೆ, ಅವಳಿಜವಳಿ.

ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ - ಸಿಹಿ ಕಹಿ, ನೋವು ನಲಿವು, ಆದಿ ಅಂತ್ಯ.

ಎರಡನೇ ಪದ ಅರ್ಥರಹಿತವಾಗಿರುವ ಜೋಡುನುಡಿ - ಕೂಲಿನಾಲಿ, ಗಿಡಗಂಟಿ, ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ, ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆ.

ಇ) ಪಡೆನುಡಿ-ನುಡಿಗಟ್ಟು : ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದಪುಂಜವನ್ನು 'ಪಡೆನುಡಿ' ಅಥವಾ 'ನುಡಿಗಟ್ಟು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪದಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಒಳ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಕತ್ತಿಮಸೆ	- ದ್ವೇಷಸಾಧಿಸು	ಕೈಕೊಡು	- ಮೋಸಮಾಡು
ಬೆನ್ನುತಟ್ಟು	- ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸು	ಹೊಂಚುಹಾಕು	- ಸಮಯ ಸಾಧಿಸು
ನಾಯಿಜನ್ಮ	- ಹೀನಬಾಳು	ತಲೆದೂಗು	- ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸು

ಓ. ತತ್ಸಮ - ತದ್ಭವಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಯಾವ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ತತ್ಸಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತವೆ. (ತತ್ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ, ಸಮ ಎಂದರೆ ಸಮಾನವಾದುದು. ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ.)

ಉದಾ : ಕವಿ, ಕಾವ್ಯ, ರಾಮ, ಭೀಮ, ಶಿಶು, ಪತಿ, ಯತಿ, ಸ್ತ್ರೀ, ಶ್ರೀ, ವನ, ಯುದ್ಧ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲವೇ ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ತದ್ಭವ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. (ತತ್ ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ, ಭವ ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಂದು ಅರ್ಥ)

ಉದಾ : ಸಿರಿ, ಪೊಡವಿ, ರಾಯ, ಕಬ್ಬಿಗ, ಜೋಗಿ, ಜುದ್ದ, ವರುಸ, ಕಜ್ಜ, ಆಗಸ, ಬಸದಿ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

V. ಚಟುವಟಿಕೆ :

೧. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವ ಅನ್ಯದೇಶೀಯ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ.

೨. ನೀವು ಕೈಗೊಂಡ ಪ್ರವಾಸದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಶಾಲೆಯ ಭಿತ್ತಿ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಸೂಯೆ - ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು

ಕೂಡಿಸಿ - ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ

ದುರ್ದೈವ - ಕೆಟ್ಟ ಅದೃಷ್ಟ; ದೌರ್ಭಾಗ್ಯ

ಮಾತು ಎತ್ತಿದರು - ಮಾತನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಆಸ್ವಾದಿಸು - ರುಚಿ ನೋಡುವುದು; ಸವಿಯುವುದು.

ತಕರಾರು - ಅಡ್ಡಿ; ಆಕ್ಷೇಪಣೆ

ನಿವೃತ್ತಿ - ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ

೨. ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ : ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು, ವಿಶೇಷಣ ವಿಶೇಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿ ಆದ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ 'ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಹಿರಿದು	+	ಜೇನು	= ಹೆಜ್ಜೇನು
	ಹೊಸದು	+	ಕನ್ನಡ	= ಹೊಸಗನ್ನಡ
	ಶ್ವೇತವಾದ	+	ಭತ್ತ	= ಶ್ವೇತಭತ್ತ
	ದಿವ್ಯವಾದ	+	ಪ್ರಕಾಶ	= ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶ

೩. ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ : ಪೂರ್ವಪದವು ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಪದದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ 'ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ' ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಒಂದು	+	ಕಟ್ಟು	= ಒಗ್ಗಟ್ಟು
	ಎರಡು	+	ಮಡಿ	= ಇಮ್ಮಡಿ
	ಪಂಚಗಳಾದ	+	ಇಂದ್ರಿಯಗಳು	= ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು
	ಸಪ್ತಗಳಾದ	+	ಸ್ವರಗಳು	= ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು

೪. ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ : ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಅಂಶ ಅಂಶಿ ಭಾವಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಪೂರ್ವಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ 'ಅಂಶಿ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಕೈಯ	+	ಅಡಿ	= ಅಂಗೈ
	ತಲೆಯ	+	ಮುಂದು	= ಮುಂದಲೆ
	ಮೂಗಿನ	+	ತುದಿ	= ತುದಿಮೂಗು

೫. ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು ಸಹಯೋಗ ತೋರುವಂತೆ ಸೇರಿ ಎಲ್ಲ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಗಳೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ 'ದ್ವಂದ್ವ ಸಮಾಸ' ಎಂದು ಹೆಸರು.

ಉದಾ : ಕೆರೆಯೂ + ಕಟ್ಟೆಯೂ + ಬಾವಿಯೂ = ಕೆರೆಕಟ್ಟೆಬಾವಿಗಳು
ಗಿಡವೂ + ಮರವೂ + ಬಳ್ಳಿಯೂ + ಪೊದೆಯೂ = ಗಿಡಮರಬಳ್ಳಿಪೊದೆಗಳು
ಸೂರ್ಯನೂ + ಚಂದ್ರನೂ + ನಕ್ಷತ್ರವೂ = ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರನಕ್ಷತ್ರ.

೬. ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸ : ಎರಡು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ನಾಮಪದಗಳು ಸೇರಿ ಸಮಾಸವಾದಾಗ ಬೇರೊಂದು ಪದದ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಉಳಿಯುವ ಸಮಾಸಕ್ಕೆ 'ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಮೂರು	+	ಕಣ್ಣುಳ್ಳವ	= ಮುಕ್ಕಣ್ಣು
	ಕೆಂಪು	+	ಕಣ್ಣುಳ್ಳವ	= ಕೆಂಗಣ್ಣು
	ಡೊಂಕು	+	ಕಾಲುಳ್ಳವ	= ಡೊಂಕುಗಾಲ

೭. ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ : ಪೂರ್ವಪದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದ್ವಿತೀಯಾ ವಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಸಮಾಸವನ್ನು 'ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಕೈಯನ್ನು	+	ಮುಟ್ಟಿ	= ಕೈಮುಟ್ಟಿ
	ಕಣ್ಣನ್ನು	+	ತೆರೆದನು	= ಕಣ್ಣು ತೆರೆದನು
	ಕಾವ್ಯವನ್ನು	+	ಬರೆದು	= ಕಾವ್ಯಬರೆದು

೮. ಗಮಕ ಸಮಾಸ : ಪೂರ್ವಪದವು ಸರ್ವನಾಮ ಅಥವಾ ಕೃದಂತಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ನಾಮಪದದೊಡನೆ ಸೇರಿ ಆಗುವ ಸಮಾಸವನ್ನು 'ಗಮಕ ಸಮಾಸ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ :	ಪೂರ್ವಪದ	+	ಉತ್ತರಪದ	= ಸಮಾಸಪದ
	ಅವನು	+	ಹುಡುಗ	= ಆ ಹುಡುಗ
	ಅದು	+	ಕಲ್ಲು	= ಆ ಕಲ್ಲು
	ಮಾಡಿದುದು	+	ಅಡಿಗೆ	= ಮಾಡಿದಡಿಗೆ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಕೋಚ್ - ರಾಜರಥ; ನಾಲ್ಕುಚಕ್ರದ ಬಂಡಿ.

ಡ್ಯಾಗರ್ - ಕಠಾರಿ; ಚೂರಿ; ತಿಪಿ.

ತರಾತುರಿ - ಅವಸರ

ದುಬಾರಿ - ಹೆಚ್ಚುಬೆಲೆ; ತುಟ್ಟ.

ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ - ಸಂಸತ್ತು

ಮ್ಯೂಸಿಯಂ - ವಸ್ತುಸಂಗ್ರಹಾಲಯ.

ಸಮುಚ್ಛಯ - ಗುಂಪು

ಹಾರರ್ - ಭಯ; ನಡುಕ.

Planetarium - ತಾರಾಲಯ; ಸೌರವ್ಯೂಹದ ಮಾದರಿ ಕೇಂದ್ರ.

ಗೈಡ್ - ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ

ತದ್ರುಪ - ಅದೇ ತರಹದ

ತಾಸು - ಗಂಟೆ

ನಿಗೂಢ - ರಹಸ್ಯ

ಬ್ರಿಜ್ - ಸೇತುವೆ

ವ್ಯಾಕ್ಸ್ - ಮೇಣ

ಸಬರ್ಬ್ - ಉಪನಗರ

ಐಕಮತ್ಯ - ಏಕಾಭಿಪ್ರಾಯ; ಒಗ್ಗಟ್ಟು.
 ಕ್ರೋಧೀಕರಣ - ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸುವಿಕೆ
 ತುಪ್ಪಳ - ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೃದು ಕೂದಲು; ಉಣ್ಣೆ.
 ದ್ವೀಪ - ನೀರಿನಿಂದ ಸುತ್ತುವರೆದ ಭೂಭಾಗ.
 ನಿಗೂಢ - ರಹಸ್ಯ; ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟ; ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟ.
 ಪಥ - ದಾರಿ; ಹಾದಿ.
 ಫಲಶ್ರುತಿ - ಪರಿಣಾಮ; ಫಲಿತಾಂಶ.
 ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ - ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವ ಕಲೆ.
 ವೈಪರಿತ್ಯ - ವಿರೋಧ; ಅಸಂಬದ್ಧ.
 ಸಂಜೀವಿನಿ - ಜೀವಕೊಡುವ ಮೂಲಿಕೆ.
 ಸರೀಸೃಪ - ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹರಿದಾಡುವ ಪ್ರಾಣಿ.
 ಸಾಕಾರ - ಆಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು.

ಕಡಲು - ಸಮುದ್ರ
 ಗಾಢೆ - ಪದ್ಯ; ಹಾಡು; ಗಾದೆ.
 ದಾರುಣ - ಭಯಂಕರ; ಉಗ್ರತೆ.
 ನಭ - ಆಕಾಶ; ಮೋಡ.
 ನಿಬಿಡ - ದಟ್ಟವಾದ.
 ಪ್ರವೃತ್ತಿ - ಆಸಕ್ತಿ; ಸ್ವಭಾವ; ಒಲವು.
 ರಶ್ಮಿ - ಕಿರಣ; ಕಾಂತಿ.
 ವಿಕಾಸ - ಅರಳುವಿಕೆ; ಬದಲಾವಣೆ.
 ಸಂಕುಲ - ಗುಂಪು; ಸಮೂಹ.
 ಸಮನ್ವಯ - ಹೊಂದಾಣಿಕೆ.
 ಸಸ್ತನಿ - ಹಾಲುಕೊಡುವ ಜೀವಿ
 ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆ - ಸೃಜನಸಾಮರ್ಥ್ಯ

ಉದಾ : ಪರಿಮಾಣ - ಹಲವು, ಕೆಲವು. (ಹಲವು ನದಿಗಳು, ಕೆಲವು ಹಣ್ಣುಗಳು)

ಗಾತ್ರ - ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು (ಗುಡ್ಡದಷ್ಟು, ಆನೆಯಷ್ಟು)

ಅಳತೆ - ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು (ಅಷ್ಟು ದೂರ, ಇಷ್ಟು ಪುಸ್ತಕಗಳು) - ಇತ್ಯಾದಿಗಳು.

2. ಪ್ರಕಾರ ವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಪ್ರಕಾರ ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು. ಇವು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗುಣವಾಚಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

ಉದಾ : ಅಂಥ, ಅಂಥದು, ಅಂತಹದು, ಇಂಥ, ಇಂಥದು, ಇಂತಹದು, ಎಂತಹ, ಎಂಥ, ಅಂಥವನು, ಅಂಥವಳು - ಇತ್ಯಾದಿ

೪. ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು : ದಿಕ್ಕುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ದಿಗ್ವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ : ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಈಶಾನ್ಯ, ಆಗ್ನೇಯ, ವಾಯವ್ಯ, ನೈರುತ್ಯ, ತೆಂಕಣ, ಬಡಗಣ, ಮೂಡಣ, ಪಡುವಣ, ಆಚೆ, ಈಚೆ - ಇತ್ಯಾದಿ

೬. ಸರ್ವನಾಮ : ವಸ್ತು ವಾಚಕಗಳಾದ ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಸರ್ವನಾಮ' ಎನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ನಾಮಪದಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಬಳಸುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಎನ್ನುವರು.

ಉದಾ : ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಇದು, ಅವರು, ಇವರು, ಇವುಗಳಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ - ಇತ್ಯಾದಿ

ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು 'ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ', 'ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ', 'ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ' ಎಂದು ಮೂರು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು.

೧. ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ.

ಅ. ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ : ಮಾತನಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು 'ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ' ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ನಾನು, ನಾವು.

ಆ. ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ : ಮಾತನಾಡುವವನು ತನ್ನ ಮುಂದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು 'ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ' ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ನೀನು, ನೀವು, ತಾವು.

೨. ಗುಣವಾಚಕ : ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಗೆ 'ಗುಣವಾಚಕ' ಎನ್ನುವರು. ವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೋ ಅಂಥ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷ್ಯಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ :	ವಿಶೇಷಣ	ವಿಶೇಷ್ಯ
	ಸಿಹಿ	ಹಣ್ಣು
	ದೊಡ್ಡ	ನದಿ
	ಒಳ್ಳೆಯ	ಹುಡುಗಿ

೩. ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯಾ ವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಒಂದು, ಎರಡು, ಮೂರು, ಹತ್ತು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ, ಕೋಟಿ.... ಇತ್ಯಾದಿಗಳು

೪. ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಂಖ್ಯೇಯ ವಾಚಕಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕೆಳಗಿನ ಉದಾಹರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೇಯ ವಾಚಕಗಳಿಗಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಉದಾ :	ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ	ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕ
	ಎರಡು	ಇಬ್ಬರು, ಎರಡನೆಯ.
	ಮೂರು	ಮೂವರು, ಮೂರನೆಯ, ಮೂರರಿಂದ.
	ಐದು	ಐವರು, ಐದನೆಯ.

೫. ಭಾವನಾಮ : ವಸ್ತುಗಳ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಯ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಭಾವನಾಮ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಭಾವ ಎಂದರೆ ಇರುವಿಕೆ, ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಬಹುದು.

ಉದಾ :	ಬಿಳಿಯದರ ಭಾವ	- ಬಿಳುಪು
	ಕರಿಯದರ ಭಾವ	- ಕಪ್ಪು
	ಆಡುವುದರ ಭಾವ	- ಆಟ
	ನೋಡುವುದರ ಭಾವ	- ನೋಟ

೬. ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಳತೆ, ಪರಿಮಾಣ, ಗಾತ್ರ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು 'ಪರಿಮಾಣ ವಾಚಕ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ನಾಮಪದ

ಒಂದು ವಸ್ತು, ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಒಂದು ಸ್ಥಳದ ಹೆಸರಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದವಾಗಿರಬಹುದು ಅಥವಾ ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಸ್ಥಾನ, ಅಳತೆ, ತೂಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ನಾಮಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ.

ನಾಮಪದದ ವಿಧಗಳು :

೧. ವಸ್ತುವಾಚಕ ಅಥವಾ ನಾಮವಾಚಕ : ಯಾವುದೇ ವಸ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳೆನ್ನುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ವಿಧ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ....

ಅ) ರೂಢನಾಮ : ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ರೂಢಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ರೂಢನಾಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ಹೆಂಗಸು, ಗಂಡಸು, ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಜನರು, ನದಿ, ಬೆಟ್ಟ, ಸಮುದ್ರ, ಕೆರೆ, ಹಳ್ಳ, ಹಳ್ಳಿ, ಗಿಡ, ಮರ, ಹೊಳೆ, ಮುದುಕ, ಮುದುಕಿ, ಹೆಣ್ಣು, ಎಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ, ಬಳ್ಳಿ - ಇತ್ಯಾದಿ

ಆ) ಅಂಕಿತನಾಮ : ವ್ಯವಹಾರದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು 'ಅಂಕಿತನಾಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ವಸ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಹೆಸರುಗಳು.

ಉದಾ : ಗಣೇಶ, ಕಾವೇರಿ, ಗಂಗಾ, ರಾಮ, ರಹೀಮ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಧಾರವಾಡ, ಉಡುಪಿ, ಭಾರತ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಬೇವು, ಹಲಸು, ಉಪ್ಪಿಟ್ಟು, ಹೋಳಿಗೆ - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇ) ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ : ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನಾಧರಿಸಿ ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರ ನೀಡುವ ಹೆಸರುಗಳಿಗೆ 'ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ಜಾಣ, ಕವಿ, ಪಂಡಿತ, ಕುರುಡ, ಮೂಗ, ಕಿವುಡ, ದಡ್ಡ, ದಾನಿ, ಶಿಕ್ಷಕ, ವಿಜ್ಞಾನಿ, ಅಭಿಮಾನಿ, ನೀತಿಜ್ಞ, ಕುಂಟ, ಹೆಳವ, ಗಿಡ್ಡ, ಬೆಪ್ಪ, ಕ್ಕೂರಿ, ಪೆದ್ದ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಧೀರ, ಹೇಡಿ, ಸಾಧು, ಜಿಪುಣ, ಅಷ್ಟಾವಕ್ರ - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಡಸು - ಉಂಟಾಗು	ಅನಾಕುಳಂ - ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ
ಅಘ್ಯ - ಪೂಜ್ಯರಿಗೆ ಕೈ ತೊಳೆಯಲು ನೀಡುವ ನೀರು	
ಅರ್ಥಿ - ಬೇಡುವವನು	ಅವನೀತಳ - ಭೂಮಂಡಲ
ಅಳವು - ಪರಾಕ್ರಮ	ಆಂಬರಂ - ನನ್ನವರೆಗೂ
ಎರೆದಂ - ಬೇಡುವವನು	ಎಱ್‌ದು ಕಳೆಯಿಂ - ಹೊರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿರಿ
ಎಳಸಿದ - ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ	ಒಡಗೊಂಡು - ಜೊತೆಗೂಡಿ
ಒಡವೆ - ಐಶ್ವರ್ಯ, ಆಸ್ತಿ	ಒತ್ತಂಬದಿಂದ - ಒತ್ತಾಯದಿಂದ
ಕಡುಸಿಗ್ಗು - ತೀವ್ರ ನಾಚಿಕೆ	ಕನಕಪಾತ್ರ - ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆ
ಕಳ್ಳುಡಿದವರಂದಮ್ - ಮದ್ಯಕುಡಿದವರೀತಿ	
ಕುಪ್ಪೆ - ಕಸದತಿಪ್ಪೆ	ಕೊಲಲೈ - ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ
ಖಳ - ದುಷ್ಠ	ಚಿಟ್ಟರಿಂ- ಶಿಷ್ಯರಿಂದ
ಜಟಾಕಲಾಪ - ಜಡೆಯ ಸಮೂಹ	
ಜಲಕ್ಕನೆ - ವಿಶದವಾಗಿ	ತಡವಪ್ಪುದು - ತೊದಲುವುದು
ತಳವೆಳಗಾಗೆ - ಗಾಬರಿಯಾಗುವಂತೆ	
ತೊಟಲ್ಲು - ಅಲೆದಾಡಿ	ದಿವ್ಯಶರಾಳಿ - ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬಾಣಗಳ ಸಮೂಹ
ದ್ವಿಜವಂಶಜಂ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ	ನಾಣಿಲಿ - ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವನು
ನೂಂಕು - ನೂಕು	ನೊಳವಿಂಗೆ - ನೊಣಕ್ಕೆ
ಪಡಿಯುಳ - ದ್ವಾರಪಾಲಕ, ಸೇವಕ {ಪ್ರತೀಹಾರಿ (ತ್ನ) > ಪಡಿಯುಳ (ಧ್ವ)}	

೧೫೮

ಪೊಟಲ್ - ಪಟ್ಟಣ	ಪೌರಂದರ - ಇಂದ್ರ
ಬೆಜಿಗಿಂಗೆ - ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ	ಭಾರ್ಗವ - ಪರಶುರಾಮ
ಮದಿರಾ - ಸುರಾಪಾನ	ಮಹೀಪತಿ - ರಾಜ
ಮಾಟೈಯೋಳ್ - ರೀತಿಯಲ್ಲಿ	ಮೃತ್ಪಾತ್ರ - ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆ
ಮೇಗಿಲ್ಲದೆ - ಉತ್ತಮತನವಿಲ್ಲದೆ	ಮೊಳಿಯಂ - ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು
ಮುಕುಂ - ವಕ್ರಚೇಷ್ಟೆಯು	ವರಂ - ಶ್ರೇಷ್ಠ
ಶ್ರುತಪಾರಗ - ಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತ	ಸಂದೆಯ (ಧ್ವ) < ಸಂದೇಹ (ತ್ನ)
ಸಮಂತು - ಚೆನ್ನಾಗಿ	ಸಾರ್ತರೆ- ಒದಗಿ ಬರಲು
ಸಾರ್ವದು - ಬರುವುದು	

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಆಶ್ಚರ್ಯ(ತ್ಸ) - ಅಚ್ಚರಿ(ದ್ಭ); ಬೆರಗು.

ಕಳಕಳಿಸು - ಮನೋಹರ; ಪ್ರಕಾಶಿಸು; ಹೊಳೆ.

ಗಳಿಗೆ(ದ್ಭ)-ಘಟಿಕಾ(ಸಂ); ೨೪ ನಿಮಿಷಗಳ ಕಾಲ.

ದುರ್ಭರ - ಧರಿಸಲಾಗದು; ಹೊರಲಾಗದು.

ನಂಜು - ವಿಷ

ಪೊಟರೆ - ಮರದೊಳಗಣ ಟೊಳ್ಳಾದ ಭಾಗ.

ಭೋಗ - ಸುಖದ ಅನುಭವ

ಲೋಕವರ್ತನೆ - ಲೋಕದ ಜನರ ನಡವಳಿಕೆ.

ಸಂತೋಷ (ಸಂ) - ಸಂತಸ(ದ್ಭ)

ಸಿರಿ (ದ್ಭ) - ಶ್ರೀ(ತ್ಸ); ಸಂಪತ್ತು.

ಆಶ್ರಯ(ತ್ಸ) - ಆಸರೆ(ದ್ಭ); ಅವಲಂಬನೆ.

ಕೃತಘ್ನ - ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದವನು.

ತತ್ತ್ವನಿಷ್ಠೆ - ನಂಬಿದ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ

ಬದ್ಧನಾಗಿರುವುದು; ಶ್ರದ್ಧೆ ತೋರುವುದು.

ದುರದೃಷ್ಟ - ಕೆಟ್ಟ; ಅದೃಷ್ಟ.

ಪರಹಿತಾಕಾಂಕ್ಷೆ - ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಒಳಿತನ್ನು ಬಯಸು.

ಬೀಗು - ಉಬ್ಬು; ಹಿಗ್ಗು; ಸಂತೋಷಪಡು.

ಮುದ - ಹಿಗ್ಗು; ಆನಂದ.

ವರ - ಕೊಡುಗೆ

ಸಮೃದ್ಧಿ - ಸಂಪತ್ತು; ಏಳಿಗೆ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಣಕಟ್ಟು - ನದಿಗೆ ಅಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿರುವ ತಡೆಗೋಡೆ.

ಅಸಿ - ಖಿಡ್ಕಿ; ಯುದ್ಧ.

ಉಪೇಕ್ಷೆ - ತಿರಸ್ಕಾರ; ಅಲಕ್ಷ್ಯ.

ಕೃತಘ್ನ - ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದಿರುವವನು.

ದುರಾಕ್ರಮಣ - ಮೋಸದ ಧಾಳಿ

ನಿರಾಶವಾದಿ - ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವ.

ಬವಣೆ - ತೊಂದರೆ; ಕಷ್ಟ.

ಮಸಿ - ಶಾಯಿ; ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ.

ಮೇಟಿಗಂಬ-ಒಕ್ಕಲು ಕಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕಂಬ

ಸತ್ಪರಿಣಾಮ - ಒಳ್ಳೆಯ ಪರಿಣಾಮ

ಹರಿತ - ಚೂಪಾದ

ಅತಿವೃಷ್ಟಿ - ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚುಮಳೆ ಬೀಳುವುದು.

ಉತ್ತೇಕ್ಷೆ - ಅಧಿಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುವುದು.

ಒಕ್ಕಲಿಗ - ಕೃಷಿಕ; ರೈತ.

ಗುಲಾಮ - ಅಡಿಯಾಳು

ನಶ್ವರ - ನಶಿಸು; ಇಲ್ಲವಾಗು.

ಬಚೆಟ್ - ಆಯವ್ಯಯದ ಸಮತೋಲನ ಪಟ್ಟಿ.

ಬಿಕ್ಕು - ಅಳು

ಮೇಟಿ - ವ್ಯವಸಾಯ

ರಾಟೆ - ಚಕ್ರ

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿ - ಅಧಿಕಾರ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿರುವುದು

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಂಧ - ಕುರುಡ; ಕಣ್ಣು ಕಾಣದವ.

ಅನಂತ - ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ

ಅಭಿಲಾಷೆ - ಆಸೆ; ಬಯಕೆ.

ಆರ್ತ - ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕ; ದುಃಖಿತ.

ಗ್ರಹಿಸಿ - ತಿಳಿದುಕೊಂಡು

ನಿಷ್ಣಾತ - ಪಾರಂಗತ; ನಿಪುಣ.

ಬಾಪ್ಪ - ಕಣ್ಣೀರು; ಕಂಬನಿ.

ಮಾಧುರ್ಯ - ಸಿಹಿ; ಹಿತ.

ವಿಚಲಿತ - ಚಂಚಲ

ವೇದನೆ - ನೋವು

ಸುವರ್ಣ - ಬಂಗಾರ; ಚಿನ್ನ.

ಸಿಂಹಾವಲೋಕನ - ಹಿಂದಿನ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ವಿವರವಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುವುದು ; ಹಿನ್ನೋಟ.

ಅಂತಃಕರಣ - ಮನಸ್ಸು; ದಯೆ.

ಅನಿಕೇತನ - ಮನೆ ಇಲ್ಲದವ ಅಂದರೆ ವಿಶ್ವಮಾನವ.

ಅಮರ - ದೇವತೆ; ಶಾಶ್ವತವಾಗು.

ಉದರ - ಹೊಟ್ಟೆ

ಜಂಗಮ - ಚಲಿಸುವ; ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ವಿರಕ್ತ.

ಪರಿ - ಅರಿ; ಕಣ್ಣಿನ ರೋಗ; ಕತ್ತರಿಸು.

ಬೇನೆ - ರೋಗ; ನೋವು.

ಮುಡುಪು - ಮೀಸಲು

ವಿಷಣ್ಣ - ಖಿನ್ನವಾದ; ಬಾಡಿದ.

ಶಯನಗೈದು - ಮಲಗುವುದು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಜಿ-ಹೆದರಿ

ಅಬ್ಧಿಪ-ವರುಣ

ಉಪವನ-ಉದ್ಯಾನವನ

ಕದಳಿ-ಬಾಳೆ

ತುರಂಗ-ಕುದುರೆ

ನೆತ್ತಿ-ಹಣೆ

ಬಂಜೆ(ಧ್ವ)-ವಂಧ್ಯಾ (ತ್ಸ)

ಬಡಿ-ಹೊಡೆ, ಚಚ್ಚು

ಲಿಖಿತ-ಬರೆಹ

ವಾಸಿ-ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ

ಅಗಡು-ಶೌರ್ಯ

ಆರ್ಪರ್-ಸಮರ್ಥರು

ಉರ್ವಿ-ಭೂಮಿ

ಚರಿಸು-ಸಂಚರಿಸು

ನೃಪ-ದೊರೆ

ಪಸುರು-ಹಸುರು

ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದವಳು

ಮುಳಿ-ಕೋಪ

ವಾಜಿ-ಕುದುರೆ

ಹಯ-ಕುದುರೆ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆಶ್ವೀಜ - ಚೈತ್ರದಿಂದ ಎಳನೆಯ ಮಾಸ (ಆಶ್ವಯುಜ)

ಇಳಿ - ಭೂಮಿ

ಎಲರ್ - ಗಾಳಿ

ಕೊನೆ - ಗೊನೆ

ತಿರೆ - ಭೂಮಿ

ನವಧಾತ್ರಿ - ಹೊಸದಾಗಿ ಕಾಣುವ ಭೂಮಿ

ಮಕಮಲ್ಲು - ನಯವಾದ ಬಟ್ಟೆ (ಹುಲ್ಲಿನ ಮಕಮಲ್ಲು-ಹುಲ್ಲುಹಾಸು)

ವನಧಿ - ಸಮುದ್ರ (ಹಸುರಿನ ಸಮುದ್ರ)

ಶ್ಯಾಮಲ - ಕಪ್ಪು, ನೀಲ

ಶಾಲೀವನ - ಬತ್ತದ ಗದ್ದೆ

ಹೊಸಪಚ್ಚಿ - ಹೊಸ ಹಸುರು, ಎಳೆಯ ಚಿಗುರು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಡಿ-ಪಾದ

ಅನ್ವಯ-ವಂಶ

ಅರುಹ-ಹೇಳು

ಅವಸರ-ಅಗತ್ಯದ

ಇನ-ಸೂರ್ಯ

ಉರವಣಿಸು-ಹೆಚ್ಚಾಗು

ಋಣ-ಹಂಗು

ಎನಿಸಲೊಲ್ಲದ-ಇಷ್ಟಪಡದ

ಕಡು-ಅತಿ

ಕಡು-ಅತಿ

ಕಿಂಕರ-ಸೇವಕ

ಕೈಯಾನು-ಕೈಚಾಚು

ಕೈವಾರ-ಹೊಗಳಿಕೆ

ಗಡಣ-ಸಮೂಹ

ಗದ್ದುಗೆ-ಪೀಠ

ಗ್ಲಾನಿ-ತಲ್ಲಣ

ಚಿತ್ತ-ಮನಸ್ಸು

ತನೂಜ-ಮಗ

ದನುಜ-ರಾಕ್ಷಸ

ದೃಗುಜಲ-ಕಣ್ಣಿನೀರು

ಬಳಿ-ಅನಂತರ

ಬಾಯ್ಬಂಬುಲಕೆ-ಎಂಜಲಿಗೆ

ಭೇದ-ವ್ಯತ್ಯಾಸ

ಮುರಾರಿ-ಕೃಷ್ಣ

(ಮುರ+ಅರಿ)

ಮೇದಿನಿ-ಭೂಮಿ

ರಣ-ಯುದ್ಧ

ತತ್ಸಮ-ತದ್ಭವ

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಪದಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಬಂದರೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಪೂರ್ತಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಬಂದಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ತತ್ಸಮ-ತದ್ಭವಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ತತ್ಸಮಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬರುವಾಗ ವಿಕಾರ ಹೊಂದದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ತತ್ಸಮ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ತತ್' ಎಂದರೆ 'ಅದಕ್ಕೆ' (ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ) 'ಸಮ' ಎಂದರೆ 'ಸಮಾನ' ಎಂದರ್ಥ. ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು ಎಂದರ್ಥ. ತದ್ಭವಗಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವನ್ನೂ ತತ್ಸಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉದಾ : ರಾಮ, ವಸಂತ, ಸೋಮ, ಚಂದ್ರ, ಗ್ರಹ, ಸ್ತ್ರೀ, ಶ್ರೀ, ಭುವನ, ಶ್ರುತಿ, ಕಾವ್ಯ, ಪಶು - ಇತ್ಯಾದಿ.

ತದ್ಭವಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ವಿಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ, ಪೂರ್ಣ ವಿಕಾರವನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು 'ತದ್ಭವ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 'ತತ್' ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದ, ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ 'ಭವ' ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಅಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಎಂದರ್ಥ.

ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ತದ್ಭವರೂಪಗಳು : ಶಶಿ-ಸಸಿ, ಶಿರ-ಸಿರ, ಕಲಶ-ಕಳಸ, ಅಂಕುಶ-ಅಂಕುಸ, ವರ್ಷ-ವರುಸ ಇತ್ಯಾದಿ

ಪೂರ್ಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಹೊಂದಿದ ತದ್ಭವರೂಪಗಳು : ದ್ಯೂತ-ಜೂಜು, ವಂಧ್ಯಾ-ಬಂಜೆ, ವಿದ್ಯಾಧರ-ಬಿಜ್ಜೋದರ, ವೈಶಾಖ-ಬೇಸಗೆ, ಕುತಾರ-ಕೊಡಲಿ, ಪಾದುಕಾ-ಹಾವುಗೆ, ಅರ್ಕ-ಎಕ್ಕ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಕ್ರಿಯಾಪದ

ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲ ರೂಪವನ್ನು 'ಧಾತು' (ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ) ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಕರ್ಮಕ' ಮತ್ತು 'ಅಕರ್ಮಕ' ಧಾತುಗಳೆಂದು ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಸಕರ್ಮಕ:- ಕೊಡು, ಬಿಡು, ಉಣ್ಣು, ಉಜ್ಜು, ತಿದ್ದು, ಮುಚ್ಚು - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅಕರ್ಮಕ:- ಮಲಗು, ಓಡು, ಬದುಕು, ಹೋಗು, ನಾಚು - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಕರ್ತರಿಪ್ರಯೋಗ:- ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಲಿಂಗವಾಚಕ ಮತ್ತು ವಚನವಾಚಕಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣವಾಕ್ಯವಾದಾಗ ಅದು 'ಕರ್ತರಿ ಪ್ರಯೋಗದ' ವಾಕ್ಯವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಭೀಮನು ಅನ್ನವನ್ನು ಉಂಡನು

ಕರ್ಮಣಿಪ್ರಯೋಗ:- ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ 'ಅಲ್ಪಡು' ಪ್ರತ್ಯಯ ಸೇರಿ ಕಾಲಸೂಚಕ ಮತ್ತು ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿದಾಗ 'ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರಯೋಗದ' ವಾಕ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉದಾ:- ಭೀಮನಿಂದ ಅನ್ನವು ಉಣ್ಣಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅರ್ಥರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು

ಅರ್ಥರೂಪ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ 'ವಿದ್ಯರ್ಥಕ', 'ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ', 'ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ' ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ವಿದ್ಯರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :- ಆಶೀರ್ವಾದ, ಅಪ್ಪಣೆ, ಆಜ್ಞೆ ಹಾಗೂ ಇವುಗಳು ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ವಿದ್ಯರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆನಿಸುವುವು.

'ಮಾಡು' ಧಾತುವಿನ ವಿದ್ಯರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು

ಪುರುಷ	ಲಿಂಗ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮ	ಮುಲ್ಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
	ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡಲಿ	ಮಾಡಲಿ
ಮಧ್ಯಮ	ಪುಂ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡು	ಮಾಡಿ/ಮಾಡಿರಿ
ಉತ್ತಮ	ಪುಂ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡುವೆ	ಮಾಡುವಾ/ಮಾಡೋಣ

ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :- ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಎಂಬರ್ಥ ತೋರುವಾಗ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳ ಸೇರಿ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆನಿಸುವುವು.

'ಮಾಡು' ಧಾತುವಿನ ನಿಷೇಧಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು

ಪುರುಷ	ಲಿಂಗ	ಏಕವಚನ	ಬಹುವಚನ
ಪ್ರಥಮ	ಮುಲ್ಲಿಂಗ	ಮಾಡನು	ಮಾಡರು
	ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ	ಮಾಡಳು	ಮಾಡರು
	ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡದು	ಮಾಡವು
ಮಧ್ಯಮ	ಪುಂ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡೆ	ಮಾಡಿರಿ
ಉತ್ತಮ	ಪುಂ, ಸ್ತ್ರೀ, ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗ	ಮಾಡೆನು	ಮಾಡೆವು

ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು :- ಕ್ರಿಯೆಯು ನಡೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ 'ಸಂಶಯ' ಅಥವಾ 'ಊಹೆ' ತೋರುವಲ್ಲಿ ಧಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳೆನಿಸುವುವು.

'ಮಾಡು' ಧಾತುವಿನ ಸಂಭಾವನಾರ್ಥಕ ರೂಪಗಳು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಎವೆ-ಕಣ್ಣರೆಪ್ಪೆ

ಒಕ್ಕಿ-ತೆನೆಯಿಂದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ

ಕೆನ್ನ-ಕೆಂಪು

ಗಾವುದ-ದೂರವನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಒಂದು

ಪ್ರಮಾಣ, ನಾಲ್ಕು ಹರಿದಾರಿ,

೧೨ ಮೈಲುಗಳ ಅಂತರ

ತಿಂಗಳ-ಚಂದ್ರ

ತಿಂಗಳೂರು - ಚಂದ್ರಲೋಕ

ನರೆ-ಬಿಳಿಬಣ್ಣ

ಬೆಳ್ಳಿ-ಶುಕ್ರ

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ - ಜಗತ್ತು

ಮನ್ವಂತರ-ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಕಾಲ

ಮುಕ್ಕಿ-ಗಬಗಬನೆ ತಿಂದು

ಹೊನ್ನ-ಹಳದಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಗಸಿ	-	ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲು	ಕಸರತ್ತು	-	ಚಮತ್ಕಾರ
ಕಾರಕೂನ	-	ಗುಮಾಸ್ತ	ಕುಮಕಿ	-	ಸಹಾಯ, ಒತ್ತಾಸೆ
ಕೊಳ್ಳಿ	-	ಬೆಂಕಿ	ಘಾತಕ	-	ದ್ರೋಹಿ
ಘೋರ	-	ಆಪತ್ತು	ಚರಿಗೆ	-	ತಂಬಿಗೆ
ಜತ್ತ	-	ಜೊತೆ	ಜಲದ	-	ತೀವ್ರ
ಟಾರಾ	-	ನಾಶ	ದಂಡು	-	ಸೈನ್ಯ
ಭಂಟ	-	ವೀರ	ಭರಪೂರ	-	ಪ್ರವಾಹ
ಲೂಟಿ	-	ಸುಲಿಗೆ	ವಿಲಾತಿ	-	ವಿಲಾಯಿತಿ
ಹತಾರ	-	ಆಯುಧ	ಮಸಲತ್ತು	-	ಪಿತೂರಿ, ಒಳಸಂಚು

ಹುಕುಂ - ಆದೇಶ

ಕನ್ನಡದ ದೇಶ್ಯಪದಗಳು

ಅಂಗಾಂಗಗಳು :	ಕೈ, ತಲೆ, ಹೊಟ್ಟೆ, ಕಾಲು, ಬೆನ್ನು ಇತ್ಯಾದಿ.
ಸಂಬಂಧವಾಚಕಗಳು :	ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಮಾವ, ಬಾವ, ಅಣ್ಣ, ತಂಗಿ, ತಮ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿ.
ಪ್ರಾಣಿಗಳು :	ಇಲಿ, ಹಾವು, ಎತ್ತು, ಎಮ್ಮೆ, ದನ, ಕೋಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ.
ಪದಾರ್ಥಗಳು :	ಬಾಗಿಲು, ಉಪ್ಪು, ಹಾಲು, ಚಿಲಕ ಇತ್ಯಾದಿ.
ಸರ್ವನಾಮಗಳು :	ನಾನು, ಅವನು, ನೀನು, ಅವಳು, ಅದು, ಅವು, ಅವರು ಇತ್ಯಾದಿ.
ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು :	ಒಂದರಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೂರತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತರವರೆಗಿನ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು.
ಧಾತುಗಳು :	ತಿನ್ನು, ಹೋಗು, ಕೇಳು, ಬಿಡು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು

ಸಂಸ್ಕೃತವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವಿವಿಧ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಅನ್ಯದೇಶ್ಯಪದಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯೋಣ.

ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ರೋಮನ್ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ - ದಮ್ಮಡಿ, ದಮಡಿ, ದಮ್ಮು,
ದೀನಾರ ಗದ್ಯಾಣ-ಇತ್ಯಾದಿ.

ಫಾರ್ಸಿಯಿಂದ - ಅಬಕಾರಿ, ರಸ್ತೆ, ದವಾಖಾನೆ, ಚೌಕಾಷಿ,
ಅಜಮಾಯಿಸಿ, ಆಮದು, ದಲ್ಲಾಳಿ - ಇತ್ಯಾದಿ

ಅರಬ್ಬಿಯಿಂದ - ಅಮಾನತು, ಅಸಲು, ಇನಾಮು, ಕಾಯ್ದೆ, ಗಲೀಜು, ತಕರಾರು,
ತರಬೇತು, ನಕಲಿ ಇತ್ಯಾದಿ

ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್‌ನಿಂದ - ಮೇಜು, ತಂಬಾಕು, ಅನಾನಸು, ಸಾಬೂನು, ಚೊಂಬು, ಇಸ್ತಿ, ರಸೀದಿ - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಉರ್ದುವಿನಿಂದ - ಕಿಮ್ಮತ್ತು, ತಾರೀಕು, ತಾಲೂಕು, ಅಹವಾಲು, ಇಲಾಖೆ, ದರ್ಜೆ, ಬಂದೂಕು, ರುಜು,
ಶುರು, ಶಾಮೀಲು - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ - ಅರ್ಜಿ, ಕಚೇರಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಸಲಾಮು, ದರ್ಬಾರು, ಕುರ್ಚಿ, ಕಾಗದ,
ಹುಕುಂ - ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಿಂದ - ಬಸ್ಸು, ಕಾರು, ಕಾಲೇಜು, ಲೈಟು, ಪೆನ್ನು - ಇತ್ಯಾದಿ.

* * * *

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕಂದಿದ	-	ಮಸುಕಾದ	ವಸಂತ	-	ಸಮೃದ್ಧಿ
ಕಲುಷಿತ	-	ಮಲಿನ	ಹಡಗು	-	ನಾವೆ
ಪಥ	-	ದಾರಿ	ಹಣತೆ	-	ದೀಪ
ಬರಡು	-	ಪೊಳ್ಳು, ಹಾಳುಬಿದ್ದಿರುವ			

೯೪

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇರ್ವರ್ಗ್ಗಂ - ಇಬ್ಬರಿಗೂ
ಕಸವರ - ಚಿನ್ನ
ಖಂಡಮಾಗೆ - ತುಂಡಾಗುವಂತೆ
ತಗುಳ್ಳಿದರ್ - ಸೇರಿಸಿದರು
ನೈಮಿತ್ತಿಕಂ - ಜೋಯಿಸನು
ಪರಿಯಣದ - ಊಟದ ತಟ್ಟೆಯ
ಮೊಟಲ್ - ಪಟ್ಟಣ
ಭಾರೈ - ಸತಿ, ಹೆಂಡತಿ
ವಿಭೂತಿಯಂ - ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳಂ - ಬಿಳಿ ಸಾಸಿವೆಗಳನ್ನು

ಕರಂ ಸಾದು - ಬಹು ಸಾಧುವಾದವನು
ಕೆರ್ಪುಗಳೊಳ್ - ಎಕ್ಕಡಗಳಲ್ಲಿ, ಚಪ್ಪಲಿಗಳಲ್ಲಿ
ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು - ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು
ದೊರೆಯಲ್ಲವು - ಸಮಾನವಲ್ಲ
ಪಚ್ಚುಗೊಟ್ಟೊಡೆ - ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ
ಪಾರುತ್ತಿರೆ - ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರಲು
ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ - ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ
ಮಾಕ್ಕೋಳಲಾಡದೆ - ಮೀರಲಾರದೆ
ಸರುಸಪಂ - ಸಾಸಿವೆಗಳು
ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಲ್ - ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಲು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇರ್ವರ್ಗ್ಗಂ - ಇಬ್ಬರಿಗೂ

ಕಸವರ - ಚಿನ್ನ

ಖಂಡಮಾಗೆ - ತುಂಡಾಗುವಂತೆ

ತಗುಳ್ಳಿದರ್ - ಸೇರಿಸಿದರು

ನೈಮಿತ್ತಿಕಂ - ಜೋಯಿಸನು

ಪರಿಯಣದ - ಊಟದ ತಟ್ಟೆಯ

ಪೊಟಲ್ - ಪಟ್ಟಣ

ಭಾರೈ - ಸತಿ, ಹೆಂಡತಿ

ವಿಭೂತಿಯಂ - ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂಗಳಂ - ಬಿಳಿ ಸಾಸಿವೆಗಳನ್ನು

ಕರಂ ಸಾದು - ಬಹು ಸಾಧುವಾದವನು

ಕೆರ್ಪುಗಳೊಳ್ - ಎಕ್ಕಡಗಳಲ್ಲಿ, ಚಪ್ಪಲಿಗಳಲ್ಲಿ

ಚೋದ್ಯಂಬಟ್ಟು - ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟು

ದೊರೆಯಲ್ಲವು - ಸಮಾನವಲ್ಲ

ಪಚ್ಚುಗೊಟ್ಟೊಡೆ - ವಿಭಾಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟರೆ

ಪಾರುತ್ತಿರೆ - ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿರಲು

ಬಟ್ಟೆಯೊಳೆಲ್ಲಂ - ದಾರಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ

ಮಾರ್ಕೊಳಲಾಡದೆ - ಮೀರಲಾರದೆ

ಸರುಸಪಂ - ಸಾಸಿವೆಗಳು

ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಲ್ - ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಲು

ಕೋಟರಕುಟೀರ -	ಮರದ ಪೊಟರೆ	ಪುಳ್ಳಿ -	ಕಟ್ಟಿಗೆ
ಕ್ರಮಕ್ರಮದ -	ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ	ಪೂಜ್ -	ಹೂಳು
ಕಚ್ಚಲೆ -	ಕತ್ತಲೆ	ಪೆಜರ್ -	ಬೇರೆಯವರು
ಚೋದ್ಯ -	ಅದ್ಭುತ	ಪೊನ್ನು -	ಸಂಪತ್ತು, ಹಣ
ತತ್ವಪಂಚಂ -	ಈವರೆಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ	ಪೊಯ್ದುಕೊಂಡು -	ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ತತ್ತ್ವನಿಧಾನಸ್ಥಿತ -	ಅಲ್ಲಿರುವ	ಪೊಯ್ದುಪೋಗು -	ಕತ್ತಲಾಗು
ತಮಾಲ -	ಕತ್ತಲೆ	ಪೊಜಲ್ -	ನಗರ
ತಸ್ಕರ -	ಕಳ್ಳ	ಪೊಜಲ್ -	ಪೊಟರೆ
ದಿಜ್ಜುವಿ -	ದಿಕ್ಕುಗಳು	ಪೋಗಲ್ಪಡೆ -	ಹೋಗಲು ಅನುವಾಗು
ದುಷ್ಟುತ್ವ -	ದುಷ್ಟಪುತ್ರ	ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಪುಂಜ -	ಕಾಡಿಗೆಯರಾಶಿ
ನಿರ್ವಾಹ -	ತಂತ್ರ		(ಕಾಡಿಗೆಯಷ್ಟು ಕಷ್ಟಾದ)
ನೀರದ -	ಮೋಡ	ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ -	ಪ್ರತಿವಾದಿ
ನೆರವಿ -	ಜನಸಮೂಹ	ಪಟು -	ಕೆಟ್ಟ
ನೇಸರ್ -	ಸೂರ್ಯ	ಬಂಚಿಸು -	ವಂಚಿಸು
ಪಚ್ಚು -	ಹಂಚು	ಬರವಂ -	ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು
ಪನ್ನಗ -	ಹಾವು	ಬಲವಂದು -	ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಬಂದು
ಪರದು -	ವ್ಯಾಪಾರ	ಬವರ -	ಜಗಳ
ಪರಮ ಗಹನ -	ನಿಗೂಢ	ಬಸಿರ್ -	ಹೊಟ್ಟೆ

೭೫

ಬಹಿದುದ್ಯಾನವನ -	ಹೊರವಲಯದ ಮರಗಿಡಗಳ ಹೂದೋಟ	ಮೇದಿನಿ -	ಭೂಮಿ
ಬಕಾರಿ -	ಮಾರಿ	ಲುಬ್ಧತೆ -	ದುರಾಸೆ
ಬಾಯ್ -	ಬಾಯಿ	ವಂದು -	ಬಂದು
ಬಾಯಾರ್ದು -	ಕೂಗಾಡಿ	ವಣಿಕುತ್ತರ್ -	ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳ ಮಕ್ಕಳು
ಬಾಚ್ಚಂತರ್ಥಂ -	ಬಾಳುವಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು	ವರ್ಪುದು -	ಬರುವುದು
ಬೀಡಂಬಿದು -	ತಂಗು	ವ್ಯವಹಿತ -	ಮುಚ್ಚಿದ
ಬೀಯ(ದ್ವ) -	ವ್ಯಯ(ತ್ವ), ಖರ್ಚು	ಸಂದೆಯ(ದ್ವ) -	ಸಂದೇಹ (ತ್ವ)
ಬೇಹಾರ(ದ್ವ) -	ವ್ಯಾಪಾರಿ(ತ್ವ)	ಸಮನಿಸು -	ಸಂಭವಿಸು
ಬ್ಬಂಗೋದರ -	ಹೊಗೆತುಂಬಿ	ಹರಣ -	ಕದಿಯು
ಮನದನ್ನ -	ಸ್ನೇಹಿತ	ಹುಸಿ -	ಸುಳ್ಳು
ಮಹಾವಟವಿಟಪಿ -	ದೊಡ್ಡದಾದ ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರ	ಕೋಕಿಲಾ(ತ್ವ) -	ಕೋಗಿಲೆ(ದ್ವ)

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಧರ್ಮಾಧಿಕರಣರ್ : ನ್ಯಾಯತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವವರ ಸಮೂಹ.

ಅಪುತ ಪೂರ್ವ : ಅಪುತ - ಕೇಳದಿರುವ, ಪೂರ್ವ - ಈ ಹಿಂದೆ = ಈ ಹಿಂದೆ ಕೇಳಿಲ್ಲದ.

ಅಬ್ಜೋದರ : ಅಪ್ - ನೀರು, ಜ - ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಅಬ್ಜ - ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು - ಕಮಲ, ಉದರ - ಹೊಟ್ಟೆ, ಅಬ್ಜೋದರ - ಉದರ (ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಉಳ್ಳವ - ವಿಷ್ಣು).

ಶಿತಿಕಂಠ : ಶಿತಿ - ನೀರು, ಕಂಠ - ಕುಕ್ಕಿಗೆ, ಶಿತಿಕಂಠ - ನೀರಿನಿಂದ ಕುಕ್ಕಿಗೆ ಉಳ್ಳವ = ಶಿವ.

ಶಿತಿಕಂಠಗಳಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಂ ತಮಂ : ಶಿತಿಕಂಠ - ಶಿವ, ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಭಂ - ಹೋಲಿಸಲು

ಈ ಗವ್ಯಭಾಗವನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂದಾಜಿಸು - ಊಹೆ ಮಾಡು
ಗುಡಿಮನೆ - ಚಿಕ್ಕ ದೇವಸ್ಥಾನ

ಆವಾಹಿಸು - ಮೈಮೇಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿಕೊ
ಕ್ಷೋಭೆ - ತಳಮಳ

ಈ ಎಂಟೂ ಸಮಾಸಗಳನ್ನು ಹಿಂದಿನ ತರಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ತತ್ಪರುಷ ಸಮಾಸ	:	ಬೆಟ್ಟದ + ತಾವರೆ = ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ + ನೋವು = ತಲೆನೋವು
ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ	:	ಇನಿದು + ಮಾವು = ಇಮ್ಮಾವು ಮೆಲ್ಲಿತು + ಮಾತು = ಮೆಲ್ವಾತು ಹೊಸದು + ಕನ್ನಡ = ಹೊಸಗನ್ನಡ
ದ್ವಿಗುಸಮಾಸ	:	ಮೂರು + ಗಾವುದ = ಮೂಗಾವುದ ಮೂರು + ಕಣ್ಣು = ಮುಕ್ಕಣ್ಣು ಸಪ್ತಗಳಾದ + ಸ್ವರಗಳು = ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು

೫೫

ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸ	:	ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು - ಹಣೆಗಣ್ಣು - ಶಿವ. ಮೂರು ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು ಆವನೋ ಅವನು - ಮುಕ್ಕಣ್ಣು - ಶಿವ. ಚಕ್ರವು ಪಾಣಿಯಲ್ಲಿ ಆವನಿಗೋ ಅವನು - ಚಕ್ರಪಾಣಿ - ವಿಷ್ಣು
ಅಂಶಿಸಮಾಸ :		ಕೈಯ + ಅಡಿ = ಅಂಗೈ ತಲೆಯ + ಹಿಂದು = ಹಿಂದಲೆ ಕಣ್ಣು + ಕಡೆ = ಕಡೆಗಣ್ಣು
ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸ :		ಗಿರಿಯೂ + ವನವೂ + ದುರ್ಗವೂ = ಗಿರಿವನದುರ್ಗಗಳು ಕರಿಯೂ + ತುರಗವೂ + ರಥವೂ = ಕರಿತುರಗರಥ
ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಸ :		ಮೈಯನ್ನು + ಮುಚ್ಚು = ಮೈಮುಚ್ಚು ಕಣ್ಣಂ + ತೆರೆ = ಕಣ್ಣೆರೆ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ + ಕೆಡು = ಕಂಗೆಡು
ಗಮಕಸಮಾಸ :		ಅದು + ಕಲ್ಲು = ಆಕಲ್ಲು ಇದು + ಬೆಕ್ಕು = ಈಬೆಕ್ಕು ನೆಯ್ದುದು + ವಸ್ತ್ರ = ನೆಯ್ದವಸ್ತ್ರ

ಭಾಷಾ ಚಟುವಟಿಕೆ

೧. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿ.
ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ, ಆರಂಭಿಸು, ಪ್ರಯತ್ನಿಸು, ಘಾಸಿಗೊಳಿಸು.
೨. ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಪದ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ರತಿಮ	-	ಹೋಲಿಕೆ ಇಲ್ಲದ, ಅಮೂರ್ತ	ಖರ್ದಿ	-	ಕಂದಾಯ
ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಂಡ	-	ದಿಕ್ಕು ತೋಚದ			ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ
					ಪುಸ್ತಕ
ಗಂಧ	-	ವಾಸನೆ	ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯ	-	ಮೂಗು
ಜಡ	-	ಮಂದ, ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಲ್ಲದ	ತೋಟಾ	-	ಬಂದೂಕಿನ ಗುಂಡು
ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ	-	ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು,	ಪಂಜ	-	ಹುಲಿಯ ಅಂಗಾಲು
		ನಾಲಗೆ, ಚರ್ಮ.	ಲಾಂಛನ	-	ಗುರುತು, ಚಿಹ್ನೆ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅತಿಕುಟಿಲಮನ	-	ಅತಿಯಾದ ಮೋಸದ	ಮನಸ್ಸು
ಅನ್ಯತ	-	ಅಸತ್ಯ	ಉಯ್ಯು - ಒಯ್ಯು
ಅಪರಗಿರಿ	-	ಅಸ್ತಮಾನದ ಬೆಟ್ಟ, ಪಶ್ಚಿಮದ ಬೆಟ್ಟ	ಉರಿಯಟ್ಟಲ್ - ಬೆಂಕಿ ಉರಿಯಲು
ಅಬ್ಬೋದರ	-	ವಿಷ್ಣು	ಉಸಿರ್ - ಹೇಳು
ಕಾಯಕಾಂತಿ	-	ವಿಷ್ಣುವಿನ ದೇಹದ ಕಾಂತಿ	ಎನ್ನೆಂದುದಂ - ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು
ಅಯ್ಯ	-	ತಂದೆ	ಒಡಂಬಡು - ಒಪ್ಪು
ಅಷ್ಟವಿಧ	-	ಎಂಟುಬಗೆಯ	ಕಟ್ಟೀಕಾಂತ - ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಂತಹ
ಅಟಿ	-	ನಾಶ	ಕರಮ್ - ತುಂಬಾ
ಆಚ್ಛಾದಿತ	-	ಆವರಿಸಿದ	ಕಳವನಿಡು - ಕಳ್ಳತನ ಆರೋಪಿಸು
ಆದಿತ್ಯ	-	ಸೂರ್ಯ	ಕಳೆದುಕೊಂಡುದರ್ಕ್ - ಕದ್ದುದಕ್ಕೆ
ಇಂಬು	-	ಅವಕಾಶ	ಕಾಪು - ರಕ್ಷಣೆ
ಉಯ್	-	ಒಯ್ಯು	ಕಿಡಿಸು - ಕಿಡಿಸು
		ಕಿಡು	- ನಾಶವಾಗು

೭೪

ಕಿಟಿದು	-	ಸ್ವಲ್ಪ	ಪರಿಗ್ರಹ	-	ಮನೆಯವರು
ಕುಟಿ	-	ಹೊಂಡ	ಪರ್ವಿದ	-	ಹಬ್ಬಿದ
ಕೂರ್ಮ	-	ಸ್ನೇಹ	ಪಸಿಯದುಂಡು	-	ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಕೃತ್ರಿಮ	-	ಮೋಸ	ಪಿರಿದಪ್ಪ	-	ಬಹಳಷ್ಟು
ಕೆಲವಾನುಂ	-	ಕೆಲವು	ಪುಗಿಸು	-	ಹೊಗಿಸು
ಕೈಕೊಳ್ಳು	-	ಸಮ್ಮತಿಸು	ಪುಯಿಟ್ಟು	-	ಬೊಬ್ಬೆ ಹಾಕಿ
ಕೋಟರಕುಟೀರ	-	ಮರದ ಪೊಟರೆ	ಪುಳ್ಳಿ	-	ಕಟ್ಟಿಗೆ
ಕ್ರಮಕ್ರಮದೆ	-	ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ	ಪೂಟ್	-	ಹೂಳು
ಕಟ್ಟಲೆ	-	ಕತ್ತಲೆ	ಪೆಟರ್	-	ಬೇರೆಯವರು
ಚೋದ್ಯ	-	ಅದ್ಭುತ	ಪೊನ್ನು	-	ಸಂಪತ್ತು, ಹಣ
ತತ್ತಪಂಚಂ	-	ಈವರೆಗೆ ನಡೆದ ಘಟನೆ	ಪೊಯ್ದುಕೊಂಡು	-	ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ತತ್ಸನ್ನಿಧಾನಸ್ಥಿತ	-	ಆಲ್ಲಿರುವ	ಪೊಯ್ತುಪೋಗು	-	ಕತ್ತಲಾಗು
ತಮಾಲ	-	ಕತ್ತಲೆ	ಪೊಟಲ್	-	ನಗರ
ತಸ್ಕರ	-	ಕಳ್ಳ	ಪೊಟಲ್	-	ಪೊಟರೆ
ದಿಜ್ಜುಖ	-	ದಿಕ್ಕುಗಳು	ಪೋಗಲ್ಲಡೆ	-	ಹೋಗಲು ಅನುವಾಗು
ದುಷ್ಟುತ್ರೆ	-	ದುಷ್ಟಪುತ್ರ	ಪ್ರಕರಾಂಜನ ಪುಂಜ	-	ಕಾಡಿಗೆಯರಾಶಿ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಸ್ತಿಭಾರ	- ಬುನಾದಿ	ಕಾಮಗಾರಿ	- ಕೆಲಸ
ಗಿರಣಿ	- ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸುವ, ನೂಲು ಮಾಡುವ, ಧಾನ್ಯ ಬೀಸುವ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಇಂತಹ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಟ್ಟಡ, ಮಿಲ್ಲು.	ಗೊಮ್ಮಟ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ದೂಷಣೆ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸಮುಚ್ಚಯ ಸುಸಂಗತ	- ಉನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ - ನಿಂದನೆ - ವಿಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ - ಸಮೂಹ - ಯೋಗ್ಯವಾದ
ತಾಂತ್ರಿಕ	- ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ	ಹಂಬಲ	- ಬಯಕೆ
ಮುಕ್ತಕಂಠ	- ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸು		
ಶತಮಾನೋತ್ಸವ	- ನೂರು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಉತ್ಸವ		
ಸುಪರ್ದಿ	- ವಶ		
ಸ್ಥೈರ್ಯ	- ದೃಢತೆ		
ಹರಿಕಾರ	- ಮುಂದಾಳು		

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಜು	- ಹೆದರು, ಭಯಪಡು.	ಕಟೆ	- ಕೆತ್ತು
ಪೆನ್ನಿ	- ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ನಾಣ್ಯ	ಕಬ್ಬಿಗ	- ಕವಿ
ಕೂಟ	- ಆನೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು ಸೇರುವ ಜಾಗ	ಚಣ್ಣ	- ಚಡ್ಡಿ
ಟ್ರೈಪಿಸ್ಟ್	- ಬೆರಳಚ್ಚುಗಾರ	ಟ್ರಾಮ್	- ವಿದ್ಯುತ್ತಿನಿಂದ ಓಡಾಡುವ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈಲುಗಾಡಿ
ಕಾರಕೂನ	- ಗುಮಾಸ್ತ	ಪುಚ್ಚ	- ಗರಿ
ಪಾಟ	- ಹಲಗೆ	ಫೂಟು	- ಅಡಿ
ಮೋಕ್ತಾ	- ಅಲಂಕಾರ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಡುಪು ಧರಿಸುವುದು		

೨೨

ಮರ್ತ್ಯತ್ವವೇ	- ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವಭಾವವೇ	ಮೋರೆ	- ಮುಖ
ವಶೀಲಿ	- ಪ್ರಭಾವ, ವರ್ಚಸ್ಸು	ವಸಾಹತು	- ಅನ್ಯ ದೇಶೀಯರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶ
ವಿಲಾಯತಿ	- ವಿದೇಶ	ಶೀಲಿಂಗ್	- ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ನಾಣ್ಯ
ಸಿಂಪಿ	- ದರ್ಜೆಯವನು	ಸ್ವೇಷನರಿ	- ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಗೋಲ್ಡ್‌ಸ್ಮಿತ್ : ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೭೨೮ರಲ್ಲಿ ಐರಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕ.

ಗ್ಲಾಡ್‌ಸ್ಟನ್ : ೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ಲಿವರ್‌ಪೂಲಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ೧೯ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜತಂತ್ರಜ್ಞ ನಾಲ್ಕುಸಾರಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ.

ಡಿಸ್ಟ್ರೇಲಿ : ೧೮೦೪ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮತ್ತು ಲೇಖಕ.

ಕಪ್ಲಿಂಗ್ : ೧೮೬೫ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಫರ್ಡ್‌ಷೈರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ.

ಜಾನ್‌ಸನ್ : ೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಫರ್ಡ್‌ಷೈರಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೇಖಕ.

ಡ್ರಯ್ಡನ್ : ೧೬೩೧ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಮರ್ಶಕ ಮತ್ತು ಭಾಷಾಂತರಕಾರ.

ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ : ೧೮ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಹೋನ್ನತ ಆಂಗ್ಲಕವಿ, ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ 'ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ'.

ನ್ಯೂಟನ್ : ೧೬೪೨ರಲ್ಲಿ ಲಂಡನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಚಲನ ನಿಯಮವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದುದಲ್ಲದೆ, ಬೆಳಕು ಏಳು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ.

ಡಾರ್ವಿನ್ : ೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ವಿಕಾಸವಾದದ ಮೂಲಪುರುಷ.

ಹರ್ಷೆಲ್ : ೧೭೩೮ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಈತ ಜರ್ಮನಿಯ ಖಗೋಳ ವಿಜ್ಞಾನಿ. ಸೂರ್ಯ-ನಕ್ಷತ್ರ-ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗಿರುವ ದೂರವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನು.

ರಿಚರ್ಡ್ : ೧೫೨೨ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ. ಈತ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ನಾಟಕಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸ. ಇವನು ರಾಜ.

ಮೂರನೇ ಎಡ್ವರ್ಡ್ : ೧೫೨೭ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಡ್ಯೂಕ್ ಆದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸ್ ನಡುವೆ ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಯುದ್ಧ ಆರಂಭವಾಯಿತು.

ರಾಣಿ ಎಲಿಜಬೆತ್ : ಈಕೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ೧೬೦೦ರ ಡಿಸೆಂಬರ್ ೩೧ರಂದು ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳು.

೨೩

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಶಬರಿ** : ಶಬರನ ಮಗಳು, ಮತಂಗ ಋಷಿಯ ಶಿಷ್ಯ.
- ಮತಂಗ** : ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ, ಋಷ್ಯಮೂಕ ಪರ್ವತದ ಬಳಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ವಾಲಿಯು ದುಂದುಭಿಯೆಂಬ ರಕ್ತಸನನ್ನು ಕೊಂದು ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾಗಿ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಎಸೆದಾಗ ಋಷ್ಯಾಶ್ರಮವು ಕಲುಷಿತಗೊಂಡಿತು. ಇದರಿಂದ ಕ್ರುದ್ಧನಾದ ಮತಂಗಮುನಿಯು "ವಾಲಿಯು ಈ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವು ಸಂಭವಿಸಲಿ" ಎಂದು ಶಪಿಸಿದನು. ವಾಲಿಯಿಂದ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದ ಸುಗ್ರೀವನು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನು. ಶಬರಿಯು ಮತಂಗರ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಳು.
- ಭೂಮಿಜಾತೆ** : ಭೂಮಿಯ ಮಗಳು. ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂತಾನ ಭಲಕ್ಕಾಗಿ ಪುತ್ರಕಾಮೇಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಮಿಥಿಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳುಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ದೊರೆತ ಶಿಶುವೇ ಸೀತೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಸೀತೆಗೆ 'ಭೂಮಿಜಾತೆ'ಯೆಂದು ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು.
- ಚಿತ್ರಕೂಟ** : ಒಂದು ಪರ್ವತ. ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಪರ್ಯಾಯ ನದಿಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಅರಣ್ಯವಾಸಕ್ಕೆ ಹೊರಟಾಗ ಮೊತ್ತಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡನು. ಭರತನು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಆತನ ಪಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಪಡೆದನು.
- ದಶರಥ** : ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ಅರಸು. ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನ ಈತನ ಮಕ್ಕಳು. ಕೌಸಲ್ಯ, ಸುಮಿತ್ರ, ಕೈಕೆ ಈತನ ಮಡದಿಯರು.
- ಸೌಮಿತ್ರಿ** : ದಶರಥನ ಎರಡನೆಯ ಮಡದಿಯಾದ ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಮಗ ಲಕ್ಷ್ಮಣ. ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಮಗನಾದುದರಿಂದ ಸೌಮಿತ್ರಿ ಎಂದು ಈತನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
- ದನು** : ದಂಡಕಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಬಂಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರಾಕ್ಷಸ. ಹಿಂದಣ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾವಸು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನಾಗಿದ್ದ. ಈತ ಸ್ಥೂಲಶರನೆಂಬ ಮುನಿಯನ್ನು ಆಪಮಾನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ರಾಕ್ಷಸನಾಗಿ ಜನಿಸಿದ. ಒಮ್ಮೆ ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧದ ಪ್ರಹಾರದಿಂದ ಇವನ ಮುಖಕುಸಿದು ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈತನಿಗೆ ಉದರಮುಖ ಎಂಬ ಹೆಸರುಬಂತು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಾಯ್ತು. ಶಬರಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಈತ ಸುಗ್ರೀವನಲ್ಲಿ ಸಖ್ಯಮಾಡಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯಬಹುದು ಎಂಬ ಸಲಹೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ.
- ಜಟಿಲಕಬರಿ** : ಜಟಿಲ-ಜಡೆಯಾಕಾರದ, ಕಬರಿ - ತುರುಬು = ಜಡೆಯಾಕಾರದ ತುರುಬುಳ್ಳವಳು - ಶಬರಿ.

- ಮೇಳ** : ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಒಂದು ವರ್ಗ ಇವರು ರಂಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ನಾಟಕದ ಸನ್ನಿವೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ.
- ಬಲಪಂದು** : ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ (ಎಡದಿಂದ ಬಲಕ್ಕೆ) ಸುತ್ತುಬಂದು ಎಂದರ್ಥ. ದೇವರಿಗೆ, ಶುಳಿಸಿಕಟ್ಟಿಗೆ, ಕಾಮಧೇನು, ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ, ಹೋಮಕುಂಡ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಸುತ್ತುವರಿಯುವಾಗ ಅವು ನಮ್ಮ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಅದು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತುವರಿಯದೇಕಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಸುತ್ತುವರಿದರೆ (ಎಡಬಂದು) ಅದು ಅಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ಣಕಾಲಿ ಎಲ್ಲೆಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಕಾವಣೆ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವ ಕುಟೀರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಣಿ	-	ಸಿದ್ಧತೆ	ಅಬ್ಬೆ	-	ತಾಯಿ
ಅರಿ	-	ತಿಳಿ	ಅರ್ತಿ	-	ಪ್ರೀತಿ
ಅಸುರ	-	ರಾಕ್ಷಸ	ಅಳಲು	-	ದುಃಖ
ಆದರ	-	ಪ್ರೀತಿ	ಆನನ	-	ಮುಖ
ಆನು	-	ತಾಳು	ಉಲೈ	-	ಆಕಾಶದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬೀಳುವ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಆಕಾಶಕಾಯ,
ಊಣೆಯ	-	ಕೊರತೆ	ಎಂಥರೋ	-	ಎಂತಹವರೋ
ಎಡೆ	-	ಸ್ಥಳ	ಎರೆ	-	ಬೇಡು, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು.
ಐದಿ	-	ಹೋಗಿ	ಕಂಪು	-	ಸುವಾಸನೆ
ಕಡು	-	ಅತಿ	ಕರ	-	ಕೈ
ಕರುಕ	-	ಉರಿದ ಬತ್ತಿಯ ಕಪ್ಪು ಭಾಗ	ಚೆರ	-	ಶಾಶ್ವತ
ಚೀರ (ತ್ಸ)	-	ಸೀರೆ (ದ್ವ) - ನಾರುಬಟ್ಟೆ	ತಣಿವು	-	ತೃಪ್ತಿ
ತವಸಿ(ದ್ವ)	-	ತಪಸ್ವಿ(ತ್ಸ)	ತುಸ	-	ಸ್ವಲ್ಪವೂ
ತೃಷೆ	-	ಬಾಯಾರಿಕೆ	ತೇಜ	-	ಕಾಂತಿ
ದಿಟ್ಟಿ (ದ್ವ)	-	ದೃಷ್ಟಿ (ತ್ಸ)	ಧೃತಿ	-	ಧೈರ್ಯ
ನಲೈ	-	ಪ್ರೀತಿ	ನೆಚ್ಚು	-	ನಂಬು
ನೆರವು	-	ಸಹಾಯ	ಪದ	-	ಪಾದ
ಪೆರೆ	-	ಚಂದ್ರ	ಮೊಗಳು	-	ಹೊಗಳು
ಬೆಂಬಲ	-	ಗುಂಪು	ಬನ್ನ	-	ಕಷ್ಟ, ತೊಂದರೆ
ಬಯಕೆ	-	ಇಚ್ಛೆ	ಬಳಿ	-	ದಾರಿ
ಬೆರಗು	-	ಆಶ್ಚರ್ಯ	ಬೇಗೆ	-	ದುಃಖವೆಂಬ ಬೆಂಕಿ
ಭೂಮಿಜಾತೆ	-	ಸೀತೆ	ಮಧುಕರ	-	ದುಂಬಿ
ಮಧುಪರ್ಕ	-	ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ನೀರು, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ ಮಿಶ್ರಿತ ಪಾನೀಯ.	ಮರುಳು	-	ಮೋಡಿ
ರೇವು	-	ಬಂದರು	ಲೇಸು	-	ಉತ್ತಮ
ವೇದಿ	-	ಹೋಮ ನಡೆಯುವ ಸ್ಥಳ	ಶ್ರಮಣಿ	-	ತಪಸ್ವಿನಿ
ಸನಿಯ(ಹ)	-	ಸಮೀಪ	ಸವಿ	-	ಸಿಹಿ
ಸಿದ್ಧ	-	ತಪಸ್ವಿ	ಸುರಭಿ	-	ಕಾಮಧೇನು
ಹವಣು	-	ಸಿದ್ಧತೆ	ಹಳು	-	ಕಾಡು

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆರ್ತನಾದ	- ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಕೂಗು	ಕಿವಿಗಡಚಿಕ್ಕು	- ಕಿವಿಗೆ ಕರ್ಕಶವಾಗು
ಕ್ರೌರ್ಯ	- ನಿರ್ದಯತೆ, ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದ.	ಗ್ರಾಂಡ್	- ಭೂಪ್ರದೇಶ
ರೋದನ	- ಅಳುವಿಕೆ	ಸಾಂತ್ವನ	- ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು
ಸೂಲಗಿತ್ತಿ	- ಹೆರಿಗೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವವಳು	ಹಂಬಲ	- ತೀವ್ರ ಆಸೆ
		ಹತಾಶೆ	- ನಿರಾಶೆ, ಆಶಾಭಂಗ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಕಣ್ಣೆಗೊತ್ತಿಕೊ - ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಹೊಂದು.

ಕೈಚಾಚು - ಬೇಡು

ದಣಿವು - ಆಯಾಸ

ನಿಷ್ಕಾರುಣ್ಯ - ಕರುಣೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಿಕೆ

ಪಾತಾಳ - ಭೂಮಿ ಕೆಳಗಿರುವ ಒಂದು ಲೋಕ.

ಬರಡು - ನಿಸ್ಸಾರ; ಗೊಡ್ಡು.

ಮನುಜ - ಮನುಷ್ಯ

ಶಪಿಸು - ಶಾಪಹಾಕು

ಕ್ರಿಯಾಪದ - ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಸ್ಥೂಲ ವಿವರ

- ತಾಯಿಯು ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ.
- ತಂದೆಯು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.
- ಅವನು ಊಟವನ್ನು ಮಾಡುವನು.
- ದೇವರು ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಮಾಡಲಿ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡುಗೆರೆ ಎಳೆದಿರುವ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಕ್ರಿಯೆ ಪೂರ್ಣಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸಬಲ್ಲ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪದ.

ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೂ ಮೂಲಪದ ಮಾಡು ಎಂಬುದು ಇಂತಹ ಮೂಲರೂಪ ಪದಗಳೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು.

ಸೂತ್ರ : ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪದವೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ ಅಥವಾ ಧಾತು. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪವೇ ಧಾತು.

ಸಕರ್ಮಕ ಮತ್ತು ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ
- ರಾಮನು ಗಿಡವನ್ನು ನೆಟ್ಟನು.
 - ಶಿಲ್ಪಿಗಳು ಗುಡಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು.
 - ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಪಾಠವನ್ನು ಓದಿದರು.

ಮೂರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೆಟ್ಟನು, ಕಟ್ಟಿದರು, ಓದಿದರು ಎಂಬ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಿದಾಗ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಗಿಡವನ್ನು, ಗುಡಿಯನ್ನು, ಪಾಠವನ್ನು ಎಂಬ ಉತ್ತರ ದೊರೆಯುವುದು ಇಂತಹ ಪದಗಳೇ ಕರ್ಮಪದಗಳು.

ಇಲ್ಲಿರುವ ಮೂರು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ನೆಡು, ಕಟ್ಟು, ಓದು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ಧಾತುಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಪದ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡಲಾರದು.

ಸೂತ್ರ: ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವ ಧಾತುಗಳೇ ಸಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು

- ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ - ಕೂಸು ಮಲಗಿತು.
- ಅವನು ಬದುಕಿದನು.
 - ಆಕಾಶ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿತು, ಬದುಕಿದನು, ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಪದಗಳು ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು. ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಏನನ್ನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮಲಗು, ಬದುಕು, ಹೊಳೆಯು ಎಂಬ ಧಾತುಗಳು ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂತ್ರ : ಕರ್ಮಪದವನ್ನು ಬಯಸದೇ ಇರುವ ಧಾತುಗಳೇ ಅಕರ್ಮಕ ಧಾತುಗಳು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ದೊಡ್ಡಿ- ಹಸು ಕುರಿ ಮುಂತಾದವನ್ನು ಕೂಡುವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ;

ಮಿತ್ರ-ಗೆಳೆಯ, ಸ್ನೇಹಿತ;

ಮುಖಾಮುಖಿ-ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭೇಟಿ, ನೇರ ಭೇಟಿ, ಸಂದರ್ಶನ;

ಲಾತ- ಹೊಡೆತ, ಏಟು, ಒದೆತ;

ಸೀದಾ-ನೇರವಾಗಿ, ನೆಟ್ಟಗೆ;

ಶಿಕಾರಿ-ಬೇಟೆ;

ಹಿಂಡು-ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಇಂಗು- ಬತ್ತು;

ಗಂಜಲ - ಗೋಮೂತ್ರ;

ಕಳಿತು- ಪಕ್ವವಾದ, ತೀರಾ ಹಣ್ಣಾದ;

ನಿಯಂತ್ರಣ - ತಡೆ;

ಕಾಯಿಕೊರಕ-ಕಾಯಿ ರಂಧ್ರಮಾಡುವ ಹುಳು;

ಬೆಳೆಯುಳಿಕೆ-ಕಟಾವಾದ ನಂತರ ಉಳಿಯುವ ಕೂಳೆ.

ವ್ಯಾಕರಣ

ಭಾಗ 'ಅ'

ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು

ನಾಮಪದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಂತೆ ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ರೂಪಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ಏಕರೂಪವಾಗಿರುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಅವ್ಯಯಗಳು. ಅವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯವೂ ಒಂದು.

ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು: ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಧ್ವನಿವಿಶೇಷಣಗಳನ್ನು ತಾನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಪುನಃ ಅನುಕರಣ ಮಾಡಿ ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳೆನಿಸುವುವು.

ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ನೀರು ದಬದಬ ಬಿದ್ದಿತು. ಪಟಪಟ ಮಳೆ ಸುರಿಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ 'ದಬದಬ ಪಟಪಟ' ಇವು ಅನುಕರಣಾವ್ಯಯಗಳು. ಇದರಂತೆ ಚಟಚಟ, ಕರಕರ, ಚುರುಚುರು, ಸಿಮಿಸಿಮಿ, ಧಗಧಗ, ತಟತಟ, ರೊಯ್ಯನೆ, ಸುಯ್ಯನೆ, ಧಿಗಿಲನೆ, ಭೋರನೆ, ಗುಳುಗುಳು, ಗುಡುಗುಡು, ದಡದಡ ಮುಂತಾದವು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಅಂಬು-ಬಾಣ;

ಗುಜ್ಜುಗೋಲು-ಗಿಡ್ಡಾದ ಕೋಲು, ಮೋಟಾದ

ಅಖಂಡ-ಇಡಿಯಾದ; ತುಂಡಾಗದ;

ಕೋಲು;

ಆಚಮನ-ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು
ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇವಿಸುವುದು;

ಪಾರಾಯಣ-ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದ
ಕಡೆಯವರೆಗೆ ಓದುವುದು;

ಕಕ್ಕಾಬಿಕ್ಕಿ-ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗಿ;

ಪಿರಕಿತನ-ತರಲೆ, ತುಂಟತನ;

ಕದಲುಮೆದಲು-ಮಗ್ಗಲು ಬದಲಿಸದೆ,

ಬೈರಿಗೆ-ಮರ ಕೊರೆಯುವ ಸಾಧನ;

ಅಲುಗಾಡಾದಂತೆ;

ಸಾನಿಧ್ಯ-ಒಳ್ಳೆಯ ನೆಲೆ, ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ;

ಕಿಂಕರ್ತವ್ಯಮೂಢ-ದಿಕ್ಕುತೋಚದ ಸ್ಥಿತಿ;

ಸುತರಾಂ-ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ, ಸರ್ವಥಾ, ಖಂಡಿತವಾಗಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಅಣು - ಕಣ;

ಒಗಟು - ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥ
ಹೇಳಲಾಗದ ಮಾತು;

ಭ್ರಮೆ - ಭ್ರಾಂತಿ;

ಬುವಿ - ಭೂಮಿ;

ಮಿಗಿಲು - ಶ್ರೇಷ್ಠ;

ಸಾಟೆ - ಸಮ.

ಅಭ್ಯಾಸ

೨. ಗುಣವಾಚಕಗಳು:

ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಶೇಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣವಾಚಕಗಳು ಎನಿಸುವುವು.
ಉದಾಹರಣೆ: ಕೆಂಪು, ದೊಡ್ಡ, ಚಿಕ್ಕ, ಹಳೆಯ, ಕರಿಯ, ಕೆಟ್ಟ, ಒಳ್ಳೆಯ, ಕಿರಿಯ.

೩. ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು:

ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಎನಿಸುವುವು.
ಉದಾಹರಣೆ: ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ.

೪. ಸಂಖ್ಯೆಯವಾಚಕಗಳು:

ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯೆಯವಾಚಕಗಳೆನಿಸುವವು.
ಉದಾಹರಣೆ: ಒಂದನೆಯ, ಇಮ್ಮಡಿ, ಹತ್ತರಿಂದ ಮುಂತಾದವು.

೫. ಭಾವನಾಮಗಳು:

ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೇ ಭಾವನಾಮಗಳು.
ಉದಾಹರಣೆ: ಓಹೋ, ಅಯ್ಯೋ, ಅಬ್ಬಬ್ಬ.

೬. ಪರಿಮಾಣವಾಚಕಗಳು:

ವಸ್ತುಗಳ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಳತೆ, ಪರಿಮಾಣ, ಗಾತ್ರ-ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪರಿಮಾಣವಾಚಕಗಳೆನ್ನುವರು.
ಉದಾಹರಣೆ ಅಷ್ಟು, ಇಷ್ಟು, ಹಲವು, ಕೆಲವು, ಅನಿತು

೭. ಪ್ರಕಾರವಾಚಕಗಳು:

ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಅಥವಾ ರೀತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾರವಾಚಕಗಳೆನಿಸುವುವು. ಇವೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಗುಣವಾಚಕಗಳೇ ಅಹುದು.
ಉದಾಹರಣೆ ಅಂಥ, ಅಂಥಹುದು, ಇಂಥ, ಇಂಥದು, ಇಂಥಹುದು, ಎಂತಹ ಮುಂತಾದವು.

೮. ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು:

ದಿಕ್ಕುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು
ಉದಾಹರಣೆ: ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಈಶಾನ್ಯ, ವಾಯುವ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ.

೯. ಸರ್ವನಾಮಗಳು:

ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಅವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ಸರ್ವನಾಮಗಳು ಎನಿಸುವುವು
ಉದಾಹರಣೆ: ಅವನು, ಅವಳು, ಅದು, ಅವು, ನೀನು, ನೀವು, ನಾನು, ಯಾವನು, ಇದು, ಏನು ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಾಮಪದ

ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲಾ ನಾಮವಾಚಕಪದಗಳನ್ನು ನಾಮಪದಗಳೆನ್ನವರು. ನಾಮಪದದ ಮೂಲರೂಪವೇ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿ. ನಾಮ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾತಿಪದಿಕಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವಸ್ತು, ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪ್ರಾಣಿ, ಸ್ಥಳ, ಗುಣ, ಸ್ವಭಾವ, ಸಂಖ್ಯೆ, ಸ್ಥಾನ, ಆಳತೆ, ತೂಕ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಮಪದ ಎನಿಸುವವು. ನಾಮಪದಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅನೇಕ ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ನಾಮಪದಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು

೧ ವಸ್ತುವಾಚಕ ಅಥವಾ ನಾಮವಾಚಕ:

ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳು ಎನಿಸುವವು. ಉದಾ: ಮನುಷ್ಯ, ಬಸವ, ಮುದುಕ, ಮರ, ಹಣ್ಣು, ಆಡವಿ, ಶಾಲೆ.

ವಸ್ತುವಾಚಕದಲ್ಲಿ ರೂಢನಾಮ, ಅಂಕಿತನಾಮ, ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ ಎಂದು ಮೂರು ಉಪ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಬಹುದು.

ರೂಢನಾಮ:

ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದ ನಾಮವಾಚಕಗಳು ರೂಢನಾಮಗಳು ಎನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ನದಿ, ಪರ್ವತ, ದೇಶ, ಊರು, ಮರ, ಮನುಷ್ಯ, ಹುಡುಗ.

ಅಂಕಿತನಾಮ:

ವ್ಯವಹಾರದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಂಕಿತನಾಮಗಳು ಎನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಗಂಗಾ, ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಹಿಮಾಲಯ, ಭಾರತ, ಬೇಲೂರು, ಬೇವು, ಸಲ್ಲ, ಗಾಂಧೀಜಿ.

ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ:

ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು ಎನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಯೋಗಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ, ಜಾಣ, ಇತ್ಯಾದಿ.

೨. ಗುಣವಾಚಕಗಳು:

ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಿಶೇಷಣಗಳೆಲ್ಲಾ ಗುಣವಾಚಕಗಳು ಎನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಕೆಂಪು, ದೊಡ್ಡ, ಚಿಕ್ಕ, ಹಳೆಯ, ಕರಿಯ, ಕೆಟ್ಟ, ಒಳ್ಳೆಯ, ಕಿರಿಯ.

೩. ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು:

ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ ಎನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ.

೪. ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕಗಳು:

ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಖ್ಯೇಯವಾಚಕಗಳೆನಿಸುವವು.

ಉದಾಹರಣೆ: ಒಂದನೆಯ, ಇಮ್ಮಡಿ, ಹತ್ತರಿಂದ ಮುಂತಾದವು.

ಆ) ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರದ ಪದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತುಹಾಕಿ.

ಕರ್ಚೀಫ್, ಟವೆಲ್, ಕೈವಸ್ತ್ರ, ದಸ್ತಿ.

ಮಳೆ, ಚಳಿ, ಬಿಸಿಲು, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ.

ಹೆಂಗಸು, ಕನ್ಯೆ, ತರುಣಿ, ಹುಡುಗಿ.

ಕನ್ನಡಕ, ಬಾಳೀಸು, ಪೆನ್ನು, ಚಪ್ಪ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅಂಜು - ತುದಿ;

ಅರಿವೆ - ಬಟ್ಟೆ;

ಅವಿನಾಭಾವ - ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಬಿಡದ;

ಕೈಗೆಟಕುವ - ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ;

ಚಾಳೀಸು - ಕನ್ನಡಕ;

ಚೀಪ್ - ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಯ;

ಟೋಪ್ಪಿಗೆ - ಟೋಪಿ;

ತುಚ್ಛ - ಕೀಳು;

ನಾಮಾಂಕಿತ - ಹೆಸರು;

ಸ್ಪಾರ್ಟ್ - ಗಂಜಿ;

ಹಂಬಲ - ಆಸೆ;

ಹಾರೈಸು - ಆಶಿಸು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇಂಗು-ಬತ್ತು, ಇಲ್ಲವಾಗು, ಅಡಗು,
ಕರಸವನೆ-ಕರೆಸಿದ್ದಾನೆ;
ಕಳ,ಕಣ-ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಕ್ಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸ್ಥಳ;

ಗೊಬ್ಬ-ಗೊಬ್ಬರ;
ಬ್ರಮಿಸು-ಇದ್ದುದನ್ನು ಭಿನ್ನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸು;
ಹಣ್ಣಾಯಿ-ಹಣ್ಣುಕಾಯಿ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

'ಮೇಟೆ'- ಕಣದ ಕೇಂದ್ರ ಬಿಂದು. ಕಣದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಡುವ ಕಂಬಕ್ಕೆ ಮೇಟೆ ಎನ್ನುವರು. (ಆಲ, ಸುರಗಿ ಅಥವಾ ಬನ್ನಿಮರದ ಕಂಬ). ಜನಪದರು ಇದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದು ಪರಿಭಾವಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರು.

ಮೇಟೆ ಅದೊಂದು ವಿದ್ಯೆ. 'ಕೋಟೆ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಟೆ ವಿದ್ಯೆ ಮೇಲು'. ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಮೇಟೆ ವಿದ್ಯೆ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುತನ ಶ್ರೇಷ್ಠವೃತ್ತಿ ಎನಿಸಿದೆ.

'ಕಣ'- ರೈತ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳಸನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ, ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವ ತಾಣವನ್ನು ಕಣ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬೆಳೆದ ಪೈರನ್ನು ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ಮೆದೆ ಅಥವಾ ಬಣವೆಗೆ ಹಾಕಿದ ಮೇಲೆ ಕಣವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವರು.

ವ್ಯಾಕರಣ
ಭಾಗ - 'ಅ'

ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಕ್ರಿಯಾಪದ

ಕ್ರಿಯೆಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು. ಕ್ರಿಯಾಪದದ ಮೂಲರೂಪವೇ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿ. ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಧಾತು ಎನ್ನುವರು. ಧಾತುವಿಗೆ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎರಡರ ನಡುವೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉತ್ತ, ದ, ವ, ಎಂಬ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಕೆಲಸ ನಡೆಯುವ ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂತಕಾಲ, ವರ್ತಮಾನಕಾಲ ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಗಳಿವೆ.

೫೭

ಭೂತಕಾಲ :

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಭೂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಭೂತಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎನಿಸುವುವು. ಭೂತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ದ' ಎಂಬ ಕಾಲಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು.

ಉದಾ: ಓದಿದನು, ತಿಂದಳು, ಬಂದಿತು, ಹಾಡಿದರು, ಬಂದೆನು.

ವರ್ತಮಾನಕಾಲ :

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ವರ್ತಮಾನ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎನಿಸುವುವು. ವರ್ತಮಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ಉತ್ತ' ಎಂಬ ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು.

ಉದಾ: ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ, ಓದುತ್ತಾಳೆ, ಬರುತ್ತದೆ, ಹಾಡುತ್ತಾರೆ, ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲ :

ಧಾತುಗಳಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಖ್ಯಾತ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಸೇರಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳು ಎನಿಸುವುವು. ಭವಿಷ್ಯತ್ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 'ವ' ಎಂಬ ಕಾಲ ಸೂಚಕ ಪ್ರತ್ಯಯವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬರುವುದು.

ಉದಾ: ಬರುವನು, ಬರುವರು, ಹಾಡುವರು, ಬರೆಯುವರು, ತಿನ್ನುವನು.

ಗತ್ತು - ಅಹಂಕಾರ;

ಗಾಢವಾಗಿ - ಬಹಳವಾಗಿ;

ಗಾಬರಿ - ಹೆದರಿಕೆ;

ಗೀರ್ವಾಣಿ - ಸರಸ್ವತಿ;

ಜೋಪಾನ - ರಕ್ಷಣೆ;

ದಿಗ್ಗಮೆ - ಆಶ್ಚರ್ಯ;

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ದಿಟ್ಟಿಸು - ನೋಡು;

ದಿನಚರಿ - ದಿನದ ಕೆಲಸ.

ನಿವಾಸ - ವಾಸಮಾಡುವ ಸ್ಥಳ (ಮನೆ);

ನಿಶ್ಚಯ - ನಿರ್ಧಾರ;

ಹಸನ್ಮುಖಿ - ನಗುಮುಖಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇಳಿದಾವ - ಇಳಿದಿವೆ;

ಉಕ್ಕಿ - ಹೆಚ್ಚಾಗಿ;

ಕಂಗಾಲು - ಏನೂ ಮಾಡಲು ತಿಳಿಯದಂತಾಗು;

ಕುಣಿದಾವ - ಕುಣಿದಿವೆ;

ಜಡಿಮಳೆ - ಒಂದೇ ಸಮನೆಬೀಳುವ ಮಳೆ;

ತುಂಬ್ಯಾವ - ತುಂಬಿವೆ;

ಬಿರುಮಳೆ - ಬಿರುಸಾಗಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆ;

ಬಿಸಿಲ್ಮಳೆ - ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆ;

ಮಿಂದಾವ - ಒದ್ದೆಯಾಗಿವೆ;

ಸುರಿದಾವ - ಸುರಿದಿವೆ;

ಸುರಿನೀರ್ಮಳೆ - ನೀರಿನ ಮಳೆ.

ಹನಿಮಳೆ - ಹನಿ ಹನಿಯಾಗಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆ;

ಹೂಮಳೆ - ಹೂ ಬಿದ್ದಂತೆ ಭಾಸವಾಗುವಮಳೆ.

ಲಿಂಗಗಳು

ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಲಿಂಗ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಅಂಶ. ನಾವು ಯಾವುದೇ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದು ಗಂಡಸೆಂದಾಗಲಿ, ಹೆಂಗಸೆಂದಾಗಲಿ, ಅವೆರಡೂ ಅಲ್ಲದ್ದು ಎಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅವೆರಡೂ ಆಗಿರಬಹುದಾದ್ದು ಎಂದಾಗಲಿ ಅನಿಸಲೇಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯ ಅನಿಸಿಕೆಗಳನ್ನು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಪುಲ್ಲಿಂಗ, ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ, ಮತ್ತು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ.

ಪುಲ್ಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನುಷ್ಯವಾಚಕದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುವುದೋ ಅದು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಎನಿಸುವುದು. ಉದಾ: ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯ, ಮುದುಕ, ಸೋದರ, ಅಪ್ಪ, ಜಟ್ಟಿ, ದೊಡ್ಡವನು, ಕವಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಪದಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮನುಷ್ಯವಾಚಕದಲ್ಲಿ ಹೆಂಗಸು ಎಂಬ ಅರ್ಥ ಹೊಳೆಯುವುದೋ ಅದು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಎನಿಸುವುದು. ಉದಾ: ನೇತ್ರಾವತಿ, ಮುದುಕಿ, ಸೋದರಿ, ಅಮ್ಮ, ಕವಯಿತ್ರಿ, ರಾಣಿ, ಒಳ್ಳೆಯವಳು, ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ, ಸಚಿವೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಪದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿದಾಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೆಂಗಸು ಅಥವಾ ಗಂಡಸು, ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ಎನಿಸುವವು. ಉದಾ: ಮನೆ, ತೋಟ, ಆಕಳು, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಜಲ, ನದಿ, ಪುಸ್ತಕ, ಕುದುರೆ, ಬೆಂಕಿ ಇತ್ಯಾದಿ. (ಗಮನಿಸಿ: ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಮಗು, ಕುದುರೆ, ಹೋರಿ, ಹಸು, ಎಮ್ಮೆ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೇ ಬರುತ್ತವೆ.)

ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ನಪುಂಸಕ ಲಿಂಗಗಳೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು.

ವಚನಗಳು

ವಚನ ಎಂದರೆ ಸಂಖ್ಯೆ. ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಏಕವಚನದವು. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಬಹುವಚನ ಪದಗಳು. ಬಹುವಚನವನ್ನು ಗೌರವ ಸೂಚಕವಾಗಿಯೂ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಏಕವಚನ :

ಉದಾ: ನಾನು, ಮನೆ, ಅರಸ, ಅಣ್ಣ, ತಾಯಿ, ನೀನು.

ಬಹುವಚನ:

ಉದಾ: ನಾವು, ಮನೆಗಳು, ಅರಸರು, ಅಣ್ಣಂದಿರು, ತಾಯಂದಿರು, ನೀವು.

- ರಾಜ : ಹಾಂ! ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿದೆ.
- ಕಾಳಿದಾಸ : ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ತಾನು ಕೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವವನು. ಇಂತಹವರು ಅತ್ಯುತ್ತಮರು.
- ರಾಜ : ಭಲೇ ಕಾಳಿದಾಸ! ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಸಿದೆ.
- ಕಾಳಿದಾಸ : ಈ ಬೊಂಬೆ ತಯಾರಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಶಿಲ್ಪಿಯಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕೇಳಿದ ಹಣ ನೀಡಿ ಸನ್ಮಾನಿಸೋಣ.
- ಬೊಂಬೆ ತಯಾರಕ : ಧನ್ಯವಾದ ಪ್ರಭುಗಳೇ! ಮಹಾಕವಿ ಕಾಳಿದಾಸನ ವಿದ್ವತ್ತಿನ ಮುಂದೆ ನಾನು ಸೋತೆ. ನನಗೆ ಹಣಬೇಡ. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ ಬೊಂಬೆಯಂತಹ ಜನಗಳಿರಲಿ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಆಸೆ. ನನ್ನ ಪರಿಶ್ರಮ ಇಂದು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ಇದೇ ನನಗೆ ಪ್ರತಿಫಲ ನಾನಿನ್ನು ಹೊರಡುವೆನು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಕಾಸು-ನಾಣ್ಯ;	ವಿಶಿಷ್ಟ-ವಿಶೇಷವಾದ;
ಜ್ಞಾನದ ಮಾತು-ವಿವೇಕದ ಮಾತು;	ವಿಚಿತ್ರ-ಸಾಮಾನ್ಯವಲ್ಲದ;
ಪರಿಶ್ರಮ-ವಿಶೇಷವಾದ ಶ್ರಮ;	ಸಾಧಾರಣ-ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ;
ಪ್ರತಿಫಲ-ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಿಗುವ ಫಲ;	ಸಾರ್ಥಕ-ಪ್ರಯೋಜನಕರ;
ವರಹ-ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯ;	ಸೊಗಸು-ಸುಂದರ.

ಟಿಪ್ಪಣಿ:

ನವರತ್ನಗಳು: ಒಂಬತ್ತು ಅನರ್ಘ್ಯ ರತ್ನಗಳು - ವಜ್ರ, ವೈಡೂರ್ಯ, ಮರಕತ, ಪುಷ್ಕರಾಗ, ಮುತ್ತು, ನೀಲ, ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಗೋಮೇಧಿಕ ಮತ್ತು ಹವಳ.

ಅಲಂಕಾರ

ಅಲಂಕಾರವೆಂದರೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಡವೆ, ವಸ್ತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ಜನರು ಆಕರ್ಷಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕಟ್ಟಡ ಅಥವಾ ಗೋಡೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸುಂದರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೂ ಕೇಳುವವರಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಚಮತ್ಕಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವಿಶಾಲ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ರಮಣೀಯತೆ ಅಥವಾ ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವ 'ಶಬ್ದ' ಮತ್ತು 'ಅರ್ಥ'ಗಳ ವೈಚಿತ್ರ್ಯವನ್ನು "ಅಲಂಕಾರ" ಎನ್ನಬಹುದು.

ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

೧. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರಗಳು : ಶಬ್ದಗಳ ಚಮತ್ಕಾರ ದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೊಬಗು ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ರಚಿಸಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು 'ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.
೨. ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳು : ಕವಿಗಳು ಅರ್ಥ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು 'ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ನನಪಿದಯ ನಿನಗ ಕವನವನ್ನು ಇವರ 'ಪ್ರೀತಿ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ' ಎಂಬ ಕವನಸಂಕಲನದಿಂದ ಆರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಉದ್ಯಾನ - ತೋಟ;

ಜತೆ ಬಿಡು - ಸಂಗ ಬಿಡು;

ತೊಯ್ದು - ನೀರಿನಿಂದ ನೆನೆದು;

ಮರಳಿ - ಮತ್ತೆ, ಪುನಃ;

ಮರಳು - ಉಸುಕು;

ಹೊಳೆ - ಹರಿಯುವ ನೀರು, ನದಿ.

ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳು

ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಪಾತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮುಖವಾದುದು. ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳಿಲ್ಲದ ಬರವಣಿಗೆಯು ಸ್ಪಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಅನೇಕ ತೊಡಕುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಕೊಡುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖನ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಬರವಣಿಗೆಗೊಂದು ಬೆಲೆ ಬರುತ್ತದೆ.

೧. ಪೂರ್ಣವಿರಾಮ-(.) ಒಂದು ಪೂರ್ಣಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಾಕ್ಯದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ '.' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೨. ಅರ್ಧವಿರಾಮ-(:) ಅನೇಕ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಉಪ ವಾಕ್ಯಗಳು ಮುಗಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅರ್ಧವಿರಾಮದ ':' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೩. ಅಲ್ಪವಿರಾಮ-(.) ಇವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಪವಿರಾಮ ಬರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಬೇಕು.

೧. ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಗೆ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಣಗಳಿದ್ದಾಗ ಕೊನೆಯ ವಿಶೇಷಣವನ್ನುಳ್ಳದು ಉಳಿದವುಗಳ ಮುಂದೆ ':' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೨. ಸಂಬೋಧನೆಗಳ ಮುಂದೆ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಕರ್ತೃಗಳು ಅಥವಾ ಕರ್ಮಗಳು ಬಂದಾಗ, ಕೊನೆಯದನ್ನುಳ್ಳದು ಉಳಿದವುಗಳ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಪವಿರಾಮದ '.' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

೪. ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆ-(?) ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಪದ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮುಂದೆ '?' ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

೫. ಭಾವ ಸೂಚಕ ಚಿಹ್ನೆ-(!) ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಸಂತೋಷ, ವಿಷಾದ, ದುಃಖ, ಕೋಪ, ಆನಂದ-ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾವಸೂಚಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮುಂದೆ '!' ಈ ರೀತಿಯ ಚಿಹ್ನೆ ಬರೆದರೆ ಆ ಮಾತುಗಳ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

೬. ಉದ್ಧರಣ ಚಿಹ್ನೆ -(" ") - ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರೆಂದು ಒಬ್ಬರ ಮಾತನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ ಬರೆಯುವಾಗ ಅಥವಾ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನೇರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವಾಗ "" ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೭. ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನ ಚಿಹ್ನೆ (ಏಕ ಉದ್ಧರಣ ಚಿಹ್ನೆ)-('')-ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳನ್ನು, ವಿಶಿಷ್ಟಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ "" ಈ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು.

ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಉಣ್ಣು-ಊಟ ಮಾಡು;

ಕೆಂಪು ಕಿಸ್ಕಾರ ಹಣ್ಣು-ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಹಣ್ಣು;

ಗೋವೆ ಹಣ್ಣು-ಗೋಡಂಬಿ ಹಣ್ಣು;

ತೆಂಕಣ-ದಕ್ಷಿಣ;

ತ್ರಾಣ-ಶಕ್ತಿ, ಕಸುವು;

ದೈತ್ಯ-ಅಸುರ, ರಾಕ್ಷಸ;

ಪಡುವಣ-ಪಶ್ಚಿಮ;

ಬಡಗಣ-ಉತ್ತರ;

ಬೆಸ್ತರು-ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವವರು;

ಮೀಯಿಸು-ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸು, ತೊಳೆ;

ಮೂಡಣ-ಪೂರ್ವ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಚೆ-ಟಪಾಲು;

ಅರ್ಥ-ಪುರುಷಾರ್ಥ, ಸಂಪತ್ತು, ಹಣ;

ಒಡಲು-ಹೊಟ್ಟೆ, ಗರ್ಭ, ಶರೀರ, ದೇಹ;

ಗೋಸುಂಬೆ-ದೇಹದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಬದಲಿಸಬಲ್ಲ
ಒತಿಕೇತ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು
ಪ್ರಾಣಿ, ಊಸರವಳ್ಳಿ;

ಗೈ-ಮಾಡು;

ತೇಜಸ್ವಿ-ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು, ಸಮರ್ಥ,
ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ;

ದಿಗ್ದರ್ಶಕ-ನಿರ್ದೇಶಕ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕ;

ಧಣಿಗಳು-ಒಡೆಯರು, ಯಜಮಾನ;

ಪರಿಣತ-ನಿಪುಣ;

ಪರಿತಪಿಸು-ದುಃಖಪಡು;

ಬಟ್ಟಾಡ-ವಿತರಿಸುವುದು;

ಬಹುರೂಪಿ-ಅನೇಕ ರೂಪ ತಳೆಯುವವರು;

ಭಾಗವತ-ಹರಿದಾಸ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು
ಬಯಲಾಟಗಳ ನಿರ್ದೇಶಕ;

ಮಹಲು-ಅರಮನೆ, ಸೌಧ, ಭವನ, ಮಹಡಿ,
ಉಪ್ಪರಿಗೆ;

ಮೂಡಣ-ಪೂರ್ವ;

ಮೆಟ್ಟು-ಕಾಲಿನಿಂದ ತುಳಿ, ಪಾದದಿಂದ ಒತ್ತು,
ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸು, ನಾಶಮಾಡು;

ರಂಜಿಸು-ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸು, ಹಿಗ್ಗುವಂತೆ ಮಾಡು;

ವಾರಸುದಾರ-ಹಕ್ಕುದಾರ, ಬಾಧ್ಯಸ್ಥ, ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ
ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕುದಾರ, ಪೋಷಕ,
ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕ.

ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಓಟಕೀಳು - ಜೋರಾಗಿ ಓಡು;

ತೊಣಚಿ - ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ನೋಣ;

ನೆರೆ - ಪಕ್ಕ;

ಸನ್ನಾನಿಸು - ಗೌರವಿಸು.

ಭಂದಸ್ಸು

ಪ್ರಾಸ: ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವ್ಯಂಜನವು ಪದ್ಯದ ಪ್ರತಿ ಸಾಲಿನ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಥವಾ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಬರುವುದೇ ಪ್ರಾಸ.

ಆದಿ ಪ್ರಾಸ: ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರತಿಸಾಲಿನ ಒಂದು ಮತ್ತು ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರಗಳ ನಡುವೆ ಬರುವ ಪ್ರಾಸ ಆದಿ ಪ್ರಾಸ.

ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಸ: ಪ್ರತಿಸಾಲಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಸವು ಮಧ್ಯ ಪ್ರಾಸ.

ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ: ಪ್ರತಿಸಾಲಿನ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪ್ರಾಸವೇ ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ:

ಎಡೆದೊರಿ-ಎರಡು ತೊರೆಗಳ ನಡುವಿನ
ರಾಯಚೂರು ಪ್ರದೇಶ;

ಕಹಳೆ - ಒಂದು ವಾದ್ಯ;

ಕೆಚ್ಚು - ಧೈರ್ಯ, ಸಾಹಸ;

ಕ್ಯಾದಗಿ - ಕೇದಗೆ, ತಾಳೆಹೂವು;

ನಗಿಮುಖದ - ನಗೆಮುಖದ;

ನುಡಿಯಲಿ - ಮಾತನಾಡಲಿ;

ಬರಗಾಲ - ಕ್ಷಾಮ; ಮಳೆ ಬರದೆ ಬೆಳೆಗಳು
ಬೆಳೆಯದ ಕಾಲ;

ಹಾದ್ಯಾಗ - ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ;

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕೊರಡು-ಮರದ ತುಂಡು;

ಚಿಲೆ-ಶವವನ್ನು ಸುಡುವ ಕಟ್ಟಿಗೆರಾಶಿ;

ವತಂಗ-ದೀಪದ ಹುಳು, ಪಾತರಗಿತ್ತಿ ಚಿಟ್ಟೆ;

ಬಿಳಲು-ಕೊಂಬೆಯಿಂದ ಇಳಿದ ಬೇರು;

ಹುದುಗಿ-ಮರೆಯಾಗಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಊಡು-ಊಣಿಸು;

ಓಕುಳಿ-ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ
ಮೈಮೇಲೆ ಎರಚುವ ಬಣ್ಣದ ನೀರು;

ಕಮಾನು-ಅರ್ಧ ಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯ ರಚನೆ;

ತೋರಣ-ಅಲಂಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಗಿಲು

ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಚಿಗುರು;

ಬಾನು-ಆಕಾಶ;

ಬಿಲ್ಲು-ಬಾಣವನ್ನು ಬಿಡಲು ಬಳಸುವ ಸಲಕರಣೆ;

ಬುಡ-ಮರದ ತಳಭಾಗ, ಮರದ ಬೊಡ್ಡೆ;

ಸೇತುವೆ-ನದಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದಾಟಲು

ಕಟ್ಟಿರುವ ರಚನೆ;

ಹೊನ್ನು-ಚಿನ್ನ, ಸಂಪತ್ತು.

ಟಿಪ್ಪಣಿ

ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು :

ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಬಾನಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರಕೃತಿ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ.
ನೇರಳೆ, ಕಡುನೀಲಿ, ನೀಲಿ, ಹಸಿರು, ಹಳದಿ, ಕಿತ್ತಳೆ ಮತ್ತು ಕೆಂಪು ಇವೇ ಆ ಏಳು ಬಣ್ಣಗಳು.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಮಾತು ಬೆಳ್ಳಿ ಮೌನ ಬಂಗಾರ.
೨. ಕೈ ಕೆಸರಾದರೆ ಬಾಯಿ ಮೊಸರು.
೩. ಕುಂಬಾರನಿಗೆ ವರುಷ ದೊಣ್ಣೆಗೆ ನಿಮಿಷ.
೪. ಗಿಡವಾಗಿ ಬಗ್ಗದ್ದು ಮರವಾಗಿ ಬಗ್ಗಿತೆ.
೫. ಹಾಸಿಗೆ ಇದ್ದಷ್ಟು ಕಾಲು ಚಾಚು.
೬. ಅತಿ ಆಸೆ ಗತಿಗೇಡು.
೭. ಬೆಕ್ಕಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಾಟ ಇಲಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಸಂಕಟ.
೮. ಊಟಬಲ್ಲವನಿಗೆ ರೋಗವಿಲ್ಲ ಮಾತು ಬಲ್ಲವನಿಗೆ ಜಗಳ ಇಲ್ಲ.
೯. ದೇಶ ಸುತ್ತಿ ನೋಡು ಕೋಶ ಓದಿನೋಡು.
೧೦. ಉಪ್ಪಿಗಿಂತ ರುಚಿಯಿಲ್ಲ ತಾಯಿಗಿಂತ ಬಂಧುವಿಲ್ಲ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅನುಗ್ರಹ - ಕೃಪೆ; ಆಶೀರ್ವಾದ; ದಯೆ.

ಆತ್ಮೋನ್ನತಿ - ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಉನ್ನತಿಗೇರುವುದು.

ಕೂಟ - ಸಂಗ; ಗುಂಪು.

ಜೀವನ - ಬದುಕು

ತೃಣ - ಹುಲ್ಲು; ಗರಿಕೆ.

ನೂತ್ನ - ನೂತನ; ಹೊಸ.

ಬ್ರಹ್ಮಾನುಭವಿ - ಅನುಭಾವದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವರು.

ಮೊಡಕು - ಮೂಲೆ

ವಿಸ್ತಾರ - ಹರವು; ವಿಶಾಲತೆ.

ಸತ್ತ್ವ - ಸಾರ; ಬಲ; ಇರುವಿಕೆ.

ಅಲ್ಪ - ಕಡಿಮೆ

ಕೆಳೆ - ಸ್ನೇಹ; ಗೆಲೆತನ.

ಚೇತನ - ಮನಸ್ಸು; ಶಕ್ತಿ; ಆತ್ಮ.

ತಣೆ - ತಂಪಾಗು; ತೃಪ್ತಿಹೊಂದು.

ದಿನಪ - ಸೂರ್ಯ; ರವಿ; ಆದಿತ್ಯ.

ಪುಣ್ಯ - ಭಾಗ್ಯ; ಅದೃಷ್ಟ.

ಭೇದ - ಒಡಕು; ಬಿರುಕು; ಭಿನ್ನತೆ.

ಮೃತ್ಯು - ಸಾವು; ಮರಣ.

ಸಮೃದ್ಧಿ - ಐಶ್ವರ್ಯ; ಪ್ರಗತಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ :

ಅರಸು - ಹುಡುಕು; ಶೋಧಿಸು.

ಕಮರು (ಕ್ರಿ) - ಕುಂದು; ಬಾಡು; ನಾಶವಾಗು.

ಕರಾಳ (ಗು) - ಭಯಂಕರವಾದ; ವಿಕೃತವಾದ.

ಗಂಜಲ - ಗೋಮೂತ್ರ

ಬಾಡು (ಕ್ರಿ) - ಕುಗ್ಗು ; ಒಣಗು; ಕಳೆಗುಂದು.

ಸೀಳುದಾರಿ - ಕವಲುದಾರಿ

ಅರಿ - ತಿಳಿ

ಎಂಜಲು - ತಿಂದು ಮಿಕ್ಕಿದ್ದು

ಕುಸಿ (ಕ್ರಿ) - ಕುಗ್ಗು; ಆಯಾಸಗೊಂಡು ಬೀಳು

ಪಾತಾಳ - ಭೂಮಿ ಕೆಳಗಿನ ಏಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ

ಒಂದು; ಬಹಳ ಆಳವಾದ ಸ್ಥಳ.

ಬಿರಿ (ಕ್ರಿ) - ಅರಳು; ಬಿರುಕು.

ಹೊತ್ತು - ಸಮಯ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಕಂಬಳಿ - ಕುರಿಯ ತುಪ್ಪಟದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಹೊದಿಕೆ.

ಕೊಳ್ಳ - ತಗ್ಗು; ಗುಣಿ.

ಬಯಲು - ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶ.

ಹಳ್ಳ - ತಗ್ಗು; ಗುಣಿ.

ಕಸಿದು (ಕಿ) - ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳು; ಅಪಹರಿಸು.

ಭಾವಣಿ - ಚಾವಣಿ(ಕ). ಮಾಳಿಗೆ.

ಬೆಂದ (ಕಿ) - ಸುಡು; ಕುದಿ; ಬಿಸಿ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಇಳೆ - ಭೂಮಿ; ಧರೆ; ಪೃಥ್ವಿ.

ಋಷಿ - ತಪಸ್ವಿ; ಮುನಿ.

ಓಲೆ - ಪತ್ರ

ಕರ - ಕೈ; ಹಸ್ತ.

ಗಾನ - ಹಾಡು; ಸಂಗೀತ.

ತಳೆ (ಕ್ರಿ) - ಧರಿಸು

ನಾಲೆ - ಕಾಲುವೆ; ತೋಡು.

ಮಧುರ - ಇಂಪಾದ

ಇಳಿ (ಕ್ರಿ) - ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬರು; ಬೀಳು.

ಒಡಲು - ಶರೀರ; ಹೊಟ್ಟೆ.

ಔದಾರ್ಯ - ಉದಾರತೆ; ಧಾರಾಳ ಗುಣ.

ಕರುಣೆ - ದಯೆ

ತಮ - ಕತ್ತಲು

ತುಡಿ (ಕ್ರಿ). - ಮಿಡಿ; ಸ್ಪಂದಿಸು.

ನೆಲೆ - ಆಶ್ರಯ

ವರ - ಅನುಗ್ರಹ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಭಯ - ರಕ್ಷಣೆ

ದುಗ್ಧಹಾಸ - ಹಾಲುನಗೆ; ಮುಗುಳ್ಳಗೆ.

ನೆರೆ - ಗುಂಪುಸೇರು

ಮುಗಿಲು - ಮೋಡ; ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನ.

ಸೇನಸು - ಹೋರಾಡು

ಹಮ್ಮು - ಅಹಂಕಾರ

ಚಿಂಬು - ತಂಬಿಗೆ

ನುಡಿಯ ಹೊಳೆ - ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಮಾತು.

ಮಜ್ಜನ (ದ್ವ) - ಮಾರ್ಜನ(ತ್ವ); ಸ್ನಾನ.

ಮುಗ್ಧ - ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದ

ಹಚ್ಚಡ - ಹೊದಿಕೆ

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಡವಿ - ಕಾಡು; ಅರಣ್ಯ.

ಆಚಾರ - ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ; ಸಂಪ್ರದಾಯ.

ಕುದಿ (ಕ್ರಿ) - ಸಂಕಟಪಡು; ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳು.

ಚೂಡಾಮಣಿ - ರತ್ನದ ಆಭರಣ; ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು.

ಪ್ರಭು - ರಾಜ; ಯಜಮಾನ; ಒಡೆಯ.

ಭಾವ - ಸಹೋದರಿಯ ಗಂಡ

ರೊಕ್ಕ - ಹಣ; ರೂಪಾಯಿ.

ಸಂಸಾರ - ಕುಟುಂಬ; ಲೌಕಿಕ ಜೀವನ.

ಸಾಗರ - ಸಮುದ್ರ ; ಕಡಲು.

ಹಡೆದವ್ವ - ಜನ್ಮ ನೀಡಿದ ತಾಯಿ.

ಹೊರಳು (ಕ್ರಿ) - ಉರುಳು; ಬದಲಾಗು; ಬಾಗು.

ಅರಸ - ರಾಜ; ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಇಟ್ಟು (ಕ್ರಿ) - ಇಡುವುದು; ಊಟಕ್ಕೆ ನೀಡಿ.

ಕೈಲಾಸ - ಶಿವನ ನೆಲೆ

ಜ್ಯೋತಿ - ಬೆಳಕು; ದೀಪ.

ಬಂಗಾರ - ಚಿನ್ನ; ಒಡವೆ.

ಮದ್ದಿನ - ಮಧ್ಯಾಹ್ನ; ನಡು ಹಗಲು.

ಸಂತೆ - ನಿಯಮಿತ ಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ದಿನದಲ್ಲಿ
ಕೊಡುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಜನ ಸೇರುವುದು.

ಸಾಂರಾಜ್ಯ - ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ; ರಾಜನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ
ಒಳಪಟ್ಟ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಾಜ್ಯ.

ಹಂಗಿಸು (ಕ್ರಿ) - ಹೀಯಾಳಿಸು; ವ್ಯಂಗ್ಯಮಾಡು.

ಹೊತ್ತು - ಸಮಯ; ಕಾಲ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಲೆದು - ತೂಗಿ; ಬಳುಕಿ.

ಕುಲುಕು - ಅಲುಗಾಡು; ಒಯ್ಯಾರ.

ಮಾತೃಸ್ಥಾನ - ಮೂಲ ನೆಲೆ

ಉಲಿ - ಮಾತು; ಧ್ವನಿ.

ಚಿಟಬಿಲ್ಲು - ಹಕ್ಕಿಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಕಲ್ಲು ಬೀರುವ ಸಾಧನ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅನ್ವೇಷಣೆ - ಹುಡುಕು; ಶೋಧಿಸು.

ಕಲಕು - ಕದಡು

ಗುರುತಿಸು - ಗೊತ್ತು ಹಚ್ಚು

ಬಂಧನ - ಸೆರೆ; ಕಟ್ಟು.

ಅಹಂ - ಗರ್ವ; ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ.

ಕೋಟಿ - ಕಲ್ಲಿನ ರಕ್ಷಣಾ ಗೋಡೆ.

ನಂದನ - ಉದ್ಯಾನವನ

ಹೆಮ್ಮೆ - ಅಭಿಮಾನ; ಹಿರಿಮೆ; ಸಂತೋಷ.

ಜೋಡುನುಡಿ :

ಅರ್ಥವಿರುವ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಮಾನಾರ್ಥ, ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಅರ್ಥರಹಿತ ಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಇವುಗಳನ್ನೇ 'ಜೋಡುನುಡಿ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

೬೩

ಮಾನವ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಳಿತನ್ನು ಬಡಿದೆಬ್ಬಿಸುವವನೆ ಕವಿ.

ಉದಾಹರಣೆಗಳು :

೧. ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ : ಉಡುಗೆತೊಡುಗೆ, ಅವಳಿಜವಳಿ, ಟಾಪ್‌ಮೇಲೆ.
೨. ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಕ ಜೋಡುನುಡಿ : ಸಿಹಿಕಹಿ, ನೋವುನಲಿವು, ಆದಿಅಂತ್ಯ.
೩. ಎರಡನೇ ಪದ ಅರ್ಥ ರಹಿತವಾಗಿರುವ ಜೋಡುನುಡಿ : ಕೂಲಿನಾಲಿ, ಗಿಡಗಂಟೆ, ಕಾಳುಕಡ್ಡಿ, ಹುಳುಹುಪ್ಪಟೆ.

ಪಡೆನುಡಿ-ನುಡಿಗಟ್ಟು :

ವಿಶೇಷಾರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದ ಪುಂಜವನ್ನು 'ಪಡೆನುಡಿ' ಅಥವಾ 'ನುಡಿಗಟ್ಟು' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪದಗಳ ಬಾಹ್ಯ ಅರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಸೂಚ್ಯಾರ್ಥ ಇಲ್ಲವೇ ಒಳ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉದಾ: ಕತ್ತಿಮಸೆ - ದ್ವೇಷ ಸಾಧಿಸು.
ಬೆನ್ನುತಟ್ಟು - ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸು.
ನಾಯಿಜನ್ಮ - ಹೀನಬಾಳು

ಕೈಕೊಡು - ಮೋಸ ಮಾಡು.
ಹೊಂಚುಹಾಕು - ಸಮಯ ಸಾಧಿಸು.
ತಲೆದೂಗು - ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸು

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ - ಜೋಡುನುಡಿ - ನುಡಿಗಟ್ಟು (ಪಡೆನುಡಿ)

ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದವನ್ನು ಜೋಡಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯೇ ಶೈಲಿ. ಪದಗಳ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೌಶಲ ಇದ್ದಾಗ ಶೈಲಿ ಸುಂದರವಾಗುತ್ತದೆ. ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಜ-ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅರ್ಥಬರುವಂತೆ ಕೆಲವು ಪದಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಬಳಸುವುದುಂಟು. ಅಂತಹ ಪದಗಳ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿರುಕ್ತಿ, ಜೋಡುನುಡಿ, ನುಡಿಗಟ್ಟು ಅಥವಾ ಪಡೆನುಡಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹಲವು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ದ್ವಿರುಕ್ತಿ :

ಹೌದುಹೌದು, ಮನೆಮನೆ, ನಿಲ್ಲುನಿಲ್ಲು, ಬನ್ನಿಬನ್ನಿ, ಬೇಡಬೇಡ, ಓಡುಓಡು, -ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಪದ ಮಾತು ಇಲ್ಲವೇ ಬರೆವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಸಾರಿ ಬಳಕೆಯಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ದ್ವಿರುಕ್ತಿ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

'ದ್ವಿ' ಎಂದರೆ 'ಎರಡು', 'ಉಕ್ತಿ' ಎಂದರೆ 'ಹೇಳು', 'ದ್ವಿರುಕ್ತಿ' ಎಂದರೆ 'ಎರಡುಬಾರಿ ಹೇಳು' ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಅವಸರ, ದುಃಖ, ಇತ್ಯಾದಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವನೆಗಳ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವಾಗ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಗಳು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಎರಡು ಪದಗಳು ಕೂಡಿದಾಗ ಮೊದಲ ಪದ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವುದುಂಟು.

ಉದಾ :	ಕಡೆ	+	ಕಡೆ	= ಕಟ್ಟಕಡೆ.
	ಮೊದಲು	+	ಮೊದಲು	= ಮೊತ್ತಮೊದಲು.
	ಕೆಳಗೆ	+	ಕೆಳಗೆ	= ಕೆಳಕೆಳಗೆ.
	ಹೊಸದು	+	ಹೊಸದು	= ಹೊಚ್ಚಹೊಸದು.
	ತುದಿ	+	ತುದಿ	= ತುತ್ತತುದಿ.
	ಒಂದು	+	ಒಂದು	= ಒಂದೊಂದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಆಸನ - ಯೋಗಾಸನ; ದೇಹದ ಭಂಗಿಗಳು.
ಉಸ್ತಾದ್ - ಗರಡಿಯ ಗುರು
ದಮ್ಮ - ಮೇಲುಸಿರು; ಉಬ್ಬಸ.
ಪೈಲ್ವಾನ - ಜಟ್ಟಿ; ಕುಸ್ತಿ ಮಾಡುವವ; ಬಲಶಾಲಿ.
ಮದ್ದು - ಔಷಧ
ಸಂತುಷ್ಟಿ - ತೃಪ್ತಿ

ಉಂಗುಷ್ಟ - ಅಂಗುಷ್ಠ; ಹೆಬ್ಬೆರಳು.
ದಪ್ಪರ - ಫೈಲು; ಕಡತ; ದಾಖಲೆ.
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ - ದುಃಖ
ಬೊಂಬೆ - ಚಿತ್ರ; ಪುತ್ಥಳಿ.
ರೆಕಾರ್ಡ್‌ರೂಮು - ದಾಖಲೆಗಳ ಕೊಠಡಿ

ಗಮನಿಸಿ ತಿಳಿಯಿರಿ :

೧. 'ಸರ್ವನಾಶೇ ಸಮುತ್ಪನ್ನೇ
ಸತ್ಯಂ ವದತಿ ಕಿಂಕರಃ'

೨. ಲಬ್ ಡಬ್

೩. ಲಸ್ ಡಸ್

೪. ಹೃದಯ ಪರಿವರ್ತನೆ

- ಕೆಟ್ಟ ಕಾಲ ಬಂದಾಗ ಸೇವಕನು ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ.
- ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಹೃದಯದ ಬಡಿತದ ಸದ್ದು.
- ಹೃದಯ ಸರಿಯಿಲ್ಲದಾಗಿನ ಬಡಿತದ ಸದ್ದು.
- ಹೃದಯದ ಆರೋಗ್ಯ ಹೆಚ್ಚುವುದು

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

೧. ಲಿಂಗಗಳು :

ಮಕ್ಕಳೇ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯನ್ನು ಹೊರತು ಪಡಿಸಿದ ಜೀವ ಜಗತ್ತು ಇದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣು ಎನ್ನವ ಭೇದವಿದೆ. ಆದರೆ ಮಾನವೇತರ ಜೀವ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ನಾವು ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಿ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಗಂಡು ಇಲ್ಲವೇ ಹೆಣ್ಣು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಬರುತ್ತದೆ. ಮಾನವ ಸಂಬಂಧಿ ಪದ ಆಗಿರದಿದ್ದರೆ ಅದು ಹೆಣ್ಣು ಅಲ್ಲ, ಗಂಡೂ ಅಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತೇವೆ. ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಿಂಗಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ

೧. ಪುಲ್ಲಿಂಗ ೨. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ೩. ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ

೧. ಪುಲ್ಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ 'ಗಂಡಸು' ಎನ್ನುವ ಭಾವ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದೋ ಅದು 'ಪುಲ್ಲಿಂಗ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಮುದುಕ, ಶಂಕರ, ಅವನು, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ, ಮಾವ, ಸಚಿವ, ಕವಿ, ಒಳ್ಳೆಯವ, ಜಾಣ, ಶಕ್ತಿವಂತ, ಗಟ್ಟಿ.

೨. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ 'ಹೆಂಗಸು' ಎನ್ನುವ ಭಾವ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವುದೋ ಅದು 'ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ದೊಡ್ಡವಳು, ಅಕ್ಕ, ಅರಸಿ, ರಾಣಿ, ಚೆಲುವೆ, ತಾಯಿ, ಒಳ್ಳೆಯವಳು, ಸ್ನೇಹಿತೆ, ಮಗಳು, ಸಹೋದರಿ, ತಂಗಿ, ಗೆಳತಿ, ಸಚಿವೆ, ಬಾಲಕಿ, ಶಿಕ್ಷಕಿ.

೩. ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ :

ಯಾವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ 'ಗಂಡಸು' ಇಲ್ಲವೇ 'ಹೆಂಗಸು' ಎನ್ನುವ ಭಾವ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರದೇ ಇದ್ದರೆ ಅದು 'ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಉದಾ : ಮಗು, ಹೂವು, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಮರ, ಹಾವು, ಇಲಿ, ಎತ್ತು, ಹುಲಿ, ಕಲ್ಲು, ಮಣ್ಣು, ನದಿ, ಬೆಟ್ಟ, ಪುಸ್ತಕ, ಆಕಾಶ, ಕತ್ತೆ, ಕುದುರೆ, ಜನ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಂತರ್ಜಾಲ - ಭೂಮಿಯ ಆಳದಲ್ಲಿರುವ ನೀರು.

ಗೊಡವೆ - ಉಸಾಬರಿ; ಗೋಜು.

ಡಾಲರ್ - ಅಮೆರಿಕಾದ ರೂಪಾಯಿ

ತೆತ್ತು (ಕ್ರಿ) - ನೀಡಿ; ಕೊಟ್ಟು.

ದೂರು - ಅಹವಾಲು; ಮೊರೆ.

ದೇಣಿಗೆ - ಚಂದಾ; ವಂತಿಕೆ; ದಾನ.

ಲಭಿಸು (ಕ್ರಿ) - ದೊರಕು; ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗು.

ಸಜೆ - ಶಿಕ್ಷೆ; ಸೆರೆಮನೆವಾಸ; ದಂಡನೆ.

ಕೃತ್ಯ - ಕೆಲಸ

ಜಾಮೀನು - ಹೊಣೆ; ಒತ್ತೆ.

ತೊಗಟೆ - ಸಿಪ್ಪೆ

ದಿಮ್ಮಿ - ಕತ್ತರಿಸಿದ ಮರ; ಕೊರಡು.

ದೃಷ್ಟಿಕೋನ - ನೋಡುವ ರೀತಿ

ಪ್ರವಾಹ - ನೀರು ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವುದು.

ವೃಕ್ಷ - ಮರ; ತರು.

ಸಸ್ಯನಾಶಕ - ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ರಾಸಾಯನಿಕ.

IV. ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ವ್ಯಾಕರಣ :

ವಚನಗಳು : ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ವಚನ' ಎಂದರೆ ಸಂಖ್ಯೆ. ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಕವಚನ ಮತ್ತು ಬಹುವಚನ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

೧. ಏಕವಚನ : ಒಂದು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ಏಕವಚನ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಹುಡುಗ, ಹುಡುಗಿ, ಅರಸು, ಮರ, ಅಣ್ಣ, ನೀನು, ಅವನು, ಅವಳು.

೨. ಬಹುವಚನ : ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲವೂ 'ಬಹುವಚನ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ.

೪೫

ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ಯುಕ್ತಿ ಮೇಲು.

ಉದಾ : ಹುಡುಗರು, ಹುಡುಗಿಯರು, ಅರಸರು, ಮರಗಳು, ಅಣ್ಣಂದಿರು, ನೀವು, ನಾವು, ಅವರು, ತಾಯಂದಿರು, ಮನೆಗಳು. ಕಣ್ಣುಗಳು.

'ಗಳು' 'ಅರು' 'ಅಂದಿರು' - ಇವು ಬಹುವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಬಹುವಚನ ಪದಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.

ಉದಾ : ಮನೆ + ಗಳು = ಮನೆಗಳು
ಹುಡುಗ + ಅರು = ಹುಡುಗರು
ಅಣ್ಣ + ಅಂದಿರು = ಅಣ್ಣಂದಿರು

ವಾಕ್ಯ ರಚನೆ : ನಾವು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಮಾತುಗಳ ಮೂಲಕ ಇಲ್ಲವೇ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆ ಮಾತುಗಳು ವಾಕ್ಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ಚೇತನ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿಂದಳು.

ಇಲ್ಲಿ 'ತಿಂದಳು' ಎಂಬುದು ಕ್ರಿಯಾಪದ. ಈ ಕ್ರಿಯೆ ಯಾರಿಂದ ನಡೆಯಿತೋ ಅದು 'ಕರ್ತೃ' ಪದವಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ತೃವಿನಿಂದ ಯಾವ ಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯಿತೋ ಅದು 'ಕರ್ಮಪದ' ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪದಸಮೂಹವನ್ನು 'ವಾಕ್ಯ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಯಾ ಪದಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.

೧. ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಬಾವುಟವನ್ನು ಹಾರಿಸಿದನು

೨. ರೀಟಾ ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳು.

೩. ರಾಮ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅರಿವು - ತಿಳಿವಳಿಕೆ; ಪ್ರಜ್ಞೆ
ಈಚಲ - ತಾಳೆಯ ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದ ಮರ.
ತಕರಾರು - ಆಕ್ಷೇಪಣೆ
ಪರಿವರ್ತನೆ - ಬದಲಾವಣೆ
ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ - ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮರುಗುವಿಕೆ.

ಮೈಮರೆ (ನುಡಿಗಟ್ಟು) - ತಲ್ಲೀನತೆ
ಸಂಭಾವನೆ - ಗೌರವಧನ

ಅರೆಷ್ಟು (ಅನ್ಯ ದೇಶೀಯ) - ಬಂಧಿಸು; ಸೆರೆಹಿಡೆ.
ಗಂಟುಬೀಳು (ಕ್ರಿ) - ಬೆನ್ನುಹತ್ತು
ತಲೆದೂಗು (ನುಡಿಗಟ್ಟು) - ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಸೂಚಿಸು
ಪರೋಪಕಾರಿ - ಇತರರಿಗೆ ನೆರವು ನೀಡುವವನು.
ಬಯಲಾಟ - ಬಯಲಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ
ಜಾನಪದ ನಾಟಕ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆ.
ವ್ಯಸನ - ಚಿಂತೆ; ದುಃಖ.
ಸನ್ಮಾರ್ಗ - ಒಳ್ಳೆಯ ದಾರಿ; ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ.

೧. ತತ್ಸಮಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುವ ಶಬ್ದಗಳು ತತ್ಸಮಗಳು. 'ತತ್' ಎಂದರೆ 'ಅದಕ್ಕೆ', 'ಸಮ' ಎಂದರೆ ಸಮಾನವಾದುದು - ಇಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯುವುದುಂಟು.

ಉದಾ : ರಾಮ, ಭೀಮ, ವಸಂತ, ಚಂದ್ರ, ಶ್ರೀ, ಕರ್ತೃ, ಶತ್ರು, ಕವಿ, ಕಾವ್ಯ, ಶಿಶು, ಪತಿ, ಸತಿ, ಲಿಪಿ, ಶುದ್ಧಿ, ಸಿದ್ಧಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ವಧು, ಸೂರ್ಯ - ಇತ್ಯಾದಿ.

೨. ತದ್ಭವಗಳು : ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಇಲ್ಲವೇ ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿ ಬಂದಿರುವ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತದ್ಭವಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. 'ತತ್' ಎಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಅಂದರೆ, ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ, 'ಭವ' ಎಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಉದಾ : ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ	>	ವ್ಯತ್ಯಾಸ ರೂಪ	ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪ	>	ವ್ಯತ್ಯಾಸ ರೂಪ
ಯಾತ್ರೇ	>	ಜಾತ್ರೇ	ಯೋಧ	>	ಜೋದ
ಉದ್ಯೋಗ	>	ಉಜ್ಜುಗ	ಛಂದ	>	ಚಂದ
ಘಂಟಾ	>	ಗಂಟೆ	ಆಕಾಶ	>	ಆಗಸ
ವಸತಿ	>	ಬಸದಿ	ತ್ರಿಪದಿ	>	ತಿವದಿ
ಶರ್ಕರಾ	>	ಸಕ್ಕರೆ	ರಾಕ್ಷಸ	>	ರಕ್ಕಸ

ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು :

೧. ಬ್ಲಡ್ ಗ್ರೂಪ್: ಇದು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪದ. ಅಂದರೆ, ರಕ್ತದ ಗುಂಪು. ಮಾನವನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಂಪು ರಕ್ತ ಕಣಗಳು ೨೦ ಬಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎ, ಬಿ, ಎಬಿ, ಹಾಗೂ ಓ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗುಂಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ರಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಯ ಮೂಲಕ ಬ್ಲಡ್ ಗ್ರೂಪ್ ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಅಗತ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಸೇವೆ ನೀಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ.

೨. ರಕ್ತನಿಧಿ: ರಕ್ತ ಸಂಗ್ರಹ ಕೇಂದ್ರ. ಇಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕೆಡದಂತೆ ಇಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ತುರ್ತು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಹಣ ನೀಡಿ ಪಡೆಯಬಹುದು.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಆಳು - ಸೇವಕ

ಕೃತಜ್ಞತೆ - ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ

ಧಾವಿಸು - ಓಡಿ ಬರುವುದು

ಕಂಗಾಲು - ದಿಕ್ಕುತೋಚದಂತಾಗು; ಗಾಬರಿಯಾಗು.

ದಂಗಾಗು - ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡು

ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡು - ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಬಿಡುವ ಉಸಿರು.

೩೬

ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾವಿಲ್ಲ, ಸುಳ್ಳಿಗೆ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

ಪೆಚ್ಚಾಗು - ತಬ್ಬಿಬ್ಬಾಗು; ಕಂಗಾಲಾಗು.

ಬುದ್ಧಿ - ಗೌರವ ಸೂಚಕ ಪದ

ಮಡಿ - ನೈರ್ಮಲ್ಯ; ಶುಭ್ರ.

ಶಾನೆ - ಹೆಚ್ಚು; ಬಹಳ.

ಬಡಕಲು - ದುರ್ಬಲವಾದ

ಮಂಕ - ದಡ್ಡ; ಹೆಡ್ಡ; ತಿಳಿಗೇಡಿ.

ಮಾಮೂಲು - ಪರಿಪಾಠ; ರೂಢಿ; ದಿನನಿತ್ಯದ್ದು.

ಶ್ಲೋತ್ತಿ - ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ವೈದಿಕ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಚರ - ಸ್ಥಿರ; ಅಚಲ.

ಒಕ್ಕಲ - ಮನೆತನ; ಬೇಸಾಯ.

ಗಣಿ - ಆಶ್ರಯಸ್ಥಾನ

ಚಣ್ಣಮೊಳೆ - ಜೋರಾದ ಮಳೆ

ಪರಂಪರಾಗತ - ಹಿಂದಿನವರಿಂದ ಬಂದಿರುವ

ಬಂಜೆತನ - ಮಕ್ಕಳಾಗದಿರುವುದು

ಬುಡಕಟ್ಟು - ಮೂಲ ಜನಾಂಗ

ಮುಂಚೂಣಿ - ಮುಂದಾಳತ್ವ; ನಾಯಕತ್ವ

ಸುಗ್ಗಿ - ಧಾನ್ಯಗಳ ಕೊಯ್ಲಿನ ಕಾಲ

ಹಯನಾಗು - ಸಮೃದ್ಧವಾಗು

ಹಾಳೆ - ಗದ್ದೆಯ ಸೀಳು

ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡು - ಜೀವನೋಪಾಯ

ಅಣಿ - ಸಿದ್ಧತೆ

ಗದ್ದೆ - ಜಮೀನು; ಬೇಸಾಯದ ಭೂಮಿ.

ಗವಿಯಗಳೆಲ್ಲ - ಕಾಡಿನ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ

ಚರ - ಚಲಿಸು

ಪೂರ್ವಜರು - ವಂಶದ ಹಿರಿಯರು.

ಬೆದೆ - ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಹದವಾದ ಕಾಲ.

ಮಕ್ಕಿಕತ್ತಿ - ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಎತ್ತರದ ಭೂಮಿ.

ಸವ್ವೆ - ಉರುವಲು ಕಟ್ಟಿಗೆ

ಹನಿಸದೆ - ಬೀಳದೆ

ಹಲ್ಲತ್ತಿ - ಹಲ್ಲುಗಳಿರುವ ಕತ್ತಿ

ಹೆಕ್ಕಿ - ಆರಿಸು

ಹೊಯ್ಯಲೆ - ಸುರಿಯುವುದು

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಂಕಿತ - ಗುರುತು

ಅಕ್ಷರಶಃ - ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿವರದಲ್ಲೂ

ಆಣತಿ - ಆಜ್ಞೆ

ಕಲೆ - ನೈಪುಣ್ಯತೆ

ಕಿಂಚಿತ್ತೂ - ಸ್ವಲ್ಪವೂ; ಕೊಂಚವೂ

ಕೆಟಲ್ - ಕಾಫಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಡುವ ಸಾಧನ.

ಗದರಿಸು (ಕ್ರಿ) - ಅಬ್ಬರಿಸು

ಪಿತೃ - ತಂದೆ

ರಾಗಮಾಲಿಕೆ - ಸಂಗೀತ ಸಾಧನ

ವೃಥಾ - ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ; ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ.

ಸೂರೆ - ಕೊಳ್ಳೆ; ಲೂಟಿ.

ಅಡ್ಡೆ - ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಕ್ಕಡಿಯಂತೆ
ಮಾಡಿರುವ ಬಿದಿರ ದಬ್ಬೆಯ ಸಾಧನ.

ಆದರ - ಗೌರವ; ಪ್ರೀತಿ.

ಆರ್ತ - ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದ; ದುಃಖಿತ.

ಕಾಪಿ - ನಕಲು; ಕದ್ದು ಬರೆಯುವುದು

ಕುಚೋದ್ಯ - ಕಿಡಿಗೇಡಿತನ; ಅಪಹಾಸ್ಯ.

ಕ್ಷೇಶ - ದುಃಖ; ನೋವು.

ಪಾದರಕ್ಷೆ - ಚಪ್ಪಲಿ

ಪೈಕಿ (ಅ) - ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ

ವಿಲಾಪ - ಅಳುವಿಕೆ

ಸತ್ಯಸಂಧ - ನಿಜವನ್ನು ನುಡಿಯುವವನು

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಆಘಾತ - ಪೆಟ್ಟು; ಕೇಡು.

ಆಹುತಿ - ಬಲಿ

ಕುಬ್ಜ - ಕುಳ್ಳ; ಸಣ್ಣವ.

ಕೃತ್ಯ - ಕೆಲಸ

ದಿರಿಸು - ಉಡುಪು

ಧರಣಿ - ಭೂಮಿ

ನೀರವತೆ - ಮೌನ; ನಿಶ್ಯಬ್ದ.

ಬೀಭತ್ಸ - ಜುಗುಪ್ಸೆ; ಅಸಹ್ಯ.

ಮರುಭೂಮಿ - ಮರಳು ತುಂಬಿದ ಭೂಮಿ.

ವಿಚ್ಛೇದ - ಬೇರೆಯಾದ; ವಿಂಗಡಿಸಿದ.

ಆರಾಧಿಸು - ಪೂಜಿಸು; ಸ್ಮರಿಸು.

ಉದ್ಯುಕ್ತ - ಪ್ರಯತ್ನಿಸು; ಸಿದ್ಧವಾಗು.

ಕೃತಜ್ಞತೆ - ಉಪಕಾರ ಸ್ಮರಣೆ

ದಿಗಂತ - ಕ್ಷಿತಿಜ

ದಿಗ್ವಿಜಯ - ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು.

ನಿರ್ದಯಿ - ಕ್ರೂರಿ; ದಯೆ ಇಲ್ಲದವ.

ಪವಾಡಸದೃಶ - ಅಶ್ವರ್ಯಕರ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ

ಭಾಸವಾಗು - ಕಾಣು; ತೋರು.

ಮೇಧಾವಿ - ಬುದ್ಧಿವಂತ.

ಅಭ್ಯಾಸ

I. ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ತಿಳಿಯಿರಿ :

ಅಮೂಲ್ಯ - ಬೆಲೆಕಟ್ಟಲಾಗದ

ಈರ್ಷ್ಯೆ - ಅಸೂಯೆ; ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು.

ಕವಲು - ಭಿನ್ನತೆ; ಎರಡು ಭಾಗ.

ತೆಪ್ಪಗಾಗು - ಸುಮ್ಮನಾಗು; ಏನೂ ತಿಳಿಯದಾಗು.

ದ್ವೇಷ - ಹಗೆತನ; ವೈರತ್ವ.

ವರ - ಅನುಗ್ರಹ; ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಸಲಹೆ - ಬುದ್ಧಿವಾದ; ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ.

ಸ್ವಾರ್ಥ - ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನ; ಸ್ವಹಿತ; ತನಗಾಗಿ.

ಅಸೂಯೆ - ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು

ಉತ್ಕಟ - ಅಧಿಕ; ಪ್ರಬಲವಾದ.

ತೆಪ್ಪಗೆ - ಸುಮ್ಮನೆ; ಮಾತಿಲ್ಲದೆ.

ದುರಾಸೆ - ಅತಿ ಆಸೆ; ಕೆಟ್ಟ ಬಯಕೆ.

ನೆರೆಹೊರೆ - ಸುತ್ತಮುತ್ತ

ವಿಷಮಿಸು - ನಂಜಾಗು; ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗು.

ಸುಭಿಕ್ಷೆ - ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾಲ; ಸಮೃದ್ಧಿ.

ಭಾವನಾಮ : ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಭಾವನಾಮ.

ಉದಾ : ಕೆಚ್ಚನೆಯದರ ಭಾವ - ಕೆಂಪು

ಬಿಳಿದರ ಭಾವ - ಬಿಳುಪು

ಹಿರಿದರ ಭಾವ - ಹಿರಿಮೆ

ನೋಡುವುದರ ಭಾವ- ನೋಟ

ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ : 'ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಡಿದರು?' 'ಇಷ್ಟು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?' 'ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ?' - ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಷ್ಟು', 'ಇಷ್ಟು', 'ಎಷ್ಟು' ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಈ ಪದಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆ, ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪರಿಮಾಣ ಅಥವಾ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ - ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಮಾಣ, ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ 'ಅಷ್ಟು', 'ಇಷ್ಟು', 'ಹಲವು', 'ಕೆಲವು', 'ಎನಿತು', 'ಅನಿತು' ಆಸು, ಈಸು, ಏಸು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೇ 'ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ'ಗಳು.

ದಿಗ್ವಾಚಕ : ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ, ಬಡಗಣ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ,

ಆಗ್ನೇಯ, ದಕ್ಷಿಣ, ಉತ್ತರ, ಈಶಾನ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸರ್ವನಾಮ : ರಾಜ್ಯ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನು 'ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದನು. ತಂಗಿ ರಾಜೀವಿ 'ತಾನೂ ಬರುವೆನೆಂದಳು'. ಆಗ ರಾಜ್ಯ 'ನೀವು ಇಬ್ಬರೂ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಯಾರಾಗಿರಿ' ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ, ನಾನೂ, ತಾನೂ, ನೀವು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಪದಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹೀಗೆ -ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಸರ್ವನಾಮಗಳು. ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಪುರುಷಾರ್ಥಕ, ಪ್ರತ್ಯಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದೆ.

- ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ : ನಾನು ನಾವು

- ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ : ನೀನು ನೀವು

- ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ/ಅನ್ಯ ಪುರುಷ : ಅವನು - ಇವನು ಅವಳು - ಇವಳು
ಅವರು - ಇವರು ಅದು - ಅವು ಇದು - ಇವು

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ, ತೃತೀಯ ಪುರುಷಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.)

ಪ್ರತ್ಯಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ಯಾರು ಯಾವುದು ಏನು ಯಾವನು ಯಾವಳು

ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ತಾನು ತಾವು ತನ್ನ ತಮ್ಮ

ವಸ್ತುವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳೇ ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳು.
ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಚೇತನ (ಚೇತನವುಳ್ಳ), ಅಚೇತನ (ಚೇತನವಿಲ್ಲದ್ದು)
ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉದಾ : ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ ಇವು ಚೇತನವುಳ್ಳವು.

ನೆಲ, ಜಲ, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಮನೆ, ಬೆಟ್ಟ ಇವು ಚೇತನವಿಲ್ಲದವು.

ಇಂತಹ ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳನ್ನು ರೂಢನಾಮ, ಅಂಕಿತನಾಮ, ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳೆಂದು ಮೂರು
ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ರೂಢನಾಮ : ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಮನುಷ್ಯ, ಹೆಂಗಸು,
ಮರ, ದೇಶ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ರೂಢನಾಮಗಳು.

ಅಂಕಿತನಾಮ : ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಗುರುತಿಸಲು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳಾದ
ಕಾವೇರಿ, ನಕುಲ, ಹಿಮಾಲಯ, ಶಂಕರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬೇವು
ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅಂಕಿತನಾಮಗಳು.

ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ : ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ,
ರೋಗಿ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೇ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು.

ಗುಣವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷಣಗಳೇ
ಗುಣವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಒಳ್ಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟ, ಹೊಸದು, ದೊಡ್ಡದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು.

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು, ನೂರೈದು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಖ್ಯೆಯವಾಚಕ : 'ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು', 'ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿ', 'ಐವರು ರಾಜಭಟ್ಟರು',
'ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ತಾರೀಖು'. ಇಲ್ಲಿ 'ಮೂವರು', 'ನಾಲ್ಕನೆಯ', 'ಐವರು', 'ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ'
ಪದಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ-ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾಚಕಗಳು (ಎರಡನೆಯ,
ನಾಲ್ಕನೆಯ, ಹತ್ತನೆಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎರಡನೇ, ನಾಲ್ಕನೇ, ಹತ್ತನೇ ಎಂದೂ
ಸಹಾ ಕೆಲವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ಪುಕಯ್ - ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು, ಸ್ವೀಕರಿಸು; ಅಹಮಿಕೆ - ಅಹಂಕಾರ ; ಇಹಲೋಕ - ಭೂಲೋಕ; ಕೂರ್ಪು - ಒಲವು, ಪ್ರೀತಿ ; ಚಂಚಲತೆ - ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ; ಜೀವನ್ಮುತ - ಬದುಕಿದ್ದೂ ಸತ್ತಂತಿರುವ ; ತಂಗು - ಇಳಿದುಕೋ, ಬೀಡುಬಿಡು ; ದುರ್ಭರ - ತಾಳಲಾಗದ; ದೋಷ - ತಪ್ಪು, ಕುಂದುಕೊರತೆ; ನುಡಿ - ಮಾತು ; ನೆವ - ಕಾರಣ ; ಪಸರಿಸು - ಹರಡು, ವಿಸ್ತರಿಸು; ಬವಣೆ - ಕಷ್ಟ ; ಬಾಗು - ಮಣೆ, ಬಗ್ಗು, ಶರಣಾಗು ; ಮಿಗಿಲು - ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ರಸವಾಕ-ರುಚಿಯಾದ ಅಡುಗೆ; ವಂಚನೆ - ಮೋಸ ; ಹದ - ಪಕ್ವತೆ, ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕ್ರತು - ಯಾಗ, ಯಜ್ಞ; ಕ್ಷಿತಿಯಮರರು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು; ಖಿತಿ - ಕೋಪ, ದುಃಖ, ಅಳಲು;
ನೆರೆದಲೆ - ರಾಗಿ; ನೆಲ್ಲು, - ಭತ್ತ; ಪಕ್ಷಪಾತ - ಭೇದಭಾವ ಪತಿಕರಿಸಲು - ಅಂಗೀಕರಿಸಲು;
ಪಿಸುಣ - ಚಾಡಿಕೋರ, ನೀಚ; ಪ್ರತಿಷ್ಠ - ಗರ್ವ; ವಿರಂಚಿ - ಬ್ರಹ್ಮ, ಅಜ; ವ್ರಿಹಿಗ - ಭತ್ತ;
ಹದನು - ರೀತಿ, ಕ್ರಮ; ಹಿಸುಣ - ಕುತ್ಸಿತ ಬುದ್ಧಿಯವ;

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

೧. ವಿರಕ್ತಿ - ವೈರಾಗ್ಯ, ಆಸೆ ಆಮಿಷಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಿರುವುದು; ಮುಕ್ತಿ - ಬಿಡುಗಡೆ; ಸತಿ - ಹೆಂಡತಿ; ಸುತ - ಮಗ; ಮತ - ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ಗುರಿ ; ಜಾನುವೆ - ಜಾಣ್ಮೆ, ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ; ಉಪಶಾಂತ - ನೆಮ್ಮದಿ, ಸಮಾಧಾನ; ಸುಸಂಗ - ಒಳ್ಳೆಯವರ ಸ್ನೇಹ; ದುಸ್ಸಂಗ - ಕೆಟ್ಟವರ ಸಹವಾಸ; ನೆರೆ - ಪೂರ್ಣ;
೨. ಪಾತಕ - ಪಾಪ, ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸ; ನಕ್ರೆ - ಮೊಸಳೆ; ಬಾಧೆ - ನೋವು, ಸಂಕಟ; ವ್ರಜ - ಗುಂಪು, ಹಿಂಡು; ತ್ರಿಜಗ - ಮೂರುಲೋಕ (ದೇವಲೋಕ, ಭೂಲೋಕ, ಪಾತಾಲಲೋಕ) ಅನಾಥ - ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ, ತಬ್ಬಲಿ; ಮೊರೆ - ಆಶ್ರಯ; ರಮಣ - ಗಂಡ, ಯಜಮಾನ; ಕಮಲಮುಖಿ - ಲಕ್ಷ್ಮೀ.
೩. ಸದಾ - ಯಾವಾಗಲೂ, ಸತತ; ಮೋದ - ಆನಂದ, ಸಂತೋಷ; ಲೋಲ - ಆಸಕ್ತನಾದವ, ವಿಲಾಸಪ್ರಿಯ; ಹರಿವಾಣ - ಅಗಲವಾದ ತಟ್ಟೆ; ಘನ - ಶ್ರೇಷ್ಠ;

ಟಿಪ್ಪಣಿ

೧. ಹಲಾಧರಾನುಜ : - 'ಹಲಾ' ಎಂದರೆ ನೇಗಿಲು, 'ಧರ' ಎಂದರೆ ಧರಿಸಿದವನು, ಹಲಾಯುಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು ಬಲರಾಮ. ಅನುಜ ಎಂದರೆ ತಮ್ಮ ಎಂದರ್ಥ. ಬಲರಾಮನ ತಮ್ಮ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ.
೨. ಅಜಮಿಳ : - ಕನ್ಯಾಕುಜ್ವಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ. ಈತ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಶೂದ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪರ್ಕ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ

(೧೨೭)

ದುರಾಚಾರಗಳಿಂದ ಪತಿತನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ನಾರಾಯಣನೆಂಬುವನನ್ನು ಕರೆದು ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

೩. ನವರತ್ನ : ಒಂಬತ್ತು ರತ್ನಗಳು : ಮುತ್ತು, ಮಾಣಿಕ್ಯ, ವೈಡೂರ್ಯ, ಗೋಮೇಧಿಕ, ವಜ್ರ, ಹವಳ, ಮರಕತ, ಮೃಗ್ಮಣಿ, ಮೃಗ್ಮಣಿ, ಮೃಗ್ಮಣಿ, ಮೃಗ್ಮಣಿ.

ಅಲಂಕಾರ : ಉಪಮಾಲಂಕಾರ (ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರ)

ಸಮನ್ವಯ : ಉಪಮೇಯವಾದ ಭರತಕುಲದ ನೂರೈವರು ಬಾಲಕರು ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಉಪಮಾನವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಮರಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಉಪಮಾಲಂಕಾರ.

ಈ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ, ವಾಚಕಪದ, ಸಮಾನಧರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರವೂ ಹೌದು.

ಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ: ಇದು ಉಪಮಾಲಂಕಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಭೇದ. ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇರಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಅಂಶ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಅಂಶ ಉಪ್ತವಾಗಿದೆಯೋ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಆ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಉಪಮೇಯ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅದು ಉಪಮೇಯ ಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ. ಹಾಗೆಯೇ ಉಪಮಾನಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ, ವಾಚಕಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ, ಧರ್ಮಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ, ವಾಚಕಧರ್ಮಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿ ಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರಗಳಿವೆ.

ಉದಾ : ಮನೋರಮೆಯ ಹಣೆ ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಮನೋರಮೆಯ ಹಣೆ ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕೃತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಬದಲಿಗೆ ಬಾಲಚಂದ್ರನಂತೆ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು, ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

- ✦ ಮನೋರಮೆಯ ಹಣೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಮನೋರಮೆಯ ಹಣೆ ಎಂಬುದು ಉಪಮೇಯವಾಯ್ತು.
- ✦ ಬಾಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮನೋರಮೆಯ ಹಣೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಲಚಂದ್ರ ಎಂಬುದು ಉಪಮಾನವಾಯ್ತು.
- ✦ ಉಪಮೇಯಕ್ಕೂ ಉಪಮಾನಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹ ಅಂತೆ, ವೋಲ್, ವೋಲ್ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೇ ವಾಚಕ ಪದಗಳು. ಇಲ್ಲಿ ಅಂತೆ, ಎಂಬುದು ವಾಚಕ ಪದ.
- ✦ ಉಪಮೇಯಕ್ಕೂ ಉಪಮಾನಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುವ ಕ್ರಿಯಾಪದವೇ ಸಮಾನಧರ್ಮ. ಇಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದು ಸಮಾನಧರ್ಮ.
- ✦ ಉಪಮೇಯಕ್ಕೂ ಉಪಮಾನಕ್ಕೂ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಉಪಮಾಲಂಕಾರ.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರ, ಉಪೋಪಮಾಲಂಕಾರ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರ : ಯಾವ ಉಪಮಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯ, ಉಪಮಾನ, ವಾಚಕ ಪದ, ಸಮಾನಧರ್ಮ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಂಶಗಳು ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅದೇ ಪೂರ್ಣೋಪಮಾಲಂಕಾರ.

ಉದಾ.: ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಮರಗಿಡಗಳು ಬೀಳುವಂತೆ ಭರತಕುಲದ ನೂರೈವರು ಬಾಲಕರು ಬಿದ್ದರು.

ಉಪಮೇಯ : ಭರತಕುಲದ ನೂರೈವರು ಬಾಲಕರು

ಉಪಮಾನ : ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ತುತ್ತಾದ ಮರಗಿಡಗಳು

ವಾಚಕಪದ : ಅಂತೆ

ಸಮಾನಧರ್ಮ : ಬೀಳುವುದು

ಅಲಂಕಾರ : ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ಬಟ್ಟೆ, ಆಭರಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇತರರಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ದೇಹದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ ಮನುಷ್ಯ ತನ್ನ ಮಾತೂ ಇತರರಿಗೆ ಇಂಪಾಗಿ ಕೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ - ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಚಮತ್ಕಾರಿಕ ಮಾತುಗಳೇ ಅಲಂಕಾರ. ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಎಂಬ ಎರಡು ವಿಧಗಳಿವೆ.

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ : ಶಬ್ದಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರಾಸ, ಯಮಕ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರ ಕವಿತ್ವ ಎಂದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧಗಳಿವೆ. ಅನುಪ್ರಾಸವನ್ನು ವೃತ್ತಾನುಪ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಭೇಕಾನುಪ್ರಾಸ ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ : ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ಚಮತ್ಕಾರದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನೂರಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿದ ಅಲಂಕಾರಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪಮೇಯ ಉಪಮಾನಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅದು ಯಾವ ಅಲಂಕಾರ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುವುದು.

ಉಪಮೇಯ : ಉಪಮೇಯವನ್ನು ವರ್ಣ್ಯ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಅಲಂಕಾರಿಕ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕುರಿತು ವರ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ವರ್ಣ್ಯ ಅಥವಾ ಉಪಮೇಯ.

ಉಪಮಾನ : ಉಪಮಾನವನ್ನು ಅವರ್ಣ್ಯ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅಥವಾ ಮಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವರ್ಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅದೇ ಅವರ್ಣ್ಯ ಅಥವಾ ಉಪಮಾನ.

ಉಪಮಾಲಂಕಾರ : ಉಪಮಾ ಎಂದರೆ ಹೋಲಿಕೆ ಎಂದರ್ಥ. ಯಾವ ಅಲಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಉಪಮೇಯ ಉಪಮಾನಗಳೊಳಗೆ ಉಪಮಾ (ಹೋಲಿಕೆ) ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಆ ಅಲಂಕಾರವೇ ಉಪಮಾಲಂಕಾರ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆತ್ಮ-ತನ್ನ; ಉಡುರಾಜ-ನಕ್ಷತ್ರಾಧಿಪತಿ, ಚಂದ್ರ; ಊರ್ಜಿತ-ರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ; ಒಲೈ-ಪ್ರೀತಿ; ಕೆಲ - ಕೆಲವು; ಕೈಯಾಸೆ-ಲಂಚ, ಆಮಿಷ; ಚತುರೋಪಾಯ - ಸಾಮ, ದಾನ, ದ್ವಿಜ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣ; ನೃಗೋಢ-ಆಲದಮರ; ಪತಿಕಾರ್ಯ-ಸ್ವಾಮಿಕಾರ್ಯ, (ಆಸಕ್ತನಾದವನು); ಪಾಲಿಸು-ಕಾಪಾಡು, ಸಲಹು; ಪೆರ್ಚು-ಹೆಚ್ಚು, ವೃದ್ಧಿಸು; ಪೆರ್ಮರ-ದೊಡ್ಡಮರ; ಪೊರೆ-ಕಾಪಾಡು; ಬಲ್ಲಿದ-ಬಲಿಷ್ಠ, ಹಣವಂತ; ಭಜಕ-ಪೂಜಿಸುವವನು; ಭಟ-ಸೈನಿಕ; ಭೇದ, ದಂಡಗಳು; ಮಿಡಿ-ಹೀಚು; ವರ್ಣ-ಅಕ್ಷರ; ವ್ರತಿ-ನಿಯಮವುಳ್ಳವನು; ವ್ರತಿ-ಮುನಿ, ತಪಸ್ವಿ; ಶ್ರುತಿ-ವೇದ; ಸಂಪನ್ನ-ಗುಣಶಾಲಿ; ಸಾಧನ-ಸಹಾಯ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

೧. ಬಡಿದು-ಹೊಡೆತಕೊಡು, ಹೊಡೆ ; ಪ್ರಸಾದ-ಅನುಗ್ರಹ, ಹರ್ಷ;
ಝಂಕಿಸು- ಗದರಿಸು, ಬೆದರಿಸು; ವಂದಿಸು-ನಮಸ್ಕರಿಸು; ಬೆರಗು-ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಅಚ್ಚರಿ;
ಕಟ್ಟಳೆ - ಪದ್ಧತಿ, ನಿಯಮ, ಅಪ್ಪಣೆ;
೨. ಕಾಯಕ-ಕಾರ್ಯ, ಕೆಲಸ, ಉದ್ಯೋಗ; ಜಂಗಮ-ಚಲನಶೀಲ, ಲೋಕಸಂಚಾರಿ,
ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಾನುಸಾರ ವಿರಕ್ತ. ಹಂಗು-ಋಣ;
೩. ಅರಿವು-ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಜ್ಞಾನ; ಸೀಳುನಾಯಿ-ಕಾಡುನಾಯಿ; ಆಚಾರ-ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ;
ನಾಮ-ಹೆಸರು; ಗಾವಿಲ-ಹೆಡ್ಡ, ಗಾಂಪ;
೪. ತನು-ಕಾಯ, ದೇಹ, ಶರೀರ; ಮರುಗಿಸು-ದುಃಖಪಡು; ಕಾಮ-ಬಯಕೆ;
ಕ್ರೋಧ-ಸಿಟ್ಟು, ಕೋಪ; ಲೋಭ-ಅತಿಯಾಸೆ; ಮೋಹ-ಮಮತೆ, ಭ್ರಾಂತಿ; ಮದ-
ಗರ್ವ, ಸೊಕ್ಕು, ಅಮಲು; ಮತ್ಸರ-ಅಸೂಯೆ, ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು; ಭೇದಿಸು-ಬೇರ್ಪಡಿಸು,
ತುಂಡರಿಸು; ರೋಷ-ಸಿಟ್ಟು, ಕೋಪ; ಪಾಶ-ಬಂಧನ, ಕಟ್ಟುಪಾಡು; ಸಲಹು-ಕಾಪಾಡು,
ರಕ್ಷಿಸು;

ಟಿಪ್ಪಣಿ

- ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ** : ಸುಜ್ಞಾನ, ಒಳ್ಳೆಯ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಸದಾಚಾರ, (ಜೈನಧರ್ಮದಲ್ಲಿ
ರತ್ನತ್ರಯಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಸಮ್ಯಜ್ಞಾನ, ಸಮ್ಯಕ್‌ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ
ಸಮ್ಯಕ್ ಚಾರಿತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು.)
- ಜಂಗಮ** : ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು, ಗುರು ಮತ್ತು ಲಿಂಗ
ಈ ಎರಡರ ಅನುಭಾವ ಶಿವ ಸ್ವರೂಪಿಯೇ ಜಂಗಮ.
- ಪ್ರಸಾದ** : ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮದ ಅಷ್ಟಾವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಪೃಥ್ವಿ ತತ್ವದ
ಶುದ್ಧಿಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದೇ ಪ್ರಸಾದ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅರುಹು-ತಿಳಿಸು, ಹೇಳು; ಕುಕಿಲು-ಕೋಗಿಲೆಯ ಕೂಗು; ಕೃತಕತೆ-ಅಸಹಜತೆ ಮೋಸ;
 ಚಿತ್ತಾರ-ಚಿತ್ರ; ಜಾಲ-ಗುಂಪು, ಸಮೂಹ; ಪೂರ-ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ; ಬರಡು-ನಿಸ್ಸಾರ; ಬಾನ
 ಸಂಚಾರಿಣಿ- ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವ; ಭಿತ್ತಿ-ಗೋಡೆ; ಭ್ರಮರ-ದುಂಬಿ; ಮಾಮರ-
 ಮಾವಿನಮರ; ಮೊಗ್ಗು - ಅರಳದೇ ಇರುವ ಹೂ; ಸೊಗಡು-ಕಂಪು, ವಾಸನೆ; ಹೊನ್ನಣಿ-
 ಚಿನ್ನದಗಣಿ;

* * *

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಪ್ಪುಕಯ್ - ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳು, ಸ್ವೀಕರಿಸು; ಅಹಮಿಕೆ - ಅಹಂಕಾರ ; ಇಹಲೋಕ - ಭೂಲೋಕ; ಕೂರ್ಪು - ಒಲವು, ಪ್ರೀತಿ ; ಚಂಚಲತೆ - ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದ; ಜೀವನ್ಮುತ - ಬದುಕಿದ್ದೂ ಸತ್ತಂತಿರುವ ; ತಂಗು - ಇಳಿದುಕೋ, ಬೀಡುಬಿಡು ; ದುರ್ಭರ - ತಾಳಲಾಗದ; ದೋಷ - ತಪ್ಪು, ಕುಂದುಕೊರತೆ; ನುಡಿ - ಮಾತು ; ನೆವ - ಕಾರಣ ; ಪಸರಿಸು - ಹರಡು, ವಿಸ್ತರಿಸು; ಬವಣೆ - ಕಷ್ಟ ; ಬಾಗು - ಮಣಿ, ಬಗ್ಗು, ಶರಣಾಗು ; ಮಿಗಿಲು - ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ರಸಪಾಕ-ರುಚಿಯಾದ ಅಡುಗೆ; ವಂಚನೆ - ಮೋಸ ; ಹದ - ಪಕ್ವತೆ, ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಿತಿ.

೧. ಕವಿ ಯಾವ ಸಣ್ಣ ಸಂಗತಿಯೊಂದನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಘಟನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಭಾಷಾಭ್ಯಾಸ

ಭಂದಸ್ಸು : ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ.

ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಗದ್ಯ, ಪದ್ಯ ಮತ್ತು ಚಂಪೂ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಚಂಪೂ ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯಪದ್ಯ ಮಿಶ್ರಿತ ಶೈಲಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ ಎಂಬೆರಡೇ ವಿಭಾಗಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಬಹುದು.

ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಾಗ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುವುದು. ಅದೇ ಭಂದಸ್ಸು. ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವು ಗದ್ಯ ಮತ್ತು ಪದ್ಯ ಎರಡಕ್ಕೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು. ಭಂದಶಾಸ್ತ್ರವು ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾದುದು.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಭಂದಸ್ಸಿಗೆ ಗುರುತರವಾದ ಮಹತ್ವವುಂಟು.

- ✦ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಗಳ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಯಲು
- ✦ ಭಂದಸ್ಸನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ್ದರ ಔಚಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮರು ಚಿಂತಿಸಲು
- ✦ ಭಂದಸ್ಸಿನ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಅರಿಯಲು

ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಸಾಲುಗಳ (ಪಾದಗಳ) ನಿಯಮ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದವುಗಳೇ ಪದ್ಯಗಳು. ಮೂರು ಪಾದಗಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ತ್ರಿಪದಿ ಎಂತಲೂ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ಚೌಪದಿ ಎಂತಲೂ ಆರುಪಾದಗಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ಷಟ್ಪದಿ ಎಂತಲೂ ಇತ್ತೀಚಿನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳ ಪದ್ಯವನ್ನು ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ (ಸುನೀತ/ಸಾನೆಟ್) ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಪದ್ಯ ಎಂಬುದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಕರಿಮುಗಿಲು-ಕಪ್ಪಾದ ಮೋಡ; ತಾರೆ-ನಕ್ಷತ್ರ; ದೆಸೆ - ದಿಕ್ಕು; ನಟ್ಟಿರುಳು-ನಡು ಇರುಳು,
ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿ; ಮೊರೆ-ಆರೈಕೆ, ರಕ್ಷಣೆ; ಬಾನು-ಆಕಾಶ; ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ-ಗಮನಿಸದೆ, ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಪರಿಗಣಿಸದೆ;
ಸೋನೆ-ತುಂತುರು ಮಳೆ, ಜಡಿಮಳೆ;

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆಳ್ವೆ - ಆಳುವೆ ; ಒಸಗೆ- ಸಂತೋಷ, ಶುಭವಾರ್ತೆ ; ಕಾರಕಳ - ಕಾರ್ಕಳ (ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಂದು ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರ); ಕೆನೆ - ಸಾರ, ತಿರುಳು ; ತಾಳ್ವೆ - ಸಹಿಸುವೆ ; ತೃಷೆ - ಬಾಯಾರಿಕೆ ; ದಿವಂ - ಆಕಾಶ ; ನಗಾಳಿ - ಪರ್ವತಗಳ ಸಮೂಹ ; ನಿಡುಕರು -ನಿಡಿದಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ (ನಿಡು ನಿಂದಿರುವ) ಗೊಮ್ಮಟ ಮೂರ್ತಿ ; ಬಸಿರು - ಗರ್ಭ, ಗರ್ಭಾಶಯ; ಬಿಳಿಯ ಕೊಳ - ಬೆಳಗೊಳ, ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ; ಬೇಲನಾಡು - ಬೇಲೂರು; ಮೊಗ - ಮುಖ; ಲತೆ - ಬಳ್ಳಿ ; ಶರ್ವ - ನೃಪತುಂಗನ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು ; ಸುರಭಿ - ಸುಗಂಧ, ಸುವಾಸನೆ;

ಸಮಾಸ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

೧. ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ

ಬೆಟ್ಟದ + ತಾವರೆ > ಬೆಟ್ಟದಾವರೆ (ಷಷ್ಠೀ ತತ್ಪುರುಷ)

ವಯಸ್ಸಿನಿಂದ + ವೃದ್ಧ > ವಯೋವೃದ್ಧ (ತೃತೀಯಾ ತತ್ಪುರುಷ)

ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ + ಕನಸು > ಹಗಲುಗನಸು (ಸಪ್ತಮೀ ತತ್ಪುರುಷ)

ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಎರಡೆರಡು ಪದಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಪದವಾಗಿರುವುದು. ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯವಿದ್ದು ಸಮಾಸವಾಗುವಾಗ ಆ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು ಲೋಪವಾಗಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯ ಲೋಪವಾಗಿದೆಯೋ ಅದರ ಆಧಾರದಿಂದ ಸಮಾಸವನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವರು. ಹೀಗೆ - ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ನಾಮಪದಗಳಾಗಿದ್ದು ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ವಿಭಕ್ತಿಪ್ರತ್ಯಯ ಸಮಾಸವಾಗುವಾಗ ಲೋಪವಾದರೆ ಅದೇ ತತ್ಪುರುಷ ಸಮಾಸ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಪದದ ಅರ್ಥ ಪ್ರಧಾನ.

೨. ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ

ಹಿರಿದು + ಮರ > ಹೆಮ್ಮರ

ಮೆಲ್ಲಿತು + ನುಡಿ > ಮೆಲ್ಲುಡಿ

ದಿವ್ಯವಾದ + ಪ್ರಕಾಶ > ದಿವ್ಯಪ್ರಕಾಶ

ಇಲ್ಲಿ ಹಿರಿದು, ಮರ, ಮೆಲ್ಲಿತು, ನುಡಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪದಗಳು ಕನ್ನಡದವು. ದಿವ್ಯ, ಪ್ರಕಾಶ ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳು. ಮೂರೂ ಸಮಾಸಗಳ ಪೂರ್ವಪದಗಳು ವಿಶೇಷಣಗಳಾಗಿವೆ. 'ದಿವ್ಯ' ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವಾದ ಕಾರಣ ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಗಾಗಿ 'ಆದ' ಎಂಬ ಪದ ಪೂರ್ವಪದಕ್ಕೆ ಸೇರಿ 'ದಿವ್ಯವಾದ' ಎಂಬ ಪದ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡಪದಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ-ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಪದಗಳು ಲಿಂಗ, ವಚನ, ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷಣ-ವಿಶೇಷ್ಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕೂಡಿ ಆಗುವ ಸಮಾಸವೇ ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ. ಇದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಪದದ ಅರ್ಥವೇ ಪ್ರಧಾನ.

ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಣ ಪೂರ್ವಪದ ಕರ್ಮಧಾರಯ, ಉಪಮಾನ ಪೂರ್ವಪದ ಅಥವಾ ಉಪಮಾನ ಪರಪದ ಕರ್ಮಧಾರಯ, ಸಂಭಾವನಾ ಪೂರ್ವಪದ ಕರ್ಮಧಾರಯ, ಅವಧಾರಣಾ ಪೂರ್ವಪದ ಕರ್ಮಧಾರಯ ಸಮಾಸ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಿವೆ.

೩. ದ್ವಿಗು ಸಮಾಸ

ಮೂರು + ಮಡಿ > ಮುಮ್ಮಡಿ

ನಾಲ್ಕು + ದೆಸೆ > ನಾಲ್ಕೆಸೆ

ಪಂಚಗಳಾದ + ಇಂದ್ರಿಯ > ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ

ಈ ಮೂರು ಸಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂರನೆಯದಾದ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯ ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿ ಎರಡೂ ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತವಾದುದರಿಂದ ಆದ ಎಂಬ ಪದ ಪೂರ್ವಪದದೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಹೀಗೆ-ಪೂರ್ವಪದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕವಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತರಪದ

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂತುಟು - ಅಷ್ಟು, ಹಾಗೆ ; ಅನ್ನರ್ - ಅಂತಹವರು; ಅಭ್ಯಾಗತರು - ತಾವಾಗಿಯೇ ಬಂದವರು ; ಅಲೇ - ಅಲ್ಲವೇ ; ಅಲ್ಲು - ಅಲ್ಲ ; ಅಲ್ಲೆ - ಅಲ್ಲವೆ; ಅಟೆ- ನಾಶ ; ಆದ್ಯರ್- ಮೊದಲಾದವರು ; ಆರ್ತ - ಸಮರ್ಥ ; ಇಂತು - ಹೀಗೆ ; ಇನಿತು - ಇಷ್ಟು ; ಇರಕೆ - ಇರುವಿಕೆಗೆ ; ಇರ್ಕುಂ - ಇರುವರು ; ಇರ್ಕೆ - ಇರಲಿ ; ಈಗುಂ - ಕೊಡುವುದು, ಕೊಡಬಲ್ಲುದು ; ಉರದಿ - ಕೂಡಲೆ, ತಕ್ಷಣ ; ಉಸಿರು - ಹೇಳು ; ಎಂತುಟು - ಹೇಗೆ ;

ಎರಗು- ನಮಸ್ಕರಿಸು; ಎಣಿಯ - ಒಡೆಯ, ಪ್ರಿಯ ; ಎಳವೆ - ಬಾಲ್ಯ ; ಏಂ - ಏನು; ಏಕ - ಒಂದು ; ಒದವಿದ - ಒದಗಿದ ; ಒರೆ - ಹೇಳು ; ಒಲ್ಲರೇ - ಮೆಚ್ಚುವರೇ ; ಒಳವು - ಇರುವುವು ; ಒಳವೆ -ಇರುವುದೇ; ಕಬ್ಬ - ಕಾವ್ಯ ; ಕವಡು - ಕಪಟ ; ಕಿತ್ತಡಿ - ತಪಸ್ವಿ ; ಕೆಮ್ಮನೆ - ಸುಮ್ಮನೆ ; ಕೊಳ್ - ವಿರೀದಿಸು, ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟು ತೆಗೆದುಕೊ, ಕೊಂಡುಕೊ ; ಗನ - ಘನ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಗೋಷ್ಠಿ - ಮಾತುಕತೆ, ಸಂಭಾಷಣೆ, ಕಥಾಲಾಪ ; ಚತುರ್ - ನಾಲ್ಕು ; ಚೆನ್ನಿಗ - ಚೆಲುವ ; ಜಾಣಿಲಿ - ಜಾಣ್ಮೆ ಇಲ್ಲದ ; ತಣಿಸಿದಂ - ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು ; ತಾಳ್ವ - ಅನುಭವಿಸುವ; ತುರಂಗ - ತುರಗ, ಕುದುರೆ, ಅಶ್ವ ; ತೂಳ್ವ - ನಾಶಪಡಿಸುವ ; ತೆಟ -ಅವಕಾಶ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ; ತ್ರಿ - ಮೂರು; ದ್ವಿ - ಎರಡು ; ನಂಬುಗೆ - ಭರವಸೆ ; ನಿಕ್ಕುವ - ನಿಶ್ಚಯ ; ನಿನ್ನೊಳಮ್ - ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೂ; ನೆರಮ್ - ಸಹಾಯ ; ಪಂಚ -ಐದು; ಪರಿಹಾಸ - ಚೇಷ್ಟೆ, ವಿನೋದ ; ಪಾಸುವೊಕ್ಕು - ಹಾಸುಹೊಕ್ಕು ; ಪುಗುತರ್ಪುದುಂ - ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು ; ಪುರುಳಂ - ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ; ಪೂಟ್ಟು - ಹುಗಿಯುವ, ಹೂಳುವ ; ಪೆರ್ಮೆ - ಹೆಮ್ಮೆ; ಪೆಟ - ಇತರ ; ಪೇಳ್ವ - ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವ ; ಪೊಯ್ -ಕೊಡು; ಬಟ್ಟೆ - ದಾರಿ ; ಬಲ್ಲು - ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ; ಬಲ್ಲೆ - ಬಲುಮೆ, ಶಕ್ತಿ ; ಬಾವನ್ನ - ಶ್ರೀಗಂಧ ; ಬಾಟ್ಟು - ಬಾಳಿಸುವ, ಉಳಿಸುವ; ಬೆಮೆಗೊಂಡು - ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು, ಆಸೆಪಟ್ಟು ; ಭವತಿ - ಪೂಜ್ಯಳೇ ; ಮನೆವಾಳ್ತೆ - ತನ್ನ ಸಂಸಾರ ; ಮನ್ನಿಸಿ - ಗೌರವಿಸಿ ; ಮಾಣ್ - ಬಿಡು; ಮುಂ - ಮುಂದಿನ; ಮುಂತಪ್ಪ - ಮೊದಲಾದ ; ಮೃಷ್ಟ - ರಸವತ್ತಾದ, ರುಚಿಯಾದ ; ಮೈಮೆಗಾರ - ಶ್ರೇಷ್ಠ, ಸಮರ್ಥ ; ಮೋಡೆ - ಮೂಡೆ ; ಯಥೇಚ್ಛ - ಬೇಕಾದಷ್ಟು ; ವಿನೋದ - ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹ, ಸಂಭ್ರಮ; ಷಟ್ - ಆರು ; ಸಬ್ಬವಕಾರ - ಹಾಸ್ಯಗಾರ ; ಸಾಯಿರ - ಸಾವಿರ ; ಸಿಂಗರದ - ಸೊಬಗಿನ, ಭೂಷಣ ಪಾಯವಾದ ; ಸಿದ್ಧಿ - ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆ, ಅತಿಮಾನುಷ ಶಕ್ತಿ.

ವಾಕ್ಯಪ್ರಭೇದ ಮತ್ತು ಸಮಾಸಗಳ ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ವಾಕ್ಯಪ್ರಭೇದಗಳು

ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ, ಸಂಯೋಜಿತ ಮತ್ತು ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯ : ೧. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮ್ ನಮ್ನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದರು.

೨. ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಗಂಗರು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಬಾಳಿದರು.

ಈ ಎರಡೂ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದೊಂದು ಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡಗೂಡಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಹೀಗೆ - ಒಂದು ಪೂರ್ಣ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯವಾಗಿರುವ ವಾಕ್ಯಗಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಕ್ಯಗಳು.

೨೨

ಸಂಯೋಜಿತವಾಕ್ಯ : ಪಾಂಡವರ ಯಜ್ಞ ತುರಗ ಮಣಿಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿತು ; ಆಗ ಬಭ್ರುವಾಹನನು ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದನು ; ಆದ್ದರಿಂದ ಬಭ್ರುವಾಹನನಿಗೂ ಅರ್ಜುನನಿಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳು 'ಆಗ', 'ಆದ್ದರಿಂದ' ಪದಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಯೋಜನೆಗೊಂಡು ಒಂದು ಪೂರ್ಣಾರ್ಥದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ - ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಎರಡು ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚು ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ಪೂರ್ಣಾರ್ಥಪ್ರಾಯದ ವಾಕ್ಯವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಂಯೋಜಿತ ವಾಕ್ಯ.

ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ : ಗಾಯತ್ರಿ ಗಾಯನಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಳಾದರೂ ಅವಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಆಕೆ ತುಂಬಾ ನೊಂದುಕೊಂಡಳು.

ಇಲ್ಲಿ 'ಆಕೆ ತುಂಬಾ ನೊಂದುಕೊಂಡಳು' ಎಂಬ ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ 'ಗಾಯತ್ರಿ ಗಾಯನ ಸ್ಪರ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದಳು'; 'ಅವಳಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಉಪವಾಕ್ಯಗಳು ಅಧೀನವಾಗಿ 'ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ'ವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ - ಒಂದು ಅಥವಾ ಅನೇಕ ವಾಕ್ಯಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನವಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ವಾಕ್ಯವೇ ಮಿಶ್ರವಾಕ್ಯ.

ಸಮಾಸ

- ಜಯಪುರದ ಅರಮನೆ ಸುಂದರವಾಗಿದೆ.

- ರಸ್ತೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆಗಾಗಿ ಹೆದ್ದಾರಿಯ ಬದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳನ್ನು ಕಡಿಯಲಾಗಿದೆ.

ಈ ಎರಡು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ 'ಅರಮನೆ', 'ಹೆದ್ದಾರಿ' ಎಂಬ ಎರಡು ಪದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ 'ಅರಮನೆ' ಎಂಬ ಪದ 'ಅರಸನ ಮನೆ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ 'ಹೆದ್ದಾರಿ' ಎಂಬ ಪದ 'ಹಿರಿದಾದ ದಾರಿ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಪದಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ - ಎರಡು ಅಥವಾ ಎರಡಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪದಗಳು ಅರ್ಥಕ್ಕನುಸಾರ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿ ಪೂರ್ವ ಪದದ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯವಿದ್ದರೆ ಅದು ಲೋಪವಾಗಿ ಒಂದೇ ಪದವಾಗುವುದೇ ಸಮಾಸ.

ಈ ರೀತಿ ಸಮಾಸವಾಗುವಾಗ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವೇ ಸೇರಬೇಕು. ಕನ್ನಡ ಪದದೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡ ಪದವೇ ಸೇರಬೇಕು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡ, ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಸಮಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಸವಾದರೆ ಅದನ್ನು 'ಅರಿಸಮಾಸ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವದ ಕವಿಗಳು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದರೆ, ಬಿರುದಾವಳಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಮತ್ತು ಗಮಕ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಯಾ ಸಮಾಸಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪುರುಷ, ಕರ್ಮಧಾರಯ, ದ್ವಿಗು, ಅಂಶಿ, ದ್ವಂದ್ವ, ಬಹುವ್ರೀಹಿ, ಕ್ರಿಯಾ ಮತ್ತು ಗಮಕ ಎಂಬ ಎಂಟು ವಿಧದ ಸಮಾಸಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸಮಾಸ ಪದಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಬರೆಯುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿಗ್ರಹವಾಕ್ಯ ಅಥವಾ ವಿಗ್ರಹಿಸುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಉದಾ: ತೈಲದ ಬಿಂದುಗಳು = ತೈಲ ಬಿಂದುಗಳು.

ನೀಡಿದರೆ, ಜನಿಸಿದ ಈ ತಾಯ್ನಿಲ, ಈ ಪರಿಸರವನ್ನಷ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಬಾಲ್ಯದ ನೆನಪುಗಳು ಮಾನವನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಳಿಯದ ಮುದ್ರೆಯನ್ನೊತ್ತುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ನೆನಪುಗಳ ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವುದೇ ಲೇಖಕರ ಆಶಯವಾಗಿದೆ.

* * * * *

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಂಚು - ದಡ, ತೀರ; ಆತಂಕ - ಭಯ, ಅಡ್ಡಿ; ಕಡ - ಸಾಲ; ಕಾಸು - ಹಣ, ದುಡ್ಡು; ಕೊಂಚ - ಅಲ್ಪ, ಸ್ವಲ್ಪ ; ಚರಟ-ಗಸಿ, ಕಾಫಿ ಸೋಸಿದ ನಂತರದ ಉಳಿಕೆ; ಚಿಮಣಿ ದೀಪ - ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆ ದೀಪ ; ಚೌಲ - ಮುಡಿತೆಗೆಸು, ತಲೆಕೂದಲನ್ನು ತೆಗೆಸುವುದು; ಜೋನಿಬೆಲ್ಲ - ನೀರುಬೆಲ್ಲ; ದೂವೆ - ಗರಿಕೆ; ದೈನಿಕ - ದಿನನಿತ್ಯ, ಪ್ರತಿದಿನ; ನಸುಕು - ಮುಂಜಾನೆ, ಬೆಳಗಿನ ಸಮಯ; ನಿವಾರಣೆ - ದೂರಮಾಡು, ಹೋಗಲಾಡಿಸು; ನೆವ - ಕಾರಣ, ನೆಪ, ಪಟ್ಟಾಂಗ - ಹರಟೆ, ವಾತುಕತೆ; ಯಥೇಚ್ಛ - ಬೇಕಾದಷ್ಟು, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಷ್ಟು; ಸಂಗತಿ - ವಿಷಯ; ಹಸನ್ಮುಖಿ - ನಗುಮೊಗ;

ಲಿಂಗ, ವಚನ ಮತ್ತು ವಾಕ್ಯಗಳ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ವಿವರ

ಲಿಂಗಗಳು

- ಶ್ಯಾಮ ಗಿರೀಶನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿದನು.
- ಗೌರಿ ತನ್ನ ತಂಗಿಗೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.
- ಆಡು ಸೊಪ್ಪನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತದೆ.

ಮೊದಲ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿರುವ 'ಶ್ಯಾಮ', 'ಗಿರೀಶ' ಪದಗಳು ಗಂಡಸರಿಗೂ 'ಗೌರಿ', 'ತಂಗಿ' ಪದಗಳು ಹೆಂಗಸರಿಗೂ 'ಆಡು', 'ಸೊಪ್ಪು' ಪದಗಳು ಗಂಡಸೂ ಅಲ್ಲದ ಹೆಂಗಸೂ ಅಲ್ಲದ ಬೇರೆ ಯಾವುದಕ್ಕೋ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

'ಗಂಡಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದಗಳನ್ನು ಪುಲ್ಲಿಂಗ ಎಂತಲೂ 'ಹೆಂಗಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥ ನೀಡುವ ಪದಗಳನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗ ಎಂತಲೂ 'ಗಂಡಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ 'ಹೆಂಗಸು' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ನೀಡದ ಪದಗಳನ್ನು ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುವರು.

೬೩

ವಚನಗಳು

ವಚನ ಎಂದರೆ ಎಣಿಕೆ ಎಂದರ್ಥ. ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವಾಗ ಒಂದು ಅಥವಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಎಣಿಸಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಎಷ್ಟು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಹೀಗೆ - ಒಂದು ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಏಕವಚನ. ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇರುವ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಬಹುವಚನ.

ಏಕವಚನದ ನಾಮಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಅರು, ವು, ಗಳು, ಅಂದಿರು ಇತ್ಯಾದಿ ಬಹುವಚನ ಸೂಚಕಗಳು ಸೇರಿ ಬಹುವಚನ ಪದಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಉದಾ : ರಾಜ + ಅರು > ರಾಜರು ನೀನು + ವು > ನೀವು
ಮರ + ಗಳು > ಮರಗಳು ಅಣ್ಣ + ಅಂದಿರು > ಅಣ್ಣಂದಿರು
ರಾಣಿ + ಅರು > ರಾಣಿಯರು

ವಾಕ್ಯಗಳು

ಮಾತು ಪದಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅದು ವಿಕಾಸಗೊಳ್ಳುವುದು ವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ. ಹಾಗಾಗಿ ಪದಗಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಸಮೂಹವೇ ವಾಕ್ಯ. ಹಾಗೆಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಪದಗಳ ಗುಂಪು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಆ ಪದಗಳು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ (ಅರ್ಥವತ್ತಾದ) ಜೋಡಣೆಯಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ವಾಕ್ಯ ಎನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಆಣ್ಮ-ಒಡೆಯ, ಸ್ವಾಮಿ; ಆಶಿಸು-ಬಯಸು; ಉದ್ಗಾತ್ಯ-ಋತ್ವಿಜ, ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ
ಸಾಮಗಾನವನ್ನು ಹಾಡುವವನು; ಎನಿತು-ಎಷ್ಟು; ಎಸಗಲಿ-ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ; ಕವಿ-ಆವರಿಸು,
ಮುತ್ತು; ಕಾನನ-ಕಾಡು, ಅರಣ್ಯ; ಚೇತನ-ಶಕ್ತಿ, ಚೈತನ್ಯ; ತರಗು-ಕುಂದುವಿಕೆ, ಇರುಳು-ರಾತ್ರಿ;
ತುಡುಕಿ-ಕಸಿದುಕೊಂಡು, ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳು; ತೊಳಲು-ಚಿಂತೆಮಾಡು, ಶ್ರಮಪಡು; ಪರಿಪಾಲಿಸು-
ರಕ್ಷಣೆಮಾಡು, ಕಾಪಾಡು; ಬೇಹು-ಗುಪ್ತಾಚಾರ; ಮಂಕು-ಭ್ರಾಂತಿ; ವಿನೋದ - ಹಾಸ್ಯ,
ಉತ್ಸುಕತೆ; ವೃಂದ-ಸಮೂಹ, ಗುಂಪು; ಸಂದೇಹ-ಅನುಮಾನ; ಸತಿ-ಹೆಂಡತಿ; ಸಲಹು-
ಕಾಪಾಡು; ಸುತೆ-ಮಗಳು; ಹವನ-ಹೋಮ, ಯಜ್ಞ; ಹಸುಳೆ-ಮಗು;

ಅಭ್ಯಾಸ

- ಪ್ರಥಮ ಪುರುಷ/ಅನ್ಯ ಪುರುಷ : ಅವನು - ಇವನು ಅವಳು - ಇವಳು
ಅವರು - ಇವರು ಅದು - ಅವು ಇದು - ಇವು

(ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ, ತೃತೀಯ ಪುರುಷಗಳೆಂದು ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆ
ಆರಂಭವಾಗಿದೆ.)

ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ಯಾರು ಯಾವುದು ಏನು ಯಾವನು ಯಾವಳು

ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ತಾನು ತಾವು ತನ್ನ ತಮ್ಮ

ಭಾವನಾಮ : ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಭಾವನಾಮ.

ಉದಾ : ಕೆಚ್ಚನೆಯದರ ಭಾವ - ಕೆಂಪು

ಬಿಳಿದರ ಭಾವ - ಬಿಳುಪು

ಹಿರಿದರ ಭಾವ - ಹಿರಿಮೆ

ನೋಡುವುದರ ಭಾವ- ನೋಟ

ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ : 'ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮರವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಡಿದರು?' 'ಇಷ್ಟು ಜನರು ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ?' 'ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿದ್ದಾರೆ?' - ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ 'ಅಷ್ಟು', 'ಇಷ್ಟು', 'ಎಷ್ಟು' ಎಂಬ ಪದಗಳಿವೆ. ಈ ಪದಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಅಳತೆ, ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಪರಿಮಾಣ ಅಥವಾ ಗಾತ್ರವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ - ವಸ್ತುವಿನ ಪರಿಮಾಣ, ಗಾತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ 'ಅಷ್ಟು', 'ಇಷ್ಟು', 'ಹಲವು', 'ಕೆಲವು', 'ಎನಿತು', 'ಅನಿತು' ಆಸು, ಈಸು, ಏಸು ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೇ 'ಪರಿಮಾಣವಾಚಕ'ಗಳು.

ದಿಗ್ವಾಚಕ : ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ದಿಗ್ವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಮೂಡಣ, ತೆಂಕಣ, ಪಡುವಣ, ಬಡಗಣ, ಪೂರ್ವ, ಪಶ್ಚಿಮ, ಆಗ್ನೇಯ, ದಕ್ಷಿಣ, ಉತ್ತರ, ಈಶಾನ್ಯ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸರ್ವನಾಮ : ರಾಜಣ್ಣ ಅಜ್ಜನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅವನ ತಮ್ಮ ಕೃಷ್ಣನು 'ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ' ಎಂದನು. ತಂಗಿ ರಾಜೀವಿ 'ತಾನೂ ಬರುವೆನೆಂದಳು'. ಆಗ ರಾಜಣ್ಣ 'ನೀವು ಇಬ್ಬರೂ ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ತಯಾರಾಗಿರಿ' ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವನ, ನಾನೂ, ತಾನೂ, ನೀವು ಎಂಬ ಪದಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಪದಗಳ ಬದಲಿಗೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹೀಗೆ -ನಾಮಪದಗಳ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಅವುಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಸರ್ವನಾಮಗಳು. ಈ ಸರ್ವನಾಮಗಳನ್ನು ಪುರುಷಾರ್ಥಕ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಮತ್ತು ಆತ್ಮಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಪುರುಷಾರ್ಥಕ ಸರ್ವನಾಮ : ಇದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿದೆ.

- ಉತ್ತಮ ಪುರುಷ : ನಾನು ನಾವು

- ಮಧ್ಯಮ ಪುರುಷ : ನೀನು ನೀವು

ವಸ್ತುವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳೇ ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳು.
ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಚೇತನ (ಚೇತನವುಳ್ಳ), ಅಚೇತನ (ಚೇತನವಿಲ್ಲದ್ದು)
ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಉದಾ : ಮನುಷ್ಯ, ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ ಇವು ಚೇತನವುಳ್ಳವು.

ನೆಲ, ಜಲ, ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಮನೆ, ಬೆಟ್ಟ ಇವು ಚೇತನವಿಲ್ಲದವು.

ಇಂತಹ ವಸ್ತುವಾಚಕಗಳನ್ನು ರೂಢನಾಮ, ಅಂಕಿತನಾಮ, ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳೆಂದು ಮೂರು
ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ರೂಢನಾಮ : ರೂಢಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನದಿ, ಪರ್ವತ, ಮನುಷ್ಯ, ಹೆಂಗಸು,
ಮರ, ದೇಶ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ರೂಢನಾಮಗಳು.

ಅಂಕಿತನಾಮ : ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅಥವಾ ಗುರುತಿಸಲು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರುಗಳಾದ
ಕಾವೇರಿ, ನಕುಲ, ಹಿಮಾಲಯ, ಶಂಕರ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಬೇವು
ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳೇ ಅಂಕಿತನಾಮಗಳು.

ಅನ್ವರ್ಥನಾಮ : ಅರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ರಚನೆಯಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿ, ವಿದ್ವಾಂಸ,
ರೋಗಿ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳೇ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಗಳು.

ಗುಣವಾಚಕ : ವಸ್ತುಗಳ ಗುಣ, ರೀತಿ, ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ವಿಶೇಷಣಗಳೇ
ಗುಣವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಒಳ್ಳೆಯ, ಕೆಟ್ಟ, ಹೊಸದು, ದೊಡ್ಡದು ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು.

ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ : ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದಗಳೇ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳು.

ಉದಾ : ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು, ನೂರೈದು, ಸಾವಿರ, ಲಕ್ಷ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಸಂಖ್ಯೆಯವಾಚಕ : 'ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳು', 'ನಾಲ್ಕನೆಯ ತರಗತಿ', 'ಐವರು ರಾಜಭಟರು',
'ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ತಾರೀಖು'. ಇಲ್ಲಿ 'ಮೂವರು', 'ನಾಲ್ಕನೆಯ', 'ಐವರು', 'ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ'
ಪದಗಳು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ-ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ
ಕೂಡಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಪದಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಖ್ಯೆಯ ವಾಚಕಗಳು (ಎರಡನೆಯ,
ನಾಲ್ಕನೆಯ, ಹತ್ತನೆಯ ಇತ್ಯಾದಿ) ಇವುಗಳನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಎರಡನೇ, ನಾಲ್ಕನೇ, ಹತ್ತನೇ ಎಂದೂ
ಸಹಾ ಕೆಲವರು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಐಸಿರಿ-ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು; ಕುತೂಹಲ-ಅನುಭವಿಸುವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಹಂಬಲ,
ಆಶ್ಚರ್ಯ, ಉತ್ಸುಕತೆ; ಕೊಪ್ಪರಿಗೆ-ಕಡಾಯಿ; ಗುಮ್ಮಾಗಿ-ಸುಮ್ಮನೆ, ಯಾರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ಮಾತನಾಡದೇ; ಗೋಸಾಯಿ-ಸನ್ಯಾಸಿ, ಬೈರಾಗಿ; ತಿಕ್ಕಲು-ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣೆ, ಹುಚ್ಚು; ದಾದೇರು-
ಸೇವಕಿಯರು; ದಿರು-ವಸ್ತ್ರ, ಬಟ್ಟೆ; ಮೊಗೆ-ಮೊಗಸೆ ತುಂಬ; ಮೋರಿ-ಚರಂಡಿ, ಗಟಾರ;
ಯಥಾಸ್ಥಿತಿ-ಮೊದಲು ಇದ್ದ ರೀತಿ; ಸಂಭ್ರಮ-ಸಂತೋಷ; ಸುರಹೊನ್ನೆ-ಒಂದು ಜಾತಿಯ
ಹೂವಿನ ಮರ, ಪನ್ನಾಗ;

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಇಳೆ - ಭೂಮಿ ; ಕಾನನ - ವನ, ಕಾಡು; ತರ್ಕ - ವಾದ; ತಿರುಪೆ - ಭಿಕ್ಷೆ ;
ಪರಮೋಚ್ಚ - ಅತ್ಯುನ್ನತ ; ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಷನ್ - ೧೦ನೆಯ ತರಗತಿಗೆ ಸಮಾನ ಓದು;
ಮೇಧಾವಿ - ಬುದ್ಧಿವಂತ ; ವನ - ಕಾಡು; ವಿಕಸನ - ಹಿಗ್ಗುವಿಕೆ, ಅರಳುವಿಕೆ, ದೊಡ್ಡದಾಗುವಿಕೆ;
ಸಂಭಾವನೆ - ಗೌರವಧನ; ಸುಮ - ಹೂವು.

ಗುಂಪಿಗೆ ಸೇರದ ಪದವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೧. ಸಾಹಿತ್ಯಾವಲೋಕನ, ಭಕ್ತಿಭಂಡಾರಿಬಸವಣ್ಣ, ಹಿರೇಮಲ್ಲೂರು, ವಚನಧರ್ಮಸಾರ.

೨. ಮಾರಸಿಂಹ, ಚಾವುಂಡರಾಯ, ರಾಚಮಲ್ಲ, ರಕ್ಕಸಗಂಗ.

೩. ರಾಜೇಶ್ವರ, ಮರಳೇಶ್ವರ, ಮಹಾಲಿಂಗೇಶ್ವರ, ಪಾತಾಳೇಶ್ವರ.

೪. ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು, ಹಾಡುತ್ತಿರುವ, ಉದ್ಯಮವನ್ನು, ಬಾನಿನೆಡೆ.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅನರ್ಘ್ಯ - ಶ್ರೇಷ್ಠ; ಉಜ್ವಲ - ಶ್ರೇಷ್ಠ ; ಉದ್ರೇಕ - ಅತಿಶಯ, ಮೇರೆಮೀರು ;
ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ - ಭಯವಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನ ; ತಂಗುಮನೆ - ಪ್ರವಾಸಿಗರ ವಾಸ್ತವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಮನೆ ;
ತಾಸು - ಗಂಟೆ ; ನಂದನವನ - ದೇವೇಂದ್ರನ ಉಪವನ, ಸಂತಸ ನೀಡುವ ಪ್ರದೇಶ;
ನಿಲ್ಮಮನೆ - ಪ್ರವಾಸಿಗರು ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಮನೆ, ಅತಿಥಿಗೃಹ ; ನೇಸರು - ಸೂರ್ಯ ;
ಪಡುವಣ - ಪಶ್ಚಿಮ ; ಪಾತರಗಿತ್ತಿ - ಚಿಟ್ಟೆ, ಪತಂಗ; ಬಣ್ಣಿಸು - ವರ್ಣಿಸು ;
ಬಿತ್ತರ- ವಿಸ್ತಾರ ; ಬಿರುಗಾಳಿ - ಜೋರಾಗಿ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿ ; ಮಸುಕು - ಅಸ್ಪಷ್ಟ ;
ಮೃಗಜಲ - ಬಿಸಿಲ್ಲದುದು, ಮರೀಚಿಕೆ; ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ - ಕಟ್ಟಡ ರಚನೆಯ ಕಲೆ;
ಸಂಪದ - ಸಂಪತ್ತು, ಐಶ್ವರ್ಯ ; ಸಂಬೋಧಿಸು- ಕುರಿತು ಹೇಳು ; ಸಾರಥಿ-
ರಥವನ್ನು ಓಡಿಸುವವ, ವಾಹನ ಚಾಲಕ; ಸ್ಮಾರಕ - ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದು.

ದೇಶ್ಯ ಪದ: ಆಯಾ ಭಾಷೆಯ ಮೂಲ (ಸ್ವಂತ) ಪದಗಳೇ ದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು.

ಸಂಖ್ಯಾಪದಗಳು (ಒಂದರಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೂರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತರವರೆಗೆ), ದೇಹದ ಅಂಗಗಳ ಹೆಸರು(ಕೈ, ಕಾಲು, ಬಾಯಿ ಇತ್ಯಾದಿ), ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳು, ಬಂಧುವಾಚಕ ಪದಗಳು (ಅಜ್ಜ, ಅಜ್ಜಿ, ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ ಇತ್ಯಾದಿ), ಮುಂತಾದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪದಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳ ಸ್ವಂತ ಪದಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದ : ಬೇರೆ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಪದಗಳೇ ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಜಿ, ಕಚೇರಿ, ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಮುಂತಾದವು ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ಭಾಷೆಯ ಪದಗಳು. ಕೋರ್ಟು, ಬ್ಯಾಂಕು, ಹಾರ್ಮೋನಿಯಂ, ಹೋಟೆಲು

೧೯

ಮುಂತಾದವು ಆಂಗ್ಲಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳು. ಅಲಮಾರು, ಸಾಬೂನು, ಮೇಜು ಮುಂತಾದವು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದ ಪದಗಳು. ಹೀಗೆ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಅನ್ಯಭಾಷಾ ಪದಗಳು ಬಂದಾಗ ಅವು ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡು ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಲೆ, ರಾಜ, ವಿಪತ್ತು, ದೇವತೆ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಬಂದಿವೆ. ಇವನ್ನು ಅನ್ಯದೇಶ್ಯ ಪದಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇಲ್ಲ. ಇವುಗಳನ್ನು ತದ್ಭವ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು.

ತತ್ಸಮ- ತದ್ಭವ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪದಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಪದಗಳು ಇವೆ.

ತತ್ಸಮ: ತತ್ ಎಂದರೆ ಅದಕ್ಕೆ, ಸಮ ಎಂದರೆ ಸಮಾನ ಎಂದರ್ಥ. ಹಾಗಾಗಿ ತತ್ಸಮ ಎಂದರೆ ಸಂಸ್ಕೃತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದುದು ಎಂದರ್ಥ.

ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಪದಗಳೂ ಇವೆ. ಉದಾ: ರಾಮ, ಭೀಮ, ವಸಂತ, ಸೋಮ, ಚಂದ್ರ, ಕರ್ತೃ, ಸ್ತ್ರೀ ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಗಳು. ಮಾಲೆ, ಶಾಲೆ, ಆಶೆ, ನಿದ್ರೆ ಇತ್ಯಾದಿ 'ಆ' ಕಾರಾಂತ ಪದಗಳು 'ಎ' ಕಾರಾಂತವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗೊಂಡ ಪದಗಳೂ ಇವೆ. ಇಂತಹ ಪದಗಳನ್ನು 'ತತ್ಸಮ'ಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

ತದ್ಭವ: ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿರುವ ಪದಗಳೇ ತದ್ಭವಗಳು ('ತತ್' ಎಂದರೆ 'ಅದರಿಂದ' ಅಂದರೆ 'ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ', 'ಭವ' ಎಂದರೆ 'ಹುಟ್ಟಿದ' ಅಂದರೆ 'ಸಂಸ್ಕೃತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ', ಎಂದರ್ಥ.) ಸಿರಿ, ಬಾವಿ, ದನಿ, ಆಸೆ ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ ಪದಗಳು. ಬಸದಿ, ಬೇಸಗೆ, ಕೊಡಲಿ, ಬಸವ, ಬಿನ್ನಣ, ಮುಂತಾದ ಪದಗಳು ಪೂರ್ಣ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ ಪದಗಳು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಗ್ಗ-ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆ; ಅಲೆ-ಸುತ್ತಾಡು; ಅಸ್ತ-ಆಯುಧ; ಜನಪ್ರಿಯ-ಪ್ರಸಿದ್ಧ, ಖ್ಯಾತಿಪಡೆದ;
ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ-ಕೊನೆಯ ಗಡಿ; ಪುಕ್ಕಟ್ಟೆ-ಉಚಿತ ; ಬುನಾದಿ-ತಳಹದಿ ; ಭಂಗಿ - ವ್ಯಂಗ್ಯ, ಕುಟಿಲತೆ;
ಮಣ-ಹೆಚ್ಚು ತೂಕವಾದ; ಮರುಳು-ಹುಚ್ಚುತನ; ಮಾಲೀಕ-ಯಜಮಾನ; ಹರಡು-ಪಸರಿಸು,
ಕೆದರು; ಹಿಂಜರಿಕೆ-ಹಿಂದೆ ಸರಿ, ಕೀಳರಿಮೆ; ಹುನ್ನಾರ-ಸಂಚು; ಹೊಕ್ಕು-ಒಳಗೆ ಹೋಗು.

ಪದಗಳ ಅರ್ಥ

ಅಭೀಷ್ಟ- ಬಯಸಿದ್ದು ; ಆಚ್ಛಾದಿತ - ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ; ಆಧಿಪತ್ಯ - ಯಜಮಾನಿಕೆ;
ಕಳೇಬರ - ಮೃತ ದೇಹ/ಶರೀರ ; ಗಣಿಸದೆ - ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ; ಗೌಪ್ಯ - ಗುಟ್ಟು, ರಹಸ್ಯ;
ಚಿಂದಿ - ಚೂರು ; ಪರಿವರ್ತನೆ - ಬದಲಾವಣೆ; ಪ್ರಶಂಸೆ - ಹೊಗಳಿಕೆ ;
ಭಿಕಾರಿ - ನಿರ್ಗತಿಕ ; ವಿಲಾಯತಿ - ವಿದೇಶ, ಅನ್ಯದೇಶ; ಹಸನ್ಮುಖಿ - ನಗುಮುಖ ಉಳ್ಳವನು.

ಪಠ್ಯಾಧಾರ ಟಿಪ್ಪಣಿ